

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΗ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1991

ΑΡΙΘ. 11

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΓΙΟΥΝΓΚ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΚΟΠΙΑ

(Έξ άφορμής συμπλήρωσεως 30 έτων από τον θάνατό του)*

Συμφώνως πρὸς τὰ ἤδη λεχθέντα, ἡ κυρία αἰτία τῶν ψυχονευρώσεων βρίσκεται, κατὰ τὸν Γιούνγκ, στὴν ἀπώλεια τῆς ζωντανῆς πίστεως καὶ στὸ νὰ εἶναι κανεὶς «χαμένο πρόβατο»¹⁰. Ἀλλὰ στὰ θετικά στοιχεῖα, πὺ ἀπὸ χριστιανική σκοπιά ἐπεσημάναμε στὸ ἔργο καὶ στὴ διδασκαλία τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς «ἀναλυτικῆς» ἢ «συμπλεγματοκῆς» ψυχολογίας, ἤμποροῦμε νὰ προσθέσωμε καὶ μερικὰ ἄλλα, γιὰ νὰ ὑπομνήσωμε στὴ συνέχεια καὶ τὰ ἀρνητικά σημεῖα τῆς στάσεώς του ἀπέναντι στὸν Χριστιανισμό καὶ στὴν Ἐκκλησία.

Πολὺ θετικό στοιχεῖο τῆς διδασκαλίας τοῦ Γιούνγκ εἶναι ἡ καταπολέμησις τοῦ ψυχολογικοῦ ὕλισμοῦ. Ὅπως τόνιζε ὁ ἔλβετος αὐτὸς ψυχίατρος, «ἡ ἰατρικὴ ἐπιστῆμη δὲν ἤμπορεῖ πλέον νὰ ἀρνηθῆ τὴν ὑπόστασι τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος, χωρὶς νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἐντιμότητος»¹¹. Στὶς ψυχικὲς ἐκδηλώσεις ὑπάρχουν ἀναμφιβόλως «συμβάντα, τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν τὶς περιορισμένους κατηγορίες τοῦ χρόνου, τοῦ χώρου καὶ τῆς αἰτιότητος»¹². Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, προσθέτει ὁ Γιούνγκ, «περιλαμβάνει ἀμέσως πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα, πὺ φαίνονται στὸ ὀπτικό πεδίο τοῦ ἰατρικοῦ συμβου-

λευτικοῦ δωματίου. Ἡ ψυχὴ εἶναι σημαντικῶς πὺ πολὺπλοκὴ καὶ πὺ ἀπρόσιτη παρὰ τὸ σῶμα. Αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ τὸ ἕνα ἡμισυ τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει μόνον ἐφόσον γίνε-ται συνειδητός. Γι' αὐτὸ ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι μόνον ἕνα προσωπικό, ἀλλὰ καὶ ἕνα κοσμικό πρό-βλημα, καὶ ὁ ψυχίατρος ἔχει νὰ κάμῃ μὲ ἕνα ὀλόκληρον κόσμον»¹³. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ συνάψῃ σχέσι πρὸς τὸν Θεό, ἀξιοποιοῦσα «τὸν ἀρχέτυπο τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ»¹⁴, τῆς «*imago Dei in homine*»¹⁵.

Ἡ ἀντίληψις αὐτὴ γιὰ τὴν ψυχὴ ἐπαβάλλει, ὥστε ἡ Ψυχιατρικὴ νὰ μὴ ἀντιμετωπίζῃ μόνον μὲ «κλινικὲς διαγνώσεις» καὶ κατ' ἀποσπασμα-τικὸν τρόπο μερικὰ μεμονωμένα παθολογικά σημεῖα καὶ συμπτώματα τῶν πασχόντων ψυχι-κῶς, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσπαθῆ νὰ συλλάβῃ τὶς «νοηματικὲς συναρτήσεις» (*Sinnzusammenhängen*)¹⁶ τῆς ὀλότητος καὶ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς των καὶ τὶς δυσλειτουργίες ἐξ αἰτίας τῆς μὴ ἀξιοποιήσεως τοῦ συνόλου τῶν ἀρχετυπικῶν αἰτημάτων τῆς, πὺ δίδουν νόημα στὴν ἀνθρω-

13. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 138.

14. C. G. Jung, Antwort auf Hiob, 1952 εἰς Gesammelte Werke von C. G. Jung (ἐκδ. ἀπὸ τὶς Lilly Jung-Merker καὶ Dr. Elisabeth Rief), τόμ. 11, Walter-Verlag Olten, 1973: Zur Psychologie westlicher und östlicher Religion, σ. 502 ἔξ.

15. C. G. Jung, Versuch einer psychologischen Deutung des Trinitätsdogmas, 1948, εἰς Gesammelte Werke von C. G. Jung, τόμ. 11, σ. 207.

16. Erinnerungen, Träume, Gedanken von C. G. Jung, σ. 130-133.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 324 τοῦ ὕπ. ἀρ. 10 τεύχους

10. Πρβλ. Erinnerungen, Träume, Gedanken von C.G. Jung, σ. 146.

11. «Ἡ Ἐπιστῆμη ὁμιλεῖ», ἐκδ. β', Ἀθῆναι 1949, σ. 151.

12. Erinnerungen, Träume, Gedanken von C.G. Jung, σ. 107.

πίνη ζωή μόνον όταν ικανοποιούνται κατά τρόπον ισόρροπο και άρμονικό μέσα στα πλαίσια της θερησκευτικής πίστεως, κοσμοθεωρίας και βιοθεωρίας¹⁷.

Άλλο θετικό στοιχείο της διδασκαλίας του Γιούνγκ είναι ή προβολή της μετανοίας και της έξομολογήσεως. «Σε όλες τις περιπτώσεις, λέγει, έχομε ανάγκη νέου προσανατολισμού, δηλαδή μιās μετανοίας»¹⁸. Η μετάνοια συνδέεται με την αύτογνωσία, δηλαδή με την άριστη δυνατή γνώσι της καλής ή κακής καταστάσεως της όλότητος των ψυχικών κινήτρων, έλατηρίων και συναρτήσεων¹⁹. Βεβαίως ό Γιούνγκ δέν λαμβάνει ύπ' όψιν τον εκ της παρεχομένης Θείας Χάριτος άπορρέοντα δυναμισμό του μυστηρίου της μετανοίας και έξομολογήσεως, αλλά θεωρεί αυτήν άπλως ως ένα ένδοκοσμικό ψυχοθεραπευτικό μέσο, που έκτονώνει την ψυχή και διευκολύνει την άσκησι του ποιμαντικού συμβουλευτικού έργου²⁰. Γι' αυτό θεωρεί χρήσιμο να έχη κανείς ένα έξομολόγο πνευματικό πατέρα ή μίαν έξομολόγο πνευματική μητέρα (einen «Beichtvater» oder eine «Beichtmutter»!)²¹.

Για να ήμπορη ό ψυχοθεραπευτής ή ό έξομολόγος να βοηθή τον ψυχικώς πάσχοντα και να τον αναλύη με «άπροκατάληπτη αντικειμενικότητα» (anurteillose Objektivität)²² πρέπει, κατά τον Γιούνγκ, να έχη διπολική σχέση μαζί του όχι μόνον δίδοντας με άγάπη συμβουλές, αλλά και δεχόμενος με κατανόησι τα προβλήματα εκείνου, με τον όποιο διεξάγει συμβουλευτικό διάλογο. Είναι χαρακτηριστική ή φράσις του Γιούνγκ: «Δέν μπορεί κανείς να άλ-

λάξη τίποτε, που δέν τó προσλαμβάνει (= κάνει δεκτό με κατανόησι)» («Man kann nichts ändern, das man nicht annimmt»). Είναι πάντοτε άναγκαία ή κίνησις εκ του πόλου του «προσλαμβάνειν» («Annehmen») προς τον πόλο της κριτικής ψυχαναλύσεως²³.

Έπειτα ή μελέτη από τον Γιούνγκ των ψυχολογικών τύπων του ένδοστρεφούς και του έξωστρεφούς²⁴ οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι προϋπόθεσις ψυχικής υγείας είναι ή έναρμόνισι στην προσωπικότητα του ανθρώπου ένδοστρεφείας (introversion) και έξωστρεφείας (extraversion). Το συμπέρασμα αυτό άξιοποιείται και έπαληθεύεται από τó χριστιανικό παιδαγωγικό και ποιμαντικό έργο, που άποβλέπει στη δημιουργία ώλοκληρωμένων Χριστιανών, οι όποιοι κατά τις ώρες της θερησκευτικής περισυλλογής, της αύτοσυγκεντρώσεως, της αύτοκριτικής, της αύτοεξετάσεως παρουσιάζονται κατ' έξοχήν ως ένδοστρεφείς, ένω συγχρόνως και παραλλήλως — με τις κοινωνικές έκδηλώσεις των θερησκευτικών βιωμάτων τους, με τη συμμετοχή τους στις όμαδικές έκδηλώσεις της εκκλησιαστικής ζωής, με την ιεραποστολική δράσί τους, με την άσκησι των έργων της διακονικής άγάπης και με την έπιβαλλομένη ένταξι τους στο πολιτισμικό περιβάλλον προς μετάδοσι εις αυτό υγιεστέρου πνεύματος και χριστιανικότερου περιεχομένου — εμφανίζονται κατ' έξοχήν ως έξωστρεφείς²⁵.

Πολύ θετική ύπέρθεξις επίσης ή χειραφεσία του Γιούνγκ εκ του άσφυκτικού κλοιού της θεωρίας του Sigmund Freud (Φρόυντ) (1856 - 1939) περι πανσεξουαλισμού. Η θεωρία αυτή άπομυθεύθηκε πλήρως, όταν ό Γιούνγκ έπεσήμανε την άντιεπισημονική μονομέρεια και τον δογματισμό της. Κατά τον Φρόυντ τόσον όλες

17. Handbuch der Seelsorge, έκδ. από Evangelische Verlagsanstalt Berlin, 1983, σ. 260.

18. Erinnerungen, Träume, Gedanken von C. G. Jung, σ. 331 έξ.

19. Αύτόθι, σ. 333.

20. C. G. Jung, Die Beziehungen der Psychotherapie zur Seelsorge, 41947.

21. Erinnerungen, Träume, Gedanken von C. G. Jung, σ. 140.

22. Fr. Wintzer, Seelsorge, 1978, σ. 108.

23. Handbuch der Seelsorge, σ. 128,489.

24. C. G. Jung, Psychologische Typen, 1950.

25. Εθαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Χριστιανικός Άνθρωπισμός, Άθήναι, 1951, σσ. 165-167. Του ίδιου, Μαθήματα Κατηχητικής ή Χριστιανικής Παιδαγωγικής, Άθήναι 1991, σσ. 357 έξ.

οί ψυχικές ανωμαλίες, όσον και τὰ πολιτιστικά έπιτεύγματα (Θρησκεία, 'Ηθικός βίος, Φιλοσοφία, 'Επιστήμη, Γράμματα, Τέχνη, Κοινωνικοί θεσμοί κ.τ.τ.) έχουν ως γενεσιουργό αίτία τους τὸ άπωθημένο σεξουαλικὸ ένστικτο «libido»²⁶.

'Ο Γιούνγκ, —ένῶ ήταν θερμὸς ύποστηρικτὴς τοῦ άρχικοῦ φροϋδισμού και ένῶ στην άρχή συνδεόταν φιλικῶς με τὸν Φρόϋντ και πάντοτε άνεγνώριζε τὴ μεγάλη συμβολή του στην προώθησι τῆς Ψυχανάλυσεως, στην άνάπτυξι τῆς «Ψυχολογίας τοῦ βάθους» και στην προβολή τῆς άξίας τῆς έξατομικευμένης μελέτης τοῦ άσυνειδήτου—²⁷, όδηγήθηκε στὸ νὰ κατακρίνη με δριμύτητα τὶς έπιστημονικῶς άστήρικτες φροϋδικές ύπερβολές και μονομέρειες, πὸν σὲ πολλὰ βιβλία τοῦ Φρόϋντ, ὅπως λ.χ. στὰ βιβλία «Totem και Ταμποῦ»²⁸ και «Τὸ μέλλον μᾶς αὐταπάτης»²⁹, έφθασαν στὸ νὰ χαρακτηρίζουν τὴ Θρησκεία ὡς ψευδαίσθησι και «όμαδικὸ παραλήρημα». Είναι χαρακτηριστικό, ὅτι όμαδικές παραληρητικές ιδέες ὁ Φρόϋντ κατώρθωσε ν' ανακαλύψη μόνον στὴ Θρησκεία και ὄχι στοὺς λοιποὺς τομείς τοῦ πολιτισμοῦ, άν και ὅλοι, ὅπως άκριβῶς και ἡ Θρησκεία, άπορρέουν εκ τῆς libido. Αὐτὸ και μόνον δείχνει τὴν προκατάληψι και έπιπολαιότητα τῆς φροϋδικῆς Φιλοσοφίας τοῦ πολιτισμοῦ.

'Ο Γιούνγκ, άναφερόμενος στην φροϋδικὴ έρμηνεία τῶν νευρώσεων, γράφει: «'Εκ τῆς (ψυχιατρικῆς) πράξεώς μου γνώρισα άναρίθμητες περιπτώσεις νευρώσεων, στὶς ὁποῖες ἡ σεξουαλικότης έπαιζε μόνον δευτερεύοντα ρόλο, ένῶ άλλοι παράγοντες βρίσκονται στὸ προσκήνιο, λ.χ. τὸ πρόβλημα τῆς κοινωνικῆς προσαρμο-

γῆς, τῆς καταπίεσεως ἀπὸ τὰ τραγικὰ περιστατικά τῆς ζωῆς κ.λπ. 'Αργότερα παρουσίασα στὸν Φρόϋντ τέτοιες περιπτώσεις· ἀλλ' αὐτὸς δὲν έπέτρεψε νὰ ισχύουν ἄλλοι παράγοντες εκτὸς τῆς σεξουαλικότητος. Αὐτὸ ήταν για μένα ἔλαχιστα ικανοποιητικό»³⁰. 'Ο Γιούνγκ, πὸν ένοχλήθηκε ιδιαίτέρως ἀπ' τὴ μονομέρεια τῆς φροϋδικῆς διδασκαλίας περὶ τοῦ πολιτισμοῦ ὡς «άπωθημένης σεξουαλικότητος», διηγείται πῶς ὁ Φρόϋντ είχε τυφλὴ θρησκευτικὴ πίστι στὴ σεξουαλικότητα και τὴν έξελάμβανεν ὡς κάτι τὸ θεῖο (Numinosum)³¹. Μάλιστα ὁ Γιούνγκ άποκαλύπτει ὅτι ὁ Φρόϋντ τοῦ έλεγεν: «'Απὸ ὅλα, τὸ πὸν οὐσιῶδες είναι νὰ κάμωμε ἀπὸ τὴ σεξουαλικὴ θεωρία ἓνα δόγμα, ἓνα ἀκλόνητο προμαχῶνα» («...ein Dogma machen· ein unerschütterliches Bollwerk»)³². Για τὴν άπαίτησι αὐτὴ τοῦ Φρόϋντ εκφράζει ὁ Γιούνγκ τὴν άπογοήτευσί του ὡς έξῆς: «'Ενα δόγμα, δηλαδή μιὰ άνεπίδεκτη συζητήσεως ὁμολογία πίστεως (indiskutabbes Bekenntnis)...δὲν έχει καμιά σχέση με έπιστημονικὴ κρίσι, ἀλλὰ μόνον με προσωπικὴ ὀρμὴ πρὸς έπίδειξι δυνάμεως» («Machttrieb»)³³. 'Ηταν φανερό, ὡς προσθέτει ὁ Γιούνγκ, ὅτι στὴ θεωρία τοῦ Φρόϋντ υπάρχουν άσυνειδήτητα θρησκευτικὰ ύποκατάστατα και ὅτι γι' αὐτὸν ἡ σεξουαλικότης έγινε σεβαστὸ θρησκευτικὸ αντικείμενο («res religiosa observanda»)³⁴. Καὶ συνεχίζει ὁ Γιούνγκ: «'Ενα ήταν σὲ μένα φανερό: 'Ο Φρόϋντ, πὸν πάντοτε με έμφασι έπεσήμαινε τὴν άθρησκεία (Irreligiosität) του, έθεσε ἓνα δόγμα ἡ μάλλον στὴ θέσι τοῦ «άπολεσθέντος γι' αὐτὸν Θεοῦ» έθεσε τὴν «σεξουαλικὴ libido», πὸν «άνελάβε τὸν ρόλο ένὸς «deus absconditus», ένὸς κρυμμένου Θεοῦ»³⁵.

Συμφώνως πρὸς τὴν κριτικὴ, τὴν ὁποία ά-

26. Προβλ. Die Psychologie des 20. Jahrhunderts, τόμ. 2, Zürich 1976, σσ. 707 έξ., 995 έξ. I. Caruso, Psychoanalyse und Synthese der Existenz, 1952. L. Markuse, Sigmund Freud, 1956. E. Jones, Leben und Werk von Sigmund Freud, τόμ. 1-3, 1960 έξ.

27. Erinnerungen, Träume, Gedanken von C. G. Jung, σσ. 172-173.

28. Sigmund Freud, Totem und Tabu, Wien 1913.

29. Sigmund Freud, Die Zukunft einer Illusion, Wien 1927.

30. Erinnerungen, Träume, Gedanken von C. G. Jung, σ. 152.

31. Αὐτόθι, σ. 154.

32. 'Ενθ' άνωτ., σσ. 154-155.

33. Αὐτόθι, σ. 155.

34. 'Ενθ' άνωτ.

35. Αὐτόθι.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ*

Ἐλλογιμώτατοι συνάδελφοι καὶ ἀγαπητοὶ φίλοι καὶ σύνεδροι.

1. Γιατὶ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ Γενικὴ Συνέλευση τῆς Σχολῆς καὶ τί ἐννοοῦμε Γ. Σ. Σχολῆς;

Ἀρχίζω ἀπὸ τὸ δεῦτερο ἐρώτημα. Ὁ νόμος, ἡ

* Εἰσαγωγικὸς λόγος τοῦ Κοσμήτορος εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν πρώτην ἀπὸ ἐτῶν συνεδρίασιν αὐτῆς, τὴν 26ην Μαρτίου 1991.

σχετὶ ὁ Γιούνγκ στὸν πρώην διδάσκαλο καὶ φίλο του, ὁ Φρόυντ «εἶχε μία νεύρωσι, ἡ ὁποία μάλιστα ἦταν πολὺ εὐκόλο νὰ διαγνωσθῇ μὲ πολὺ ὀδυνηρὰ συμπτώματα»³⁶. Ὁ Φρόυντ, μὲ τὴ «μονοτονία τῆς ἐρμηνεύσεως» («Monotonie der Deutung») τῆς θεωρίας του, αὐτοπαρουσιάσθηκε ὡς «προφήτης», ὡς νέος νιτσεϊκὸς «Ζαυρατούστρας», ποὺ ἦταν «κῆρυξ νέου Εὐαγγελίου» μὲ ἔκδηλες τάσεις κυριαρχίας καὶ ἐπιβολῆς στοὺς ἄλλους³⁷. Αὐτὴ κυρίως ἦταν ἡ αἰτία, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Γιούνγκ διέρρηξε τὴ συνεργασία καὶ τὴ φιλία του μὲ τὸν Φρόυντ. Μάλιστα ὁ Γιούνγκ φρονεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἰδρυτὴς τῆς «ἀτομικῆς ψυχολογίας» Alfred Adler (1870 - 1939) γιὰ τὴν ἰδίαν αἰτία χειραφετήθηκε ἀπὸ τὸν Φρόυντ καὶ ἐμπνεύσθηκε τὴν θεωρία του γιὰ τὸ «συναίσθημα μειονεξίας» καὶ γιὰ τὴν ἀσυνείδητη «τάσι πρὸς ἐπιβολὴν καὶ κυριαρχίαν» ἀπὸ τὸ προσωπικὸ παθολογικὸ παράδειγμα τοῦ Φρόυντ, διότι, ὅπως τονίζει ὁ Γιούνγκ, «ὁ Ἄντλερ, ὅπως πολλοὶ υἱοί, εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν "πατέρα" ὄχι αὐτό, ποὺ αὐτὸς ἔλεγε, ἀλλ' αὐτὸ ποὺ αὐτὸς ἔπραττε»³⁸.

Ὁ Γιούνγκ χωρίσθηκε ἀπὸ τὸν Φρόυντ παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ φιλικὸι τους κύκλοι, στοὺς ὁποίους δέσποζε ἡ προσωπικότης τοῦ διδασκάλου, τὸν ἐγκατέλειψαν καὶ τὸν ἀπεκήρυξαν. Ὁ

ἀκαδημαϊκὴ ἀνάγκη καὶ ἡ ὀρθόδοξη θεολογικὴ αὐτοσυνειδησία δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐκλάβουμε τὴ Γ. Σ. τῆς Σχολῆς ὡς εἶδος τι Διατμηματικῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, στὶς ἐργασίες τῆς ὁποίας θὰ δεσπόζει ἡ, κατὰ τὸν νόμο 1268, «λειτουργικὴ» διαίρεσις τῆς μιᾶς Σχολῆς. Συμμετοχὴ προσωπικοτήτων καὶ ὄχι ὁμάδων φαίνεται ὅτι εἶναι —καὶ πρέπει νὰ εἶναι— ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῆς Σχολῆς. Μία τοιαύτη Γ. Συνέλευσις ἔπρε-

Γιούνγκ νοιαζόταν περισσότερο γιὰ τὶς ἐπιστημονικὲς πεποιθήσεις του παρὰ γιὰ τὶς κοινωνικὲς σχέσεις³⁹.

Γενικῶς ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς Ψυχολογίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἄποψις τοῦ Γιούνγκ, παρὰ τὶς ἀντιρροήσεις ποὺ πρέπει νὰ ὑπάρχουν γιὰ τὰ ἀνθρωπολογικὰ τῆς θεμελίας, εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὴ μονομέρεια τοῦ Φροϋδισμού ἢ τῆς Θεωρίας τοῦ Ἄντλερ ἢ τοῦ Μαρξισμού, ποὺ ἀνάγουν τὴν γενεσιουργὸ αἰτία τοῦ πολιτισμοῦ σ' ἓνα μόνον παράγοντα (τὸ σέξ ἢ τὸ συναίσθημα μειονεξίας ἢ τὶς οικονομικὲς σχέσεις). Ὁ Γιούνγκ ἐξηγεῖ κατὰ πλεόν ἱκανοποιητικὸ τρόπο τὴν ποικιλία τῶν πολιτισμικῶν ἐκφάνσεων, συσχετίζων τοὺς τομῆς τοῦ πολιτισμοῦ πρὸς ἀντίστοιχα πανανθρώπινα ἰδιαιτικά, ποὺ ἐμφωλεύουν στοὺς ἀρχετύπους τοῦ ἀσυνειδήτου, καὶ συμφωνῶν ἔτσι κατ' οὐσίαν πρὸς τὴν ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴ Ἀξιολογικὴ Φιλοσοφία, ἡ ὁποία παρουσιάζει τὸν πολιτισμὸ ὡς βίωσι καὶ πραγμάτωσι τῶν διαφόρων ἀξιών⁴⁰.

Ἡ εὐσύνοπτη αὐτὴ μελέτη θὰ συνεχισθῇ ἀκόμη καὶ στὸ ἐπόμενο τεύχος τῆς «Ἐκκλησίας» μὲ τὴν παρουσίασι τῆς ἀρνητικῆς στάσεως τοῦ Γιούνγκ ἀπέναντι στὸν Χριστιανισμὸ καὶ στὴν Ἐκκλησία.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ
Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

36. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 170.

37. Ἐνθ' ἄνωτ., σσ. 157-158.

38. Αὐτόθι, σ. 157.

39. Ἐνθ' ἄνωτ., σσ. 171-172.

40. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μαθήματα Κατηχητικῆς ἢ Χριστιανικῆς Παιδαγωγικῆς, 1991, σσ. 369 ἐξ.

πε να γίνη, διότι έχουν παρέλθει τουλάχιστον 5 έτη από τής προηγούμενης.

Και κοινά θέματα, εάν δέν υπήρχον, τὰ ὁποῖα δημιουργοῦν μικρὰς ἢ μεγάλας τριβάς, θὰ ἔπρεπε α) διὰ λόγους ἐκφράσεως τοῦ ἐνιαίου τῆς Σχολῆς καὶ β) διὰ λόγους πραγματώσεως τοῦ ἀμέσου διαλόγου, τῆς συναδελφικῆς ἐπικοινωνίας καὶ τῆς συνυπευθυνότητος, νὰ γίνη ἡ Γενικὴ Συνέλευσις.

Θὰ προέτεινα —καὶ ἐλπίζω νὰ ἀκούσω τὶς τοποθετήσεις σας στὴν πρότασίν μου— νὰ ἀποφασίσῃ ἡ παρούσα Γ. Συνέλευσις, ὅτι θὰ πρέπει νὰ συγκαλήται ἀπαξ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, ἔστω καὶ εἰς δέν ὑπάρχουν θέματα αἰχμῆς. Τοῦτο εἶναι μέθοδος ἀποφυγῆς τῆς ἀποξενώσεως καὶ τῶν δυσαρέστων συνεπαγομένων ταύτης.

2. Ὑπάρχουν ἀσφαλῶς σοβαροὶ γενικοὶ καὶ εἰδικοί λόγοι, πὺ ἐπέβαλαν τὴν παρούσα συνεδρίασιν. Οἱ γενικοὶ λόγοι ἀναφέρονται εἰς τὴν θέσιν τῆς Σχολῆς ἐντὸς ἐνὸς σαφῶς μεταβαλλομένου κόσμου, ὁ ὁποῖος θέτει νέας προκλήσεις καὶ ἀπαιτεῖ νέες ἀπαντήσεις, ὀργανωτικῆς, πρακτικῆς, ἐπιστημονικῆς. Οἱ εἰδικοί λόγοι σχετίζονται μὲ τὶς συνέπειες, θετικῆς ἢ ἀρνητικῆς, ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς σὲ δύο Τμήματα.

2. ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Οἱ γενικοὶ λόγοι προέρχονται ἀπὸ τὰ νέα δεδομένα τῆς ἐποχῆς μας, τὶς προ(σ)κλήσεις, πὺ συνιστοῦν αὐτὰ εἰδικότερα πρὸς τὴν Ὁρθόδοξο Θεολογία καὶ τὶς προοπτικῆς, θετικῆς καὶ ἀρνητικῆς, πὺ ἐμφανίζονται, ἄλλες εὐκρινῶς καὶ ἄλλες ἀσαφῶς.

Συνιστοῦν μία Διαγνωστικὴ τῆς ἐποχῆς.

1. Τὸ πρῶτο καὶ μεγαλειῶδες δεδομένο, δέν ὑπῆρξεν ἔργον ἀνθρώπου, παρὰ τὶς πολιτικῆς σταθμίσεις, πὺ φαίνεται ὅτι τὸ ἐνεργοποίησαν, εἶναι ἡ κατάρρευση τῆς μαχητικῆς Ἀθεΐας ὡς κρατικῆς ιδεολογίας.

Ἡ ἄρση αὐτοῦ τοῦ θεμελίου τῆς ἀντιθρησκευτικῆς πολιτικῆς πορείας τῆς Ἀνθρωπότητος προετοιμάζει σειρά γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν καὶ στὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία, ὡς προ(σ)κλήσεις ἐνσυνειδήτου δράσεως καὶ νέων πρωτοβουλιῶν, ἀδιανοήτων σὺ παρελθόν.

Ἡ πρώτη, ἄμεση καὶ ἐν ἐξελίξει συνέπεια εἶναι ἡ δημιουργία συνθηκῶν ἀνεμποδίστου δράσεως τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἀλλά, προσοχή, ὄχι μόνον. Κάθε εἶδους θρησκευτικῆ ἢ ἀθεϊστικῆ δραστηριότητα εἶναι ἐπιτρεπτή. Ἡ δεύτερη, ἡ ἀθεϊστικὴ εἶναι, ὡς συνδεδεμένη μὲ τὸ καταπιεστικὸ παρελθόν, κοινωνικῶς ἀναξιόπιστος. Οἱ ἄλλες

ὅμως θρησκείες καὶ αἵρέσεις δέν ἔχουν κοινωνικὴ ἀντιπάθεια καὶ φέρουν τὸ φωτοστέφανο τῶν διωχθεισῶν, ἀνταγωνιζόμενες τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἡ Οὐνία εἶναι ἓνα γνωστὸ καὶ σημαντικὸ δείγμα τῶν δυνατοτήτων καὶ κινδύνων τῆς πολιτικῆς τῆς ἀνεξίθρησκείας, πὺ εἰσήχθη στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη.

Ἡ διάγνωση ὅμως τῶν κινδύνων, δέν ἀναιρεῖ τὸ γεγονός ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησιαῖοι ἀνακτοῦν μὲ ἐντονη δράση, τὸ ἀπώλεσθὲν κοινωνικὸν ἔδαφος. Καὶ ἡ Θεολογία; Οἱ Θεολογικῆς Σχολές; Στὴν παρούσα φάση τῆς ζωῆς τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν δέν πρέπει νὰ ἀναμένονται πολλά. Ἡ ταχύρρυθμος ἐκπαίδευση κληρικῶν καὶ ὄχι ἡ σοβαρὴ θεολογικὴ συγκρότηση εἶναι οἱ ἀνάγκες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ ἔναρξη τῆς θεολογικῆς ἀναπτύξεως θὰ πρέπει νὰ ἀναμένεται μετὰ πενταετία, τουλάχιστον. Καὶ ὁ χρόνος αὐτὸς πρέπει νὰ ἀξιοποιηθῆ ἀπὸ τὴν Σχολὴν μας μὲ διαφόρους τρόπους, διότι θὰ ἔχουμε μεγάλας ἱστορικὰς εὐθύνες διὰ τὴν πορείαν τῆς Ὁρθόδοξου Θεολογίας στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη, ἀν ἀδρανήσουμε. Τὰ πρακτικὰ βήματα, πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ, δέν εἶναι ἔργον τῆς παρούσης ἐπισημάνσεως.

2. Μεταφέρω τὴν θεώρηση στὸν ἄλλο, τὸν λεγόμενον νέο κόσμον. Οἱ Ὁρθόδοξοι Θεολογικῆς Σχολές, καὶ μάλιστα τῆς Βοστώνης προγραμματίζουν ἐνδιαφέροντες ἀλλὰ καὶ προβληματικούς στόχους. Ἐπιθυμεῖ, ὅπως καταγράφει σὺ πρόγραμμά της, πὺ παρουσιάστηκε σὺ κληρικολαϊκὸ Συνέδριον τὸ 1990, νὰ καταστῆ Κέντρο Πατερικῶν Σπουδῶν σὺ Λυτικὸ Ἡμισφαίριον. Ὁ σκοπὸς εἶναι ἅγιος. Διερωτᾶται, ὅμως, κανεὶς πὺς θὰ καταστῆ τοῦτο δυνατόν, ὅταν τὸ ἀπαραίτητον γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν σπουδῶν αὐτῶν γλωσσικὸν ὄργανον ὑστερεῖ; Ἡ πρωτοβουλία αὐτὴ, σημαντικὴ γιὰ τὸ μέλλον τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν μεγάλη καὶ ἡγετικὴ αὐτὴ χώρα, ἔχει ἀνάγκη ἀρωγῆς, γιὰ νὰ εἶναι σοβαρὴ. Καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτό, προέτεινα στὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς τὴν στενωτέραν συνεργασίαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Βοστώνης μετὰ τῆς Σχολῆς. Τὸ ἐδέχθη ἀσμένως καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι καὶ γι' αὐτό, ἀν θέλουμε νὰ διατηρήσουμε τὴν, ἤδη συζητούμενη, πρώτη θέση τῆς Σχολῆς μετὰ τῶν Ὁρθόδοξων Θεολογικῶν Σχολῶν.

3. Ἐνα τρίτον γεγονός, τὸ ὁποῖον θὰ προ(σ)καλέσῃ τὴν Σχολὴν μας, εἶναι ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὀλοκλήρωση. Αὐτὴ συνεπιφέρει τὴν συνεργασία σὺ πανεπιστημιακὸ ἐπίπεδο καὶ, ἀσφαλῶς, καὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν. Ὑπάρχει συνεπὺς ἓνα θέμα πρὸς μελέτην, διότι συν-

αρτᾶται με πλῆθος προβλημάτων, πρακτικῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ὁμολογιακῆς ταυτότητος τῆς Σχολῆς.

4. Ἐνα τέταρτο γεγονός εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς Μπελεμεντιού, στὴν ὁποίαν προσφέρουν ἤδη τὰς καλὰς ὑπηρεσίας τοὺς ἐκλεκτοὶ συνάδελφοι. Οἱ σχέσεις καλλιεργοῦνται καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀνόδου τῆς διὰ μορφώσεως διδακτικῆς προσωπικοῦ. Δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχουν πρὸς τὸ παρὸν προβλήματα διὰ τὴν Σχολὴν μας.

5. Ἐνα πέμπτο θέμα εἶναι ἡ Σχολὴ τῆς Χάλκης. Κατὰ πληροφoρίας ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπίκειται ἡ ἐπαναλειτοργία τῆς. Ἡ νέα περίοδος θὰ ἔχει ἀσφαλῶς πολλὰ προβλήματα, στὴν ἐπίλυση τῶν ὁποίων θὰ πρέπει νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ συνεισφέρωμεν τὰς ὑπηρεσίας μας. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας, ὅτι ἡ Χάλκη στὸ πλαίσιο ἄλλων, εὐρωπαϊκῶν προοπτικῶν (ὅταν ἡ Τουρκία θὰ εἰσέλθει στὴν Ε.Ο.Κ.) θὰ ἀπορροφήσει λόγῳ παραδόσεως καὶ σεμιναριακῆς ὀργανώσεως τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογίας, οἱ ὅποιοι θὰ σκέπτονται νὰ εἰσέλθουν στὸν κληρο. Τότε, τὰ Τμήματα Ποιμαντικῆς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, δὲν θὰ ἔχουν—ἐὰν ἔχουν σήμερον— λόγον ὑπάρξεως.

6. Ἐνα ἕκτο σημεῖο, ποὺ θὰ ἀναπτυχθεῖ τὸ τελευταῖο δέκατο τοῦ αἰῶνα μας εἶναι ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν Ὁρθόδοξων Θεολογικῶν Σχολῶν, με ἀνταλλαγὰς προσωπικοῦ καὶ φοιτητῶν. Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Βελιγραδίου ἴσως εἶναι ἡ πρώτη ὑποψηφία Σχολὴ διὰ συνεργασία αὐτοῦ τοῦ εἶδους. Καὶ τὸ θέμα αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ μελετηθεῖ.

3. ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ Σχολὴ μας, ἔξεταζομένη ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ἀναπτύξεώς της καὶ τῆς προσφορᾶς της ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἐπιτεύγματα σημαντικά.

1. Στὸ κεφάλαιο τῆς ἀναπτύξεως δὲν λογίζεται ἡ διαιρέσῃ της σὲ δύο ἰσότιμα Τμήματα, διότι αὐτὰ ὑπῆρχαν ὡς προγράμματα καὶ πρὸ τῆς ἀναγκαστικῆς καὶ ἀμυντικῆς διαιρέσεώς της.

2. Λογίζεται, ὅμως, ὡς λίαν σημαντικὴ ἀνάπτυξις, ἡ εἰσαγωγὴ τῶν μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν, τὰ προγράμματα τῶν ὁποίων, παρὰ τὸν διαφορισμὸν τοὺς, κατὰ Τμήματα, ἔδωσαν νέαν διάστασιν εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον τῆς Σχολῆς καί, βελτιούμενα με νέες προσπάθειες, ἔχουν πολλὰ νὰ προσφέρουν.

3. Ἀναπτυξιακὸν γεγονός εἶναι ἡ πραγματοποίησις ἐνὸς ὀνειροῦ πολλῶν ἀεμνήστων Βιβλικῶν Θεο-

λόγων, ἰδίως παλαιοδιαθηκολόγων, δηλαδὴ ἡ διεξαγωγὴ ἀπὸ τῆ Σχολῆς μας ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν εἰς τὴν Παλαιστίνην. Πέρυσι (1990), διὰ πρώτην φοράν, τὸ ὄνομα τῆς Σχολῆς—αὐτὸ τιμᾶται καὶ πρέπει νὰ τιμᾶται εἰς τὸ Ἐξωτερικόν— ἦτο εὐσήμεως καὶ ἐπιτυχῶς παρὸν στὶς ἀνασκαφὰς εἰς τὴν Πόλι Καισάρειαν τὴν Φιλίππου (Baniyas), δι' ὀμάδος τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς.

4. Εἰς τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Σχολῆς λογιστέος ὁ ἀριθμὸς τῶν πτυχιούχων αὐτῆς, οἱ ὅποιοι διακονοῦν εἰς λίαν σημαντικὰς θέσεις εἰς τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ τὰς Ἀὐτοκεφάλους Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας. Ἐνῶ εἶναι γνωστὴ ἡ προσφορὰ τῆς Σχολῆς μας εἰς τὸ ἔσωτερικόν, ἀγνοοῦμεν τὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸν τῶν πτυχιούχων μας, οἱ ὅποιοι διακονοῦν εἰς τὸ Ἐξωτερικόν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καταγραφῆς αὐτῶν ἀπεφασίσθη καὶ τίθεται βαθμιαίως εἰς ἐφαρμογὴν πρόγραμμα ἀπογραφῆς αὐτῶν, πρὸς δημιουργίαν «καταλόγου Ἀποφοίτων» (Alumni) καὶ προγραμματισμοῦ τῆς ἐπικοινωνίας μετ' αὐτῶν. Ὅλα τὰ μέλη τῆς Σχολῆς, θὰ παρακληθοῦν νὰ παράσχουν τὰς καλὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν. Ἡ Σχολὴ πρέπει νὰ γνωρίσει τὴν ἔκτασιν τῆς προσφορᾶς αὐτῆς, ἰδιαίτερος σήμερον.

5. Εἰς τὰ ἐπιτεύγματα πρέπει νὰ καταγραφῆ ὡσαύτως τὸ γεγονός τῆς ζητήσεως τῶν σπουδῶν αὐτῆς ὑπὸ λίαν σημαντικοῦ ἀριθμοῦ πτυχιούχων ἄλλων Σχολῶν καὶ ἐν ἐνεργείᾳ λειτουργῶν διαφόρων θεσμῶν, ὅπως λ.χ. τῆς διοικητικῆς καὶ τῆς ποινικῆς Δικαιοσύνης, τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, τῶν πτυχιούχων τῶν Τεχνολογικῶν, Ἰατρικῶν κ.λπ. εἰδικότητων.

6. Εἰς τὰ ἀναπτυξιακὰ ἐπιτεύγματα τῆς Σχολῆς ὑπάγεται καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῆς μηχανοργάνωσεως τῶν Γραμματειῶν μας. Καὶ ὀφείλεται ἀναγνώρισις εἰς τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ προσωπικοῦ μας, τοὺς Γραμματεῖς τῶν Τμημάτων καὶ τῆς Σχολῆς διὰ τὸν ζῆλον αὐτῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ ἔργου αὐτῶν.

7. Καὶ ἡ παρουσία ἀριθμοῦ φοιτητῶν ἐξ ἄλλων χωρῶν ἀνήκει εἰς τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Σχολῆς, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπαιτήσουν περισσότερας προσπάθειας, διότι ἀνήκουν στὸν χῶρον τῆς οἰκουμενικῆς προσφορᾶς αὐτῆς.

8. Τέλος, ἡ διδακτικὴ, συγγραφικὴ καὶ συνεδριακὴ παρουσία μελῶν τῆς Σχολῆς εἰς τὸ Ἐξωτερικόν καταγράφεται εἰς τὰ ἐπιτεύγματά της. Ἐπιτρέψατε εἰς τὸν ὁμιλοῦντα νὰ περιορισθῆ εἰς αὐτὰ μόνον, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ προσφορὰ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς,

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΟΥΝΙΑΣ*

Οι ούνιτικες λοιπόν 'Εκκλησίες, καίτοι αναφέρονται θεωρητικά στις παραδοσιακές αρχές τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησιολογίας γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ πνευματικὴ αὐτοδυναμία κάθε τοπικῆς 'Εκκλησίας μὲ πυρῆνα τῆ Θεία Εὐχαριστία, ἐν τούτοις μὲ τὴν ἀναγνώριση τῆς παπικῆς αὐθεντίας ἀποσυνδέθηκαν ἀσύνευδα ἀπὸ τὶς ἀρχές αὐτές καὶ ἐντάχθηκαν λειτουργικὰ σὲ μίαν ἄλλη ἐκκλησιολογικὴ προοπτικὴ, στὴν ὁποία ἡ πληρότητα τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας κάθε παπικῆς 'Εκκλησίας προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν κοινωνία μὲ τὸν παπικὸ θρόνο. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτὴ ἀντιπατικὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως τῶν ούνιτικῶν 'Εκκλησιῶν ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιολογικὴ ταυτότητα κάθε τοπικῆς 'Εκκλησίας ἐκφράζεται μὲ σαφήνεια στὶς σχέσεις τους τόσο πρὸς τὴν τοπικὴ 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, ὅσο καὶ πρὸς τὸν παπικὸ θρόνον ἢ τὴν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ρωμαιοκαθολικὴν 'Εκκλησίαν. Ὁ ἐκκλησιολογικὸς ἀλλοιθωρισμὸς τῶν ούνιτικῶν 'Εκκλησιῶν στὴ μακροαίωνα διαδικασία διαμορφώσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ τους Κανονικοῦ Δικαίου εἶναι εὐνόητος, γιὰ τὸ μὲν ούνιτικὴς 'Εκκλησίες προβάλλουν τὴν ἀνατολικὴ παράδοση καὶ ἐρμηνεύουν τὴ σχέση τους μὲ τὸν παπικὸ θρόνον ὡς μίαν ἀπλὴν σχέση διοικητικῆς ἀναφορᾶς, ὁ δὲ παπικὸς θρόνος ἐρμηνεύει τὴν ἰδιότυπη αὐτὴ σχέση μὲσα στὰ πλαίσια τῆς οἰκουμενικῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησιολογίας καὶ ἐπιδιώκει συνεχῶς τὴν ὀργανικώτερη ἔνταξή τους στὸ σῶμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας, ὅπως λ.χ. στὸν σύγχρονον Κ Ὁ Δ Ι Κ Α Κ Α Ν Ο Ν Ι Κ Ο Ὑ Δ Ι Κ Α Ι Ο Ν γιὰ τὶς ούνιτικὴς 'Ανατολικὴς 'Εκκλησίες.

Ἡ ἐκκλησιολογικὴ σύγχυση τῶν ούνιτικῶν 'Εκκλησιῶν ἐπιτείνεται ἀπὸ τὴν ψυχολογία τῶν «μ ε ι ο ν ο τ ι κ ῶ ν» 'Εκκλησιῶν σὲ ἕνα εὐρύτερο ὀρθόδοξο πλαίσιο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀποσχίσθηκαν σὲ κάποια ἱστορικὴ συγκυρία καὶ πρὸς τὸ ὁποῖο βρίσκονται σὲ συνεχῆ ἐκκλησιαστικὴ ἢ κοινωνικὴ ἀντιπαράθεση. Ἡ νόθος ἐκκλησιολογικὴ τους ταυτότητα καὶ ἡ «μειονεκτικὴ» ψυχολογικὴ τους φέρσιση μετασχηματίζουν τὴν ἀπολο-

γητικὴ τους διάθεση σὲ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθετικὴ μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία ἀναζητοῦν τὴ δικαίωση τῆς ὑπάρξεώς τους, ὅπως λ.χ. τὸ ἔναντι τῶν 'Ορθοδόξων σύνδρομο τῶν Μαρωνιτῶν στὸν Λίβανο, τῶν Οὐκρανῶν ούνιτῶν στὴ Δ. Οὐκρανία, τῶν Λευκορώσων ούνιτῶν στὴν Τσεχοσλοβακία καὶ γενικώτερα σὲ ὅλες τὶς περιοχὲς συνυπάρξεως 'Ορθοδόξων καὶ Οὐνιτῶν. Ἡ ἐπιθετικὴ αὐτὴ εἶναι εὐνόητη σὲ ἕνα ἐκκλησιαστικὸ ὄργανισμὸ, ὁ ὁποῖος ἀποσχίσθηκε ἀπὸ τὸ εὐρύτερο τοπικὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας. Ὡστόσο, ὀξύνθηκε ἀπὸ τὴν ὀδυνηρὴ ἐμπειρία τῶν περιοδικῶν ἱστορικῶν συγκρούσεων καὶ ἐκδηλώθηκε ἐπανειλημμένως σὲ ἀπαράδεκτες μορφὲς βιαιοτήτων, ὅπως λ.χ. σὲ ὀρισμένες εὐαίσθητες περιοχὲς τῶν χωρῶν τῆς 'Α. Εὐρώπης (Λιθουανία, Δ. Οὐκρανία, Μολδαβία, Σλοβακία κ.λπ.).

Τὸ φαινόμενον τῆς ἐκρηκτικῆς ούνιτικῆς ἐπιθετικότητας θὰ μπορούσε βεβαίως νὰ ἐρμηνευθῆ μέσα ἀπὸ τὰ ἀπωθημένα τῶν ἱστορικῶν συγκρούσεων τὰ ὁποῖα ἐπανῆλθαν στὸ προσκῆνιο μετὰ ἀπὸ μίαν περίοδο ἐξαιρετικῆς πειστικῆς πολιτικῆς τῶν κομμουνιστικῶν καθεστώτων ἔναντι τῶν ούνιτικῶν 'Εκκλησιῶν στὶς χῶρες τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ. Αὐτὴ βεβαίως θὰ ἦταν ἡ ἀπλούστερη ἐρμηνεία σὲ ἕνα σύνθετο φαινόμενον, ὅπως εἶναι ἡ Οὐνία. Θὰ μπορούσε ὁμως νὰ ὑποστηριχθῆ μὲ ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα ὅτι ἡ ἐκρηκτικὴ αὐτὴ ἐπιθετικὴ τῶν Οὐνιτῶν ἐντάσσεται στὰ πλαίσια ἐνὸς εὐρύτερου σχεδιασμοῦ τοῦ παπικοῦ θρόνου γιὰ τὴν πληρέστερη ἀξιοποίηση τῶν ούνιτικῶν 'Εκκλησιῶν στὴν προοπτικὴ τῆς ἐνισχύσεως τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἐπιρροῆς στὶς χῶρες τῆς 'Α. Εὐρώπης. Μία τέτοια ἐρμηνεία τῶν ἐκρήθμων καταστάσεων μὲ ἐπίκεντρο τὸ Βατικανὸν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύση καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς Οὐνίας στοὺς ὀρθόδοξους λαοὺς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ συγκεκριμένους πρωτοβουλίες τοῦ παπικοῦ θρόνου σὲ περιοχὲς, στὶς ὁποῖες ἡ ἐπανεργαστοποίηση τῆς Οὐνίας ὑπῆρξε βραδεία ἢ ἄτονη (Μολδαβία, 'Αλβανία κ.λπ.). Στὶς περιοχὲς αὐτὲς ὁ παπικὸς θρόνος ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλία μονομεροῦς ἐγκαθιδρύσεως ούνιτικῆς ἐκκλησιαστικῆς

(*) Σὺν ἔχειν ἐκ τῆς σελ. 329 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

ὡς σύνολον λαμβανομένης, εἶναι κατὰ πολὺ εὐρύτερα.

Ἡ ἀναφορὰ μου εἶναι δειγματισμὸς τῆς προσφορᾶς πρὸς συνειδητοποίησιν τοῦ σημαντικοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς καὶ ὄχι ἀπολογισμὸς ἢ λεπτομερὴς καταγραφή τοῦ ἔργου τῆς.

Ἐπάρχουν ἀσφαλῶς καὶ ἄλλες πτυχές. Οἱ ἀναφερθεῖσες, φρονῶ, ἀρκοῦν διὰ νὰ ἀποτιμᾶται θετικῶς τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς, τὸ ἔργο ὅλων τῶν μελῶν αὐτῆς.

Καθηγητὴς ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς

ιεραρχίας με άμεσο στόχο την ανασυγκρότηση ή την ενίσχυση των ούνιτικών 'Εκκλησιών και κατ' επέκταση την ενεργοποίηση νέων αντιπαραθέσεων.

Έν τούτοις, είναι αναγκαίο να σημειωθῆ ἔδῳ ὅτι κατὰ τις ἐπίσημες συζητήσεις τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας (1990) γιὰ τὴν ἐκτόνωση τῆς κρίσεως ἀπὸ τις βίαιες συγκρούσεις Ὁρθοδόξων καὶ Οὐνιτῶν στὴ Δ. Οὐκρανία ἀποδοκιμάσθηκε ἡ χρῆση τῆς βίας. Παράλληλα, διακηρύχθηκε ἡ ἀνάγκη εἰρηνικῆς διευθετήσεως τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν ὡς πρὸς τὴ λατρευτικὴ χρῆση τῶν ἱ. ναῶν γιὰ νὰ μὴ διαταραχθῆ τὸ πνεῦμα τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ μὴ διακυβευθοῦν οἱ προοπτικὲς τοῦ διεξαγόμενου μεταξὺ αὐτῶν ἐπισήμου Θεολογικοῦ Διαλόγου στὴν κοινὴ πορεία τους πρὸς τὴν ἐνότητα. Ἡ μετριοπάθεια αὐτὴ δὲν ἤρε τις ὀρθόδοξες ἐπιφυλάξεις γιὰ τὸν ρόλο τοῦ Βατικανοῦ στὴ διαμόρφωση τῆς ἐντάσεως καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν οὐνιτικῶν διεκδικήσεων στὴ Δ. Οὐκρανία, στὴ Σλοβακία καὶ στὴ Μολδαβία, γιὰτὶ ἡ ἱστορικὴ καχυποψία τῶν Ὁρθοδόξων γιὰ τὴν τακτικὴ τοῦ παπικοῦ θρόνου στὸ ζήτημα τῆς «Οὐνίας» ἔχει φορτισθῆ καὶ με νεώτερες ἐκδηλώσεις.

Πράγματι, σὲ πρόσφατη ἐπιστολὴ τοῦ πάπα Ἰωάννη-Παύλου (1986) πρὸς τὸν Καρδινάλιο τῶν Οὐνιτῶν τῆς Οὐκρανίας με τὴν εὐκαιρία τῆς προετομασίας τῆς χιλιετηρίδας τοῦ χριστιανικοῦ βίου τῆς Ρωσίας (1988) ἀξιολογήθηκε ἡ ἔνωση τῆς οὐνιτικῆς συνόδου Brest-Litovsk (1596) ὡς πρότυπο γιὰ τὴν ἐπιδιωκόμενη με τὸν Θεολογικὸν Διάλογο ἔνωση τῆς Ὁρθοδόξου με τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, προβλήθηκε δηλαδὴ τὸ οὐνιτικὸ σχῆμα ὡς παραδεκτὸς τρόπος ἀποκαταστάσεως τῆς κοινωνίας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἡ ἄμεση καὶ γραπτὴ ἀντίδραση τοῦ προέδρου τοῦ τμήματος διεκκλησιαστικῶν σχέσεων τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας Μητροπολίτου Κρουτίτσκις καὶ Κολόμνης Ἰουβενάλιου προκάλεσε τις διευκρινιστικὲς ἐξηγήσεις τοῦ προϊσταμένου τοῦ τμήματος γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καρδινάλιου J. Willebrands, ὁ ὁποῖος ἐρμήνευσε κατὰ μετριοπαθέστερο τρόπο τὴν ὀξεία σχετικὴ διατύπωση τῆς παπικῆς ἐπιστολῆς. Ἡ ὀρθόδοξη ὁμως εὐαισθησία δὲν καλύφθηκε ἀπὸ τις ἐξηγήσεις, τὰ δὲ ἐπακολουθήσαντα τραγικὰ γεγονότα τῶν συγκρούσεων στὴ Δ. Οὐκρανία ἐπανέφεραν στὸ προσκῆνιο τις ἔμμονες ἰδέες τοῦ Βατικανοῦ γιὰ τὸν ρόλο τῆς «Οὐνίας».

3. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο στὰ πλαίσια τῆς ὀφειλετικῆς του διακονίας στὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία

δέχθηκε με εὐαισθησία τὴν ἀνησυχία τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴ σχέση τοῦ Βατικανοῦ με τὴ βίαιη ἔκρηξη τῆς ἐπιθετικότητας τῶν οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν στὴν Ἄ. Εὐρώπη καὶ συνεκάλεσε Πανορθόδοξη σύσκεψη στὸ Φανάρι γιὰ τὴν ἐκτίμηση τῆς καταστάσεως καὶ τῶν προοπτικῶν στὶς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν (1990), με εἰδικότερη ἀναφορὰ στὴν πορεία τοῦ ἐπισήμου Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ αὐτῶν. Ἡ ἐπίσημη πλέον ἀξίωση τῆς ἀποδοκιμασίας τῆς «Οὐνίας» ὡς τ ρ ὀ π ο υ ἢ καὶ σ κ ο π ο ὕ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐνότητος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν κατέστη ὄχι μόνο πανορθόδοξη θέση, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία προϋπόθεση γιὰ τὴ συνέχιση τοῦ ἐπισήμου Θεολογικοῦ Διαλόγου. Ἡ εἰδικὴ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Διαλόγου, ἡ ὁποία συγκροτήθηκε γιὰ τὴ μελέτη τοῦ ζητήματος, ἐργάσθηκε σὲ δύο συνεδρίες τῆς καὶ κατέληξε σὲ μιὰ μορφή κοινῆς ἀποδοκιμασίας κάθε μορφῆς βιαιοτήτων καὶ κάθε τάσεως προβολῆς τῆς «Οὐνίας» ὡς τ ρ ὀ π ο υ ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Έν τούτοις, οἱ δυσκολίες τῆς ρωμαιοκαθολικῆς πλευρᾶς κατὰ τις συζητήσεις τῆς εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ὑποδηλώνουν τις ἀντίστοιχες δυσχέρειες κατὰ τὴ συζήτηση τοῦ θέματος στὴν ὀλομέλεια τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου, στὴν ὁποία συμμετέχουν ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας πολλὰ μέλη τῶν οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς. Εἶναι εὐνόητο, ὅτι τὰ μέλη αὐτὰ θὰ ἀντιδρᾶσιν ὅπωςδήποτε σὲ ὁποιαδήποτε πρόταση ἀμφισβήτησεως τῆς ἐκκλησιολογικῆς ταυτότητας τῶν ἤδη διαμορφωμένων οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ἡ συζήτηση τοῦ ὅλου ζητήματος εἶναι πλέον ἀναπόφευκτη. Ἄλλωστε, θεωρεῖται γενικώτερα ὡς θ έ μ α π ρ ὶ τ η ς π ρ ο τ ε ρ α ἰ ὀ τ η τ α ς καὶ β α σ ἰ κ ἠ π ρ ο ὕ π ὀ θ ε σ η γιὰ τὴν ἀπόσκοπη συνέχιση ὄχι μόνο τοῦ ἐπισήμου Θεολογικοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες θεμελιώθηκαν με τὸν «Δ ι ἄ λ ο γ ο τ ῆ ς Ἄ γ ἁ π η ς» καὶ τὴν ἀμοιβαία ἄρση τῶν Ἄ ν α θ ε μ ἄ τ ω ν τοῦ 1054 (1965).

Ἡ «Οὐνία» ἐπανέρχεται λοιπὸν στὸ προσκῆνιο τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ προσδιορίζει κατὰ τρόπο ἄμεσο ἢ ἔμμεσο τὴ μελλοντικὴ τους ἐξέλιξη. Ἡ προσέγγιση ὁμως τοῦ θέματος τῆς «Οὐνίας» προϋποθέτει τὴν ἀφετηρικὴν διαφοροποίησιν τῆς ὕ π α ρ κ τ ἰ κ ῆ ς κ α τ α σ τ ἄ σ ε ω ς τῶν ἱστορικῶν διαμορφωμένων οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τις θεωρητικὲς ἀρχές, οἱ ὁποῖες θεμελιώσαν στὸ παρελθὸν τὴν ἀπαράδεκτη οὐνιτικὴ δράση καὶ ἀνασύρονται σήμερα

για να ανανεώσουν την ούνιτική παρουσία στην 'Α. Εξόρωπη. Οί υπάρχουσες ούνιτικές 'Εκκλησίες είναι άλλο ζήτημα, ενώ άλλο ζήτημα είναι ή Ούνία, παρά τὸ γεγονός ὅτι ή δεύτερη ὁδηγεῖ στή δημιουργία τῶν ούνιτικῶν 'Εκκλησιῶν. 'Η θεωρία και ή πρακτική τῆς «Ούνίας» εἶναι ἓνα σ ο β α ρ ὸ ἐ κ κ λ η σ ι ο λ ο γ ι κ ὸ π ρ ὸ β λ η μ α σ τὶς σχέσεις τῶν δύο 'Εκκλησιῶν, ἐνῶ ή ὑπαρκτική κατάσταση τῶν ούνιτικῶν 'Εκκλησιῶν εἶναι πλέον ἀ π λ ὸ ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ὸ π ρ ὸ β λ η μ α. Στὸ ἐκκλησιολογικὸ πρόβλημα τῆς ἀξιολόγησως τῆς «Ούνίας» δ ἐ ν ὑ π ἄ ρ χ ο υ ν π ο λ λ ἄ π ε ρ ι θ ὴ ρ ι α δ ι α φ ω ν ῖ α σ σ τὰ πλαίσια τῶν ἐργασιῶν τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Διαλόγου, ἀφοῦ ή θεολογική ἀντίρρηση τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας ἔχει ἤδη διατυπωθῆ κατά τρόπο ἐπίσημο με σειρὰ συνοδικῶν ἀποφάσεων και παρουσιάζει ἀκλόνητη θεμελίωση στήν πρὸ τοῦ σχίσματος (1054) κοινή ἐκκλησιολογική συνείδηση και κανονική παράδοση. 'Αντιθέτως, καίτοι οί ἱστορικά διαμορφωμένες ούνιτικές 'Εκκλησίες, καίτοι προέκυψαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιολογικῶς ἀπαράδεκτη δράση τῆς «Ούνίας», ἐ ν τ ο ὔ τ ο ι σ ὑ π ἄ ρ χ ο υ ν σ η μ α ν τ ι κ ἄ π ε ρ ι θ ὴ ρ ι α ἀ ν α ζ η τ ῆ σ ε ω σ λ ὄ σ ε ω ν σ τὰ πλαίσια τῆς κανονικῶς καθιερωμένης ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας, ἀν με τὴν ἄσκησή τῆς ὑπηρετεῖται ή ἀποκατάσταση τῆς ἐνότητος και κατὰ συνέπεια τὸ «μειζον συμφέρον» τῆς 'Εκκλησίας.

Εἶναι εὐνόητο ὅτι ή ὑπὸ σαφεῖς προϋποθέσεις ἄσκησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας για τὸ πραγματικὸ ἐκκλησιαστικὸ πρόβλημα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπεκταθῆ και στὸ ἐκκλησιολογικὸ πρόβλημα τῆς «Ούνίας», γιατί στήν πρώτη περίπτωση ὑπηρετεῖ τὴν ἀποκατάστασι, ἐνῶ στή δεύτερη περίπτωση θεμελιώνει τὴ διάσπασή τῆς ἐνότητος τῆς 'Εκκλησίας με σύγχρονη παρέκκλιση ἀπὸ τὶς θεμελιώδεις ἐκκλησιολογικῆς ἀρχῆς τῆς πρὸ τοῦ σχίσματος (1054) κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. 'Η σύγχρονη συνδυαστική προσέγγιση τοῦ θέματος δὲν πρέπει νὰ ἐξασθενίση τὴ σημασία τῶν ἀνωτέρω κανονικῶν διακρίσεων, δεδομένου ὅτι και ή σύγχρονη εὐαισθησία τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας διαισθάνεται σὲ κάθε τοπική ἐνταση τῶν σχέσεων 'Ορθοδόξων και Ούνιτῶν τὴν ἐπανεργοποίηση τῶν ἀπαρᾶδεκτων και καταδικασμένων θεωρητικῶν ἀρχῶν και πρακτικῶν μεθόδων τῆς «Ούνίας». 'Η διαίσθηση αὐτῆ τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας ἀπορρέει ἀπὸ τὴ διαχρονική της

ὀδυνηρὴ ἐμπειρία και ἐκφράζεται με σαφήνεια σὲ κάθε ἀξιολόγηση τοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖο προβάλλεται ὡς καθοριστικὸ για τὴν περαιτέρω ἐξέλιξη τῶν σχέσεων της με τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ 'Εκκλησία.

Εἶναι ἀναντίρρητο ὅτι ή σύγχρονη συνδυαστική ἐνεργοποίηση τοῦ ούνιτικοῦ θέματος ἔχει μελετηθῆ σὲ βάθος ἀπὸ ὅλα τὰ ἀρμόδια ὄργανα τοῦ Βατικανοῦ και τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας, ὅπως εἶναι βέβαιο ὅτι ἔχουν ἐκτιμηθῆ ὅλες οί πιθανές συνέπειες τῆς προγραμματισμένης ἐντάσεως. Κατὰ συνέπεια, ἔχει συνειδητοποιηθῆ τὸ γεγονός τῆς πλήρους ἀποτυχίας τῆς «Ούνίας» στοὺς πέντε ἢ και ὀκτῶ αἰῶνες συντομισμένης δράσεως της σὲ συνεργασία με ὅλα τὰ ρωμαιοκαθολικά κράτη τῆς Εὐρώπης. 'Αν ἐξαίρεση κανεῖς τὴν πολιτικὴ προσφορὰ πρὸς τὴν «Ούνία» τοῦ Πολωνο-λιθουανικοῦ βασιλείου κατὰ τὸν 16ο και τὸν 17ο αἰῶνα, ή ὁποία ἄλλωστε ἀποσκοποῦσε στήν ἀποδυνάμωση τῆς 'Ορθοδόξου Ρωσίας, τότε οί τεράστιες πολιτικῆς, ἐκκλησιαστικῆς και οἰκονομικῆς θυσίες στὸν βωμὸ τῆς «Ούνίας» θὰ ἀποτελοῦσαν σήμερον πλούσιο πηγαῖο ὕλικὸ μόνο για τοὺς ἱστορικοὺς τῶν λαῶν τῆς 'Α. Εὐρώπης.

'Η ἐντυπωσιακὴ ἀποτυχία τῆς «Ούνίας» στὸ ἱστορικὸ παρελθὸν δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητηθῆ, ἀν ἀναλογισθῆ κανεῖς τὶς δυνάμεις ποὺ ἐνεργοποιήθηκαν, τὰ ὕλικά μέσα ποὺ διατέθηκαν και τὸ αἶμα ποὺ χύθηκε για νὰ τροφοδοτηθῆ ἓνα οὐτοπικὸ ὄραμα, δηλαδή ή διάσπασή και ή ἀποδυνάμωση τῆς ἐπιρροῆς τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας στοὺς λαοὺς τῆς 'Α. Εὐρώπης. 'Υπὸ τὸ πνεῦμα αὐτό, ἄλλωστε, γίνεται συνήθως ὁ ἀπολογισμὸς τῆς δράσεως τῆς «Ούνίας» και ὁπωσδήποτε ὄχι με τὴν ἀπλή προοπτικὴ τῆς αὐξήσεως τῶν μελῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας. Στὰ πλαίσια αὐτὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀριθμῶν σχετικοποιεῖται κατὰ τὶς ἀπολογιστικῆς ἐκτιμήσεις, γιατί τὸ ὄραμα τῆς διασπάσεως τῆς ἐνότητος τοῦ σώματος τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας θεμελιώνεται και με τοὺς ὀλίγους πιστοὺς. 'Ὡστόσο, σὲ μιὰ περίοδο κινήσεως ὄλων τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν ἰδέα τοῦ «Κ ο ι ν ο ὕ Ε ὑ ρ ω π α ῖ κ ο ὕ Ο ἴ κ ο υ» και ὄλων τῶν Χριστιανικῶν 'Εκκλησιῶν ἢ 'Ὁμολογιῶν στήν ὁδὸ πρὸς τὸ «Κ ο ι ν ὸ Π ο τ ῆ ρ ι ο», ή ἀναβίωση τῶν μεθόδων τῆς «Ούνίας» δὲν ἔχει πλέον προοπτική. 'Ανήκει ὀριστικά στὸ παρελθὸν και πρέπει νὰ παραδοθῆ στήν ἐκκλησιαστικὴ λήθη για νὰ διευκολυνθῆ ή κοινὴ πορεία τῶν δύο 'Εκκλησιῶν πρὸς τὴν ἐνότητα, ἀν οί προθέσεις τοῦ ἐπισήμου Θεολογικοῦ Διαλόγου εἶναι εἰλικρινεῖς και δὲν κατατείνουν πρὸς νέες μορφῆς «Ούνίας»!...

(Τέλος)

Καθηγ. ΒΛ. ΙΩ. ΦΕΙΔΑΣ

Η ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΙΣ Η.Π.Α.* (2-29 'Ιουλίου 1990)

Τὸ μεσημέρι ὁ Παναγιώτατος εἶχε παρακαθήσει σὲ πρόγευμα, πού παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ ὁ Ρωμαιο-καθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ὑόρκης κ. JOHN O' CONNOR, ἐνῶ τὸ πρωί, στὶς 10.30' π.μ., ἐπισκέφθηκε τὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικῆς. Τὸν Πατριάρχη καλωσόρισε ὁ Γεν. Γραμματέας τοῦ Συμβουλίου κ. Τζαίμς Α. Χάμιλτον καὶ ἔγινε ἐπίσημη τελετὴ πρὸς τιμὴν τοῦ. Ἀπαγγέληκε τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως χωρὶς τὸ FILIOQUE καὶ ἐψάλλσαν ὕμνοι. Τὸν Παναγιώτατο χαιρέτισε ἐκ μέρους τοῦ Συμβουλίου ὁ Πρόεδρος τοῦ κ. Λεωνίδα ΚΙΣΗΚΟΒΣΚΥ καὶ τὸν παρουσίασε ὁ π. Δημήτριος Κωνσταντέλος, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Στόντον.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπηύθυνε τὸν ἀκόλουθο χαιρετισμό:

«Σεβάσμιοι καὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Μετὰ πολλῆς χαρᾶς χαιρετίζομεν πάντας ὑμᾶς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν Ὅποιον ἐν πίστει πάντες ἐπικαλούμεθα.

Τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ, καρπὸς τοῦ ἀναπνευθέντος εἰς τὸν αἰῶνά μας οἰκουμενικοῦ πνεύματος, ἐκτελεῖ σπουδαῖον ἔργον, ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ χώρῃ τῆς Ἀμερικῆς. Μέσα εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐνταῦθα θρησκευτικὴν καὶ πολιτιστικὴν πολυμορφίαν, οἱ χριστιανοὶ δίδομεν διὰ τοῦ Συμβουλίου τὸ παράδειγμα τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀγάπης, τὴν μαρτυρίαν περὶ τῆς ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Μόνον τότε χαρακτηρίζομεθα ὡς γνήσιοι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους: «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ εἶτε ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰωάν. 13,35).

Αἱ διαιρέσεις καὶ τὰ σχίσματα εἶναι ἀδικαιολόγητα εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ δευτέρα χριστιανικὴ χιλιετία δυστυχῶς ἀπέβη περίοδος ἀλλεπαλλήλων διαιρέσεων. Διάπτωρος εἶναι ἡ εὐχὴ ὅλων ἡ-

μῶν ὅπως ἡ ὁσονόπως μέλλουσα νὰ ἀρχίσῃ τρίτη χιλιετία ἀποβῇ περίοδος θεραπείας τῶν τραυμάτων καὶ τῶν πληγῶν. Ἡ ἐπιστροφή εἰς τὴν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν τῆς πρώτης χιλιετίας δὲν εἶναι δυσχερὴς μεθ' ἂς κοινὰς ἱστορικὰς καὶ θεολογικὰς πηγὰς καὶ μετ' ἀποκάθαρσιν τῶν ἱστορικῶν προκαταλήψεων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐκκλησιολογικῶν καινοτομιῶν καὶ παρεκκλίσεων. Ἡ Ἐκκλησία δὲν περιορίζεται χρονικῶς μόνον εἰς ἡμᾶς τοὺς ζῶντας ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ περιλαμβάνει καὶ τοὺς ἐν οὐρανῷ εὐδοσκομένους, μετὰ τῶν ὁποίων ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα ἠνωμένοι. Ἐὰν ἡ ἐνότης δὲν στηρίζεται εἰς τὴν παράδοσιν, εἰς τὴν πίστιν τῶν Ἀγίων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ψευδῶνυμος ἐνότης, διότι διαιρεῖ στρατευομένην καὶ θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν καὶ προσοδοποιεῖ τὰς διαιρέσεις εἰς τὸ μέλλον. Μόνον ἐν τῇ τηρῶσει τῆς ἅπαξ παραδοθείσης πίστεως καὶ βιωθείσης ὑπὸ τῶν Ἀγίων ἔχομεν ἀσφαλὲς ἐχέγγυον τῆς διαχρονικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς συγχρονικῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας.

Μὲ τὴν βεβαίαν συνείδησιν ὅτι πάντες οἱ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ κεκλημένοι γνωρίζομεν τὸ χρέος καὶ τὴν εὐθύνην μας, ὡς μεταφέρομεν τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ κέντρου τῆς ἀνὰ τοὺς χρόνους καὶ τοὺς τόπους Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀσπάζομεθα δὲ πάντας ὑμᾶς ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Τὴν Κυριακὴ τελέσθηκε στὸν Ἀρχιεπισκοπικὸ Καθεδρικὸ Ναὸ Ἁγίας Τριάδος Θεῖα Λειτουργία, στήν ὁποία προσέστη ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος, ὁ ὁποῖος τὸ μεσημέρι παρακάθησε σὲ γεῦμα πού παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου μαρτύρου τῆς Νέας Ὑόρκης κ. DAVID DINKINS στὸ GRACIE MANSION.

Ἡ μέρα ἔκλεισε μετὰ τὸ Ἐπίσημο Δείπνο πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου, πού παρατέθηκε στὸ παλιὸ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 334 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

ἀριστοκρατικό ξενοδοχείο τῆς Νέας Ὑόρκης WALDORF - ASTORIA, ὅπου διέμενε. Στὸ πρόγραμμα ἀναφερόταν:

«Μὲ αἰσθήματα θαυμάσιου σεβασμοῦ, νίκης ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, χαιρετίζομεν τὴν παρουσίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κου Κου Δημητρίου. Εἰς τὸ πρόσωπό Του βλέπομε τὸν Ἡγέτην τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία ἐκφράζει παράδοση δύο χιλιάδων ἐτῶν.

Μὲ τὴν ταπεινώσι Του διαβεβαιώνει τὴν διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ δὲ ἐπίσκεψί Του ζωντανεύει μπροστὰ σὰ μάτια μας τὰ ἱστορικά ἐπιτεύγματα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ μῖς πληροὶ μὲ θάρρος, πίστιν καὶ ἐνθουσιασμόν εἰς τὴν πορείαν γιὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἱστορικοῦ θρησκευτικοῦ μας προορισμοῦ».

Τὴν εἰσαγωγή τοῦ προγράμματος ἔκανε ὁ κ. Ἄν. Πάππας. Μετὰ τὴν εὐλογία τῆς τραπέζης ἀπὸ τὸν Παναγιώτατο, τὸν καλωσόρισε ὁ Παν. Μητροπολίτης Νέας Ἱερσέης κ. Σίλας. Κατόπιν τὸν λόγο ἔλαβε ὁ Τελετάρχης κ. Ἔρνι Ἀνάστος, ἀπηύθυνε χαιρετισμὸς ὁ Γερουσιαστὴς τῆς Νέας Ὑόρκης κ. ALFONSE D'AMATO καὶ μίλησε ὁ Πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νέας Ὑόρκης κ. Τζὼν Μπραδέμης. Τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε μὲ θερμότητα ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Γέρων Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος ἐξαιρῶντας τὴ σημασία τοῦ ταξιδίου του γιὰ τὸν Ἑλληνισμό καὶ τὴν Ὁρθοδοξία στὴν Ἀμερική.

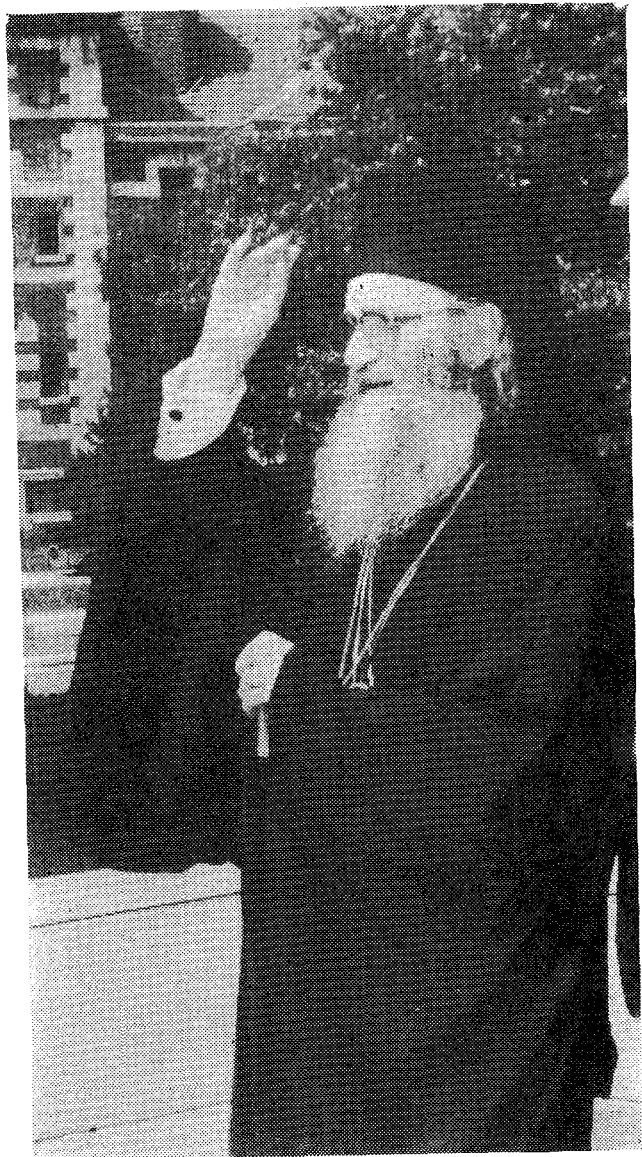
Κατόπιν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἐξεφώνησε τὸν ἀκόλουθο βαρυσήμαντο λόγο, ποὺ παρακολούθησε μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ τὸ πλῆθος τῶν διακεκριμένων προσωπικοτήτων τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τῆς Ὁμογένειας, ποὺ εἶχαν συγκεντρωθεῖ:

«Ἱερώτατε ἀδελφὲ ἅγιε Ἀμερικῆς,
Ἐκλεκτοὶ συνδαιτυμόνες,

Ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον εὐχαρίστησιν καὶ μεγάλην συγκίνησιν διὰ τὴν Μειριότητα ἡμῶν καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν συνοδοὺς, τὸ ὅτι εὐρισκόμεθα τὴν ἐσπεραν ταύτην περὶ τῆς κοινῆς τραπέζης, ἡ ὁποία παρατίθεται πρὸς τιμὴν ἡμῶν. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ ἐπανάληψιν παριστάνεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς εἰκόνας τοῦ κοινῶν γεύματος. Τὸ γεγονός τοῦτο δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας. Διότι ἡ ἀπὸ κοινῶν μετὰληψις τροφῆς καὶ ὑλικῶν ἀγαθῶν ἐν γένει ἐκφράζει καὶ σφραγίζεται δεσμοὺς ἀγάπης καὶ κοινωνίας. Πρόκειται περὶ προεπίσεως μέσα εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν τῆς μεταλήψεως τῆς

Θείας Εὐχαριστίας, ἡ ὁποία χαρακτηριστικῶς περιγράφεται καὶ αὐτὴ εἰς τὴν Γραφήν ὡς «δεῖπνον».

Κατὰ τὰς ἡμέρας ποὺ διέρρευσαν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως ἡμῶν εἰς τὴν Χώραν ταύτην εἶχομεν τὴν εὐλογίαν νὰ κοινωνήσωμεν μεθ' ὑμῶν εἰς τὸ Δεῖπνον τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ νὰ ζήσωμεν τὸν Χριστὸν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν καὶ ἐντὸς ἡμῶν. Τὴν ἐσπεραν ταύτην κοινωνοῦμεν τὰ ἀγαθὰ τῆς δημιουργίας τὰ ὁποῖα τόσον πλουσίως παρέχονται εἰς τὴν εὐλογημένην αὐτὴν Χώραν, καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου σφραγίζεται

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος, εὐλογῶν.

ἔτι μᾶλλον ὁ δεσμὸς τῆς μεταξὺ ἡμῶν ἀγάπης. Ἄς εἶναι εὐλογημένον τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου!

Ἔστω, Ἱερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀμερικῆς Βο-

ρείου και Νοτίου και λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφές, ὁ δεσμός τῆς ἀγάπης ποὺ συνδέει τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν μὲ τὰ ἐν Ἀμερικῇ τέκνα τῆς εἶναι ἰσχυρὸς και ἀκατάλυτος. Περὶ τοῦτου ἤλθομεν ἐνταῦθα νὰ σᾶς διαβεβαιώσωμεν, τοῦτο δὲ διεπιστώσαμεν και ἀπὸ ὑμετέρως πλευρᾶς. Μὲ συγκίνησιν διαπιστώνομεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν δι χάρις εἰς τὴν μέριμναν τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας μας ἐν Ἀμερικῇ διατηροῦν ἀμέριστον και θαυμάσιον τὸν σεβασμὸν τῶν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, πρὸς τὸ κλεινὸν Φανάριον, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἔλαβον τὴν πίστιν και λαμβάνουν και τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡγεσίαν.

Μὲ τὴν αὐτὴν ὡσαύτως συγκίνησιν και ἱκανοποιήσιν διαπιστώνομεν καθημερινῶς δι κρατεῖτε πολὺ ὑψηλὰ ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ κοινωνίᾳ τὴν τιμὴν και τὸ ὄνομα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, και σᾶς συγχαίρομεν δι' αὐτό. Πιστεύομεν ἀκραδάντως δι ἡ ὑπὸ τὸ ὠμοφύριον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου παραμονὴ τῆς ἐδῶ Ἐκκλησίας μας τὰ μέγιστα συντέλεσε και συντελεῖ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς ἐνότητα και εἰς τὸ κῦρος τῆς ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων, και αὐτῆς εἰσέτι τῆς κοινωνίας τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀπὸ κοινοῦ, λοιπόν, Μήτηρ και θυγάτηρ, ἐν σῶμα και ἐν πνεῦμα, διατηροῦμεν ἄσβεστον τὴν φλόγαν τοῦ ἐκ Φαναρίου φωτός.

Παρηκολοθῆσαμεν τὰς ἐργασίας τῆς Τριακοστῆς ἐν Οὐασιγκτῶνι Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως και εἰδομεν πῶς ἐργάζεται και πόσον θαυμασίως ὀργανωμένα εἶναι ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ μας ἐνταῦθα. Κληρὸς και λαὸς ἡνωμένοι ὑπὸ τὴν ἀκάματον ἡγεσίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου σας κυρίου Ἰακώβου, συμπαραστατομένου ὑπὸ ἐκλεκτῶν Ἐπισκόπων, βαδίζετε πρὸς τὸ μέλλον μὲ αἰσιοδοξίαν και πίστιν. Ναί, θὰ μείνωμεν ἡνωμένοι και θὰ παραμείνωμεν σεβαστοὶ ὡς Ἐκκλησία ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ Χώρα. Ἔχει ρίψει εἰς πολὺ βάθος τὰς ρίζας τῆς ἡ Ἐκκλησία μας εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Ἀμερικῆς, διὰ νὰ μὴ φοβῆται τοὺς ἀνέμους.

Και ἡμεῖς ἐν Φαναρίῳ, διαβιῶντες ἐν εἰρήνῃ και ἐλευθερίᾳ, συνεχίζομεν τὴν ἀπὸ αἰῶνων ὑπεύθυνον ἐν τῇ καθόλου Ὁρθοδοξίᾳ διακονίαν ἡμῶν ὡς Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, στηριζόμενοι εἰς τὴν οὐδέποτε ἐγκαταλείψασαν ἡμᾶς χάριν τοῦ Θεοῦ και εἰς τὴν νίκην ἀφοσίωσιν και ἀγάπην τῶν ἀπανταχοῦ πνευματικῶν ἡμῶν τέκνων. Εὐκαιρον δὲ θεωροῦμεν κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν, ὅπως και ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης διαδηλώσωμεν τὴν εὐαρέσκειαν ἡμῶν και ἐκφράσωμεν τὴν ἐκτίμησιν ἡμῶν δι' ὅσα ἡ ἐν-

ταῦθα Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ μας ἐν νίκῃ ἀφοσίωσει και ὑποδειγματικῇ ἀγάπῃ ὑπὲρ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πράττει πάντοτε. Κύριος ὁ Θεὸς ἅς εὐλογῇ και σφουρηλατῇ τὸν ἱερόν τοῦτον δεσμὸν τῆς ἀγάπης μεταξὺ θυγατρὸς και Μητρὸς πρὸς δόξαν τοῦ ἁγίου Αὐτοῦ Ὄνόματος.

Μὲ τὰς σκέψεις ταύτας και μὲ τὰ αἰσθήματα ταῦτα εὐχόμεθα ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῆς ὑμετέρας Ἀγάπης, ἀδελφὲ ἅγιε Ἀμερικῆς, ἐν πρώτοις, ὑπὲρ τῶν συνεργατῶν ὑμῶν ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου Θεοφιλοστάτων ἀδελφῶν Ἐπισκόπων, τοῦ εὐαγοῦς ἱεροῦ κλήρου, τῶν μελῶν τοῦ Μικτοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου, τῶν ὀφφικιάλων τῆς Ἐκκλησίας, και ὑπὲρ ὑγείας και εὐημερίας πάσης τῆς Ὁμογενείας και τῆς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὀρθοδόξου παρουσίας.

Τὴν Ὁρχήστρα, ποὺ πλαισίωσε τὴν ἐκδήλωσιν, διηύθυνε ὁ Gus Vali. Ἡ θαυμάσια διακόσμηση μὲ ἄνθη ἦταν τοῦ Κωνσταντίνου Βέλλιου.

Τὴ Δευτέρα 16 Ἰουλίου, στίς 9.30 π.μ., ὁ Παναγιώτατος μετέβη στὸ νησί Ellis και στὸ Ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας. Τὸν συνόδευσαν ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Ἰακώβο, ὁ Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν τῶν ΗΠΑ κ. Manuel Lujan και ὁ Ἐπίτροπος Μεταναστεύσεως κ. Gene McNary. Τὸ μεσημέρι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπισκέφθηκε τὴν Ἀκαδημία τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ὅπου ἔγινε ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς και παρευρέθηκε σὲ δεξίωση μὲ τοὺς πολυάριθμους ὀμογενεῖς, ποὺ εἶχαν ἐκδράμει ἐκεῖ, γὰ νὰ τὸν συναγῆσουν, τοὺς καθηγητῆς και τοὺς φοιτητῆς τῆς Ἀκαδημίας. Τὴ δεξίωση παρέθεσε ἡ Φιλὸπτωχος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς και τὸ Σωματεῖο «Θυγατέρες τῆς Πηνελόπης».

Ἰδιαίτερα σημαντικὴ ἦταν ἡ συνάντηση τοῦ Παναγιωτάτου μὲ τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν κ. Χαδιέ Περὲζ ντέ Κουεγιάρ, ὁ ὁποῖος τὸν δέχθηκε μὲ κάθε ἐπισημότητα. Οἱ δύο ἄνδρες εἶχαν μὲ πολὺ οὐσιαστικὴ συνομιλία γὰ θέματα θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Στίς 11.45 π.μ. ὁ Πατριάρχης ἐπισκέφθηκε τὸ Ὠνάσειο Κέντρο Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νέας Ὠρκῆς και τὸ μεσημέρι τὸ Γηροκομεῖο τοῦ Ἁγίου Μιχαὴλ και παρακάθησε σὲ γεῦμα μὲ τοὺς τροφίμους. Τὸ ἀπόγευμα ἐπισκέφθηκε τὴν ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς και τὴν Ἱερατικὴ Σχολὴ στὴν Ἀστόρια. Στίς 7.30 μ.μ. παρακολούθησε τὸν Ἐσπερινὸ στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Παύλου Hempstead. Ἐδῶ ὀλοκληρώθηκε ἡ ἐπίσκεψιν τοῦ Παναγιωτάτου στὴ Νέα Ὠρκῆ.

Στίς 18 Ἰουλίου ὁ Πατριάρχης ἐπισκέφθηκε τὴν

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ Κ. ΑΛΕΞΙΟΥ Β΄ ΕΙΣ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ *

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας δ' ἀντεφώνησε διὰ τῶν ἐξῆς:

«Παναγιώτατε κύριε κύριε Δημήτριε Α΄, Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, ἀγαπητὲ Ἀδελφὲ καὶ Συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μειριότητος, Θεοσώφρονες Ἀρχιεπίσκοποι, ποιμένες, πατέρες, ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί ἐν Χριστῷ,

Χριστὸς Ἀνάστη!

Ἐγκαρδίως εὐχαριστῶ τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα διὰ τὴν φιλοξενίαν, τὴν ὁποίαν ἐπεφυλάξατε εἰς ἡμᾶς. Θὰ διατηρήσωμεν πάντοτε ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν τὴν Θεῖαν Δειουργίαν ταύτην, τὴν ὁποίαν ἐτελέσαμεν ἐν τῷ Πανσέπτῳ τούτῳ Ναῷ κατὰ τὴν ὁποίαν, μαρτυροῦντες τὴν κοινὴν ὁρθόδοξον ἡμῶν πίστιν εἰς τὸν Σταυρωθέντα καὶ Ἀναστάντα Σωτῆρα Χριστόν, ἐκοινωνήσαμεν τοῦ Ἀχράντου Σώματος καὶ Αἵματος Αὐτοῦ, ἐκχυνομένου ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐορτάζουσα τὴν πασχάλινην περίοδον, ἀγαμμυνησκει νῦν τοῦ σημαντικοῦ γεγονότος ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 327 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

Πενσυλβανία, ὅπου εἶχε ἀκροάσεις μὲ Καρπαθο - Ρώσους, ἀπὸ 18 ὡς 21 Ἰουλίου τὸ Σὰν Φρανσίσκο Καλιφορνίας, ὅπου ἐπισκέφθηκε καὶ ἓνα νοσοκομεῖο γιὰ παιδιὰ πού ὑποφέρουν ἀπὸ Ἐπιδεξ, ἀπὸ τῆς 21 ὡς τῆς 24 Ἰουλίου τὸ Σικάγο, στίς 25 Ἰουλίου τὸ Μπάφαλο Νέας Ὑόρκης, ἀπὸ 25 - 29 Ἰουλίου τὴ Βοστώνη, ὅπου τοῦ ἐγένε ἐπίσημη ὑποδοχὴ ἀπὸ τὸν Κυβερνήτη τῆς Μασσαχουσέτης Μάικλ Δουκάκη καὶ ἐπισκέφθηκε τὸ Ἑλληνικὸν Κολλέγιο καὶ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τὴν Παρασκευὴ 27 Ἰουλίου συναντήθηκε στὸ Ἐπισκοπικὸν Κέντρο μὲ τὰ μέλη τῆς Ἀλθαικῆς Ὁρθόδοξης Κοινότητος καὶ τοῦ ἀπονεμήθηκε στὸ Μαλιώτειο Κέντρο διδακτορικὸν τιμητικὸν δίπλωμα. Ἐλόγησε τοὺς μαθητὰς τοῦ Κατηχητικοῦ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων, ἐγκαινίασε τὸ Condakes Hall καὶ ἐπισκέφθηκε τὸ Philoxenia House τῆς Ἐκκλησίας. Ἡμέρα ἐκλείσει μὲ ἐπίσημο δεῖπνο στὸ ξενοδοχεῖο Copley

πίνου γένους, δηλαδὴ τοῦ πιστεύω τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ.

Πατέρες, ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί, μόλις ἠκούσαμεν τὰ αἰώνια ρήματα τοῦ Ἐθαγγελίου τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ θεατοῦ τῶν μωσθηρίων Θεοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου: «Οὔσης οὖν ὁρίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τῇ μὲν τῶν σαββάτων καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει αὐτοῖς: Εἰρήνη ὑμῖν» (Ἰω. 20,19).

Οἱ λόγοι οὗτοι ἀφοροῦν ἀμέσως εἰς τὴν σύναξιν τῶν αὐτοπτῶν μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος, προεσχεδιάσαν δὲ μωστικῶς τὴν πορείαν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν διαδρομὴν τῆς αἰωνίου ἱστορίας αὐτῆς. Ἡ Ἐκκλησία, κηρύξασα εἰς τὸν κόσμον τὸ φῶς τῆς σωτηριώδους ἀληθείας καὶ πανοικτιρμονος ἀγάπης, ἐκ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτῆς εἰς τὸ ὑπερῶν τῆς Σιδῶν μέχρι σήμερον ὑποφέρει τὴν ἐχθρὰν καὶ τὰς ἐπιθέσεις ἐκ μέρους τῶν πονηρῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου τούτου. Ἡ Ἐκκλησία, ἥτις εἶναι προσιτὴ εἰς ὅλους τοὺς διψῶντας τὴν δικαιοσύνην καὶ εἰς τοὺς ζητοῦντας τὴν αἰώνιον ζωὴν, ὡς Οἶκος τοῦ Ζῶντος Θεοῦ, ἀφείλει νὰ ἔχη τὴν θύραν τοῦ Οἴκου αὐτῆς τούτου κεκλεισμένην εἰς τοὺς συνωμότης, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ κατα-

Marriott, ὅπου εἶχε πραγματοποιηθεῖ ἡ προηγούμενη Κληρικολαϊκὴ.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στὴν Ἀμερικὴ στέφθηκε μὲ ἀπόλυτη ἐπιτυχία, ἦταν ἀριστα ὁργανωμένη σὲ ὅλες τῆς τις λεπτομέρειες καὶ εἶχε σπουδαία ἀπήχηση στὴν ἀμερικανικὴ κοινὴ γνώμη. Χαρακτηριστικὰ ὑπῆρξαν τὰ δημοσιεύματα τοῦ ἀμερικανικοῦ Τύπου. Γιὰ τὴν Ὁμογένειαν ὑπῆρξε πραγματικὴ εὐλογία. Γιὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐνίσχυση τῆς παρουσίας τῆς στὴν ἀμερικανικὴ ἥπειρο. Στὴ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἐξ ἄλλου, ἔδωσε πολλές εὐκαιρίες νὰ φανερώσει τὸ οἰκουμενικὸν κύρος, τὴν πνευματικὴ ἀκτινοβολία καὶ τὴν ἠθικὴ δύναμιν ποὺ διαθέτει ἀνὰ τὸν κόσμον.

(Τέλος)

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης κ. Δημήτριος Α' με τὴν Α. Μ. τὸν Πατριάρχη Μόσχας κ. Ἀλέξιον Β'.

σιρέφουν τὸν οἶκον αὐτῆς. Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας αὐτῆς, ἥτοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι ὑπερπλήρης ἐκ τῶν δοκιμασιῶν τοῦ Γολγοθᾶ, τὰς ὁποίας δοκιμασίας μνημονοῦμεθα κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῆς πανηγύρεως τοῦ Πάσχα, καὶ αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὴν αἰωνίαν ἔχθραν τοῦ σκότους κατὰ τοῦ φωτός. Ταντοχρόνως ὅμως ἡ ἱστορία αὕτη μαρτυρεῖ καὶ τὴν ἀήτητον δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, φέρουσα τοὺς ὀρατοὺς τύπους τῶν ἡλῶν, δηλαδή τὴν σφραγίδα τῆς οὐσιανρώσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὀπωσδήποτε ὑπερνικᾷ τὸ κακὸν διὰ τοῦ καλοῦ καὶ αἰχμαλωτίζει ἐν Χριστῷ τὰς καθαράς καρδίας, αἱ ὁποῖαι ἐπιζητοῦν τὴν δικαιοσύνην τῶν ἀνθρώπων καὶ αἱ ὁποῖαι, ἔχουσαι ἐνώπιον αὐτῶν τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, συμπασχούσης τῷ Ἐπουρανίῳ Νυμφίῳ καὶ συναιστιαμένῃς Αὐτῷ, θὰ ὑπερπηθήσουν τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν καὶ θὰ ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἀναφωνοῦσαι ὀλοφύχως μετὰ τοῦ Ἀ-

ποστόλου Θωμᾶ: «Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου» (Ἰω. 20,28).

Σήμερον αἱ σκέψεις ἡμῶν σιρέφονται πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀνέδειξε τὴν ἡμῶν Μειριότητα Προϊστάμενον καὶ Πατριάρχη. Ἡ Ὁρθόδοξος Ρωσσία ὡς πασχαλινὴν χαρὰν ἐκλαμβάνει τὰς ἀγαθὰς ἀλλαγὰς, καταπεμφθείσας ἡμῖν διὰ τοῦ μεγάλου ἐλέους τοῦ Ἐνὸς Δεσπότου καὶ Πραγματικοῦ Οἰκονόμου, τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων καὶ Κυρίου τῶν κυριευόντων. Εἰς τὴν παιρίδα ἡμῶν ἀνοίγονται σήμερον χιλιάδες ὀρθόδοξων ἐνοριῶν. Εἰς τοὺς ναοὺς, ἐπιστραφέντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πάλιν ἤγαυραν τὰ κηρία. Εἰς τὰς μονὰς, εἰς τὰς ὁποίας πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἐπεκράτει δδέλυγμα ἐρημώσεως, ἀναπέμπεται πάλιν μοναστικὴ προσευχὴ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. Ἀνασηλώνονται αἱ κάποτε κλεισταὶ ἐστίαὶ τῆς χριστιανικῆς ἐκπαίδευσως, δηλαδή τὰ Ἱερατικά Σεμινάρια καὶ τὰ Σχολεῖα ἤρχισε κατηχητικὴ δραστηριότης λειτουργῶν κατηχητικὰ σχολεῖα ἢ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας με

Οἱ δύο Πατριάρχαι μετ' ἄλλους Ἀρχιερεῖς συλλειτουργοῦντες εἰς τὸν πάνσοπον Πατριαρχικὸν Ναόν.

προσοχὴν γίνεται δεκτὴ καὶ ἀκούεται ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης τῆς χώρας ἡμῶν. Οἱ νέοι κρατικοὶ νόμοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως ἐξασφαλίζουν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰς ἄλλας θρησκευτικὰς κοινότητες τὴν πραγματικὴν ἐλευθερίαν καὶ εἰς τοὺς πιστοὺς ὅλων τῶν ὁμολογιῶν πολιτικὴν ἰσότητα, ὅπως καὶ εἰς τοὺς ἀπίστους.

Ἀναπέμποντες εἰς τὸν Προνοητὴν Θεὸν τὴν προσευχὴν εὐχαριστίας, διότι οὕτως ἠδδόκησε περὶ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, τρέφομεν ταυτοχρόνως αἰσθήματα εὐλιχρινοῦς εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς κρατικοὺς παράγοντας, ἢ καλὴ θέλησις τῶν ὁποίων συνειτέλεσεν εἰς τὰς ἀλλαγὰς ταύτας καὶ δεόμεθα ὑπὲρ αὐτῶν.

Ἡ χαρὰ ἡμῶν ὅμως ἀμυροῦται ἐκ τῆς θλίψεως τῶν νέων ἀναταραχῶν εἰς τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν τῆς ἀγαπητῆς Πατρίδος ἡμῶν, αἱ ὁποῖαι πλήτιον μὲγάλως τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας, δοκιμαζομένην σήμερον ἐκ τῶν παρανόμων ἐνεργειῶν τῶν Οὐνιτῶν ἐκ τοῦ σχισματικοῦ κινήματος τῶν αὐτοκεφαλιστῶν, οἱ ὁποῖοι ματαίως προσπαθοῦντες νὰ

σχίσουν τὸν ἄσφατον χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ συνταράσσουν τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην ἐν Οὐκρανίᾳ· καὶ ἐκ τῶν παρανόμων προσπαθειῶν καὶ δραστηριοτήτων τῆς οὕτω καλουμένης Ὑπερορίου Ρωσσοικῆς Ἐκκλησίας, ἣ ὁποία ἐπιδιώκει νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς, ἂν καὶ οὐδεμίαν κανονικὴν βάσιν ἔχη καὶ ἐν τῇ διασπορᾷ, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν γῆν τῆς κοινῆς Πατρίδος.

Παρομοίως δοκιμασίας ὑποφέρουν σήμερον καὶ ἄλλαι τοπικαὶ Ἐκκλησίαι. Διὰ τοῦτο αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀσαλεύτου βάσεως τῶν ἱερῶν κανόνων, ἔχουν ἀνάγκην σήμερον, παρά ποτε ἄλλοτε, τῆς ἐδραιώσεως τῶν μεταξὺ αὐτῶν δεσμῶν καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἐνότητος ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ· ἔχουν ἀνάγκην καλύτερου συντονισμοῦ δραστηριοτήτων.

Αἱ σκέψεις ἡμῶν στρέφονται πρὸς τὴν ἐπικειμένην σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Πανορθόδοξου Συνόδου, ἣτις καλεῖται νὰ ἀπαντήσῃ εἰς ἐπίκαιρα καὶ δύσκολα ζητήματα καὶ νὰ δείξῃ εἰς ὅλους τοὺς

χριστιανούς τοῦ κόσμου τὴν πραγματικὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· νὰ ἀποδειχθῇ ἡ Ὁρθοδοξία ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, διότι κατὰ τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν «Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, εἷς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν» (Ἐφ. 4, 4-6).

Παρ' ὅλους ὁμως τοὺς πειρασμούς κατὰ τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας πιστεύομεν ἀκραδάντως ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ πρὸς τοὺς μαθητὰς Του, συγκεντρωθέντες μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, «Εἰρήνη ὑμῖν» (Ἰω. 20,19), ἀπευθύνονται ἐπίσης καὶ πρὸς ἡμᾶς, ζῶντας σχεδὸν δύο χιλιετηρίδας μετὰ τὴν Σιαύρωσιν καὶ Ἀνάστασιν Του.

«Εἰρήνη ὑμῖν» (Ἰω. 20,19)· διὰ τοῦ χαιρετισμοῦ τούτου ἀπευθύνομεθα πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, ἀγαπητὴ ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ, πρὸς τοὺς συλλειτουργοὺς Ὑμῶν καὶ πρὸς ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Αἱ καρδίαι τῶν πιστῶν τέκνων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἶναι ὑπερπλήρεις εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεπτὴν Κορυφήν, διότι ἀκολουθοῦσα Αὕτη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διακονίᾳ Αὐτῆς ὡς πρῶτου Ἐπισκόπου τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔντυσε τὴν φωνὴν ἐπιβλητικὴν πρὸς ὑπεράσπιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῶν σχισματικῶν, ἐπιβουλεωμένων τὴν ζωὴν καὶ ὑπαρξίν αὐτῆς.

Ἐν κατακλείδι τῆς ταπεινῆς ταύτης ὁμιλίας ἡμῶν ἐκ μέρους τῶν ἀρχιποιμένων, τῶν ποιμένων καὶ τοῦ πολυαριθμοῦ ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, εὐχόμεθα καὶ πάλιν εἰς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, εἰς τὴν Ἱεραρχίαν, εἰς τὸν Κλήρον καὶ εἰς ὅλα τὰ τέκνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὴν ἐπουράνιον βοήθειαν τῆς Δεξιᾶς τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλας τὰς ἐνεργείας Ὑμῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς τὸ ἀγαθὸν τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἀμήν».

Ἐπηκολούθησε ἀνταλλαγὴ ἀναμνηστικῶν δώρων.

Εἶτα, παρετέθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπίσημον γεῦμα, εἰς τὰ ἐπιδόρπια τοῦ ὁποίου ἀντηλλάγησαν μετὰ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος προπόσεις.

Ἡ πρόποσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατε καὶ προσφιλέστατε ἐν Χριστῷ Ἀ-

δελφὲ Πατριάρχα Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας κύριε Ἀλέξιε,

Ἔθος μοναστηριακὸν παρορθόδοξον προβλέπει, ὡς γνωστὸν, τὴν Τράπεζαν πρὸς λήψιν τροφῆς, μετὰ τὴν ἐν τῷ Ναῷ Θεῖαν Εὐχαριστίαν, ὡς συνέχειαν ὀργανικὴν τῆς λατρείας, διὸ καὶ ἐν εὐχαριστιακῷ φρονήματι χαιρετίζομεν καὶ αὐτὸς πάντας Ὑμᾶς εἰς τὴν μοναστηριακὴν ταύτην Τράπεζαν τοῦ Φαναρίου, διατρανοῦντες ὄχι μόνον προσωπικῶς ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τῆς κληρονομίας ἡμᾶς Ἱεραρχίας καὶ τοῦ λοιποῦ ἐνταῦθα Ὁρθοδόξου κλήρου καὶ λαοῦ, τὰ πλέον εἰλικρινῆ καὶ φιλάδελφα αἰσθήματα, ὑφ' ὧν διακατεχόμεθα πρὸς τὴν ἡς ἀπὸ τινος εὐκλεῶς προέτισσθε Ἀγιοτάτην κατὰ Ρωσσίαν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν συμπαθῆ ἀδελφὸν Ρωσσοικὸν Λαόν.

Ἡ ὑπάρχουσα μετὰ τῶν δύο χωρῶν μας γεωγραφικὴ γεινίασις, ἥτις κατὰ τὸ παρελθὸν δὲν ὑπῆρξε πάντοτε παράγων εἰρήνης, δύναται σήμερον ὑπὸ τὴν ἐγκαινισθεῖσαν πλέον λελογισμένην καὶ εἰρηρικήν διεθνή συγκυρίαν νὰ ἀποβῇ ἀληθῆς εὐλογία, ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἀμέσως ἐνδιαφερομένους λαούς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν παγκόσμιον εἰρήνην καὶ εὐδαιμονίαν.

Ὑποδεχόμενοι Ὑμᾶς εἰς τὰ ἐκ θάθρων ἀνακαινισθέντα ταῦτα Πατριαρχικὰ ἐνδαιτήματα ἡμῶν— χάρις εἰς τὴν γενναϊδωρον προσφορὰν τοῦ καὶ σήμερον παρόντος ἐνταῦθα καὶ συνδαιτυμόνος Ἀρχιεπισκόπου Μεγάλου Δογοθέτου καὶ Μεγάλου Ἐβδεργέτου τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας Ἐντιμολογιοτάτου κυρίου Παναγιώτου Ἀγγελοπούλου— ἐπιθυμοῦμεν νὰ συγχαρῶμεν καὶ Ὑμῖν ἐκ νέου ἀδελφικῶς, ἐπὶ τῇ συνεχιζομένῃ κτηριακῇ ἀναπτύξει τῶν τοῦ καθ' Ὑμᾶς Πατριαρχείου καὶ τῇ γενικωτέρῳ ἀνασυντάξει ὅλων τῶν συναφῶν μοναστηριακῶν ἢ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν συγκροτημάτων καὶ Ναῶν, τὰ ὅποια ἢ σημερινῆ φιλελευθέρῳ καὶ πλέον δημοκρατικῆ Σοβιετικῆ Πολιτεία ἀφῆκεν ἐλεύθερα καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ εὐρύτερου αὐτῆς πνευματικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου.

Ἐγείρομεν τὸν κύλικα εὐχόμενοι διαπύρως ὑπὲρ ὑγείας, εὐημερίας, κατευόδωσως ἐν πᾶσι τῆς τῆς Ὑμετέρας προσφιλοῦς Μακαριότητος, τῆς περὶ Αὐτὴν Ἱεραρχίας καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἀγωνιζόμενου ἀδελφοῦ Ρωσσοικῆ Λαοῦ.

Ὡς εὐπαρέστητε, Ἀδελφοὶ πολυφίλητοι, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀναστάσιος Κυρίου, Οὗ τὴν χάριν εὐχόμεθα ἀναφαίρειον εἰς πάντας Ὑμᾶς. Ἀμήν».

Ἡ πρόποσις δὲ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος ἔχει ὡς ἀκολούθως:

«Παναγιώτατε Δημήτριε Α΄, 'Αρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικῆ Πατριάρχᾳ, θεόσοφοι ἀρχιεπίσκοποι, σεβαστοὶ πατέρες, 'Εξοχώτατοι, εὐγενεῖς φιλοξενούμενοι, ἀγαπητοὶ συνδαιτυμόνες,

Χριστὸς Ἀνάστη!

Ἡ καρδιά μου ἐπληρώθη εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεόν, διότι κατὰ τὸ ἀγαθὸν θέλημά Του ἐπραγματοποιήθη ἡ ἐπίσκεψίς μου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔλαβε χώραν ἡ σπουδαία αὐτὴ συνάντησις μετὰ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, μετὰ τῶν ἀρχιερέων, τῶν κληρικῶν, τῶν μοναχῶν καὶ τῶν λαϊκῶν τῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εὐχαριστῶ, Παναγιώτατε, διὰ τὴν ἐπιφυλαχθεῖσαν εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν συνοδείαν μου εὐγενῆ φιλοξενίαν.

Τὸ ταξίδιον ἡμῶν τοῦτο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν ὁποίαν οἱ συμπαιριῶται ἡμῶν ἀπεκάλεσαν ἀνέκαθεν Βασιλεύουσαν, εἰς τὴν πόλιν τριῶν Οἰκουμηνικῶν Συνόδων καὶ τῆς Ἁγίας Σοφίας, καὶ αἱ συναντήσεις ἡμῶν μετὰ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος ἐπλήρωσαν ὄντως τὰς ψυχὰς ἡμῶν μὲ πασχαλινὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν.

Εἰς τοὺς ὀρθοδόξους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι ἰδιαίτερος προσφιλής, διότι ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς πατροπαράδοτως συνδέεται μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Ὑμῶν. Ὅταν δὲ μετὰ ἐννέα ὄλων αἰῶνας ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ὠδήγησεν ὀλόκληρον τὸν λαὸν τῆς Ἁγίας Ρωσσίας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἐξέλεξεν Ὁδῖος ὡς ὄργανόν Του ἐν προκειμένῳ τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία οὕτω κατέστη Μήτηρ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Ἐδῶ εἰς τὰς ἀκὰς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ὑπῆρξεν ἡ κολυμβήθρα τῆς Ἁγίας Ρωσσίας.

Μεγάλην ἱκανοποίησιν προὐκάλεσεν εἰς ἡμᾶς ὁ ἀδελφικὸς χαρακτὴρ τῶν συνομιλιῶν ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην. Ἡ ἐπίσκεψις ἡμῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποτελεῖ ἀπαξίαν συνέχειαν τῶν παραδοσιακῶν προσωπικῶν συναντήσεων μεταξὺ τῶν Προκαθημένων τῶν δύο ἡμῶν Ἐκκλησιῶν.

Οἱ πιστοὶ ἡμῶν διατηροῦν ἀνεξάντλητον τὴν μνήμην τῆς ἐπισκέψεως τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἡ συλλειτουργία τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος μετὰ τοῦ μακαριστοῦ προκατόχου ἡμῶν Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας κυροῦ Ποιμένος ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς πρωτεύουσας ἡμῶν, αἱ λειτουργίαι Ὑμῶν εἰς ἄλλας πόλεις καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς ναοὺς τῆς

Ἐκκλησίας ἡμῶν, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς πόλεως τοῦ Λένινγκραντ, ὅπου ἤμην Μητροπολίτης· οἱ λόγοι καὶ τὰ κηρύγματα Ὑμῶν πρὸς τὸ εὐσεβέστατον ποίμνιον, πεπληρωμένα ποιμαντορικῆς σοφίας καὶ ἀποστολικοῦ ζήλου, ἀφῆκαν ἀλησμόνητα ἔχγη εἰς τὰς καρδίας τῶν εὐσεβῶν τέκνων τῆς Ρωσσίας.

Ἐγκαρδίως προσκαλῶ τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ πάλιν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας εἰς κατάλληλον δι' Αὐτὴν χρόνον μετὰ τιμίας Αὐτῆς συνοδείας.

Ἡμεῖς, Προκαθημένοι τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκλήθημεν νὰ τηρῶμεν τὸν μέγαν θησαυρὸν τῆς ἐγκεχειρισμένης ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ παρορθόδοξου ἐνότητος, δηλαδὴ τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως, τῆς ἐνότητος τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τῆς ἐνότητος τῆς ἀγάπης. Καὶ τῷ ὄντι πάντοτε ὑπερέχει καὶ πάντα περιέχει ἡ ἐνότης ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ. Καὶ ἐφ' ὅσον ἀσφαλῶς τηροῦμεν τὴν ἐνότητα ἡμῶν, ὅλα τὰ προβλήματα καὶ αἱ δυσκολίαι λύονται καὶ ὑπερνικῶνται διὰ τοῦ πνεύματος τῆς ὁμονοίας καὶ ἀμοιβαίας ἀδελφικῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, διότι ὑπακούομεν τῷ εἰπόντι: «Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους· ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰω. 13, 34-35).

Ἡ ἀδελφικὴ συνεργασία μεταξὺ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν εἶναι ἀπαραίτητος καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχῆ συμμετοχὴν εἰς τὴν διακονίαν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ ὑπὲρ ὅλων τῶν κοινωνικῶν κινήματων, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν κατακλιθεὶς, θὰ ἐπεθύμουν νὰ εὐχαριστήσω εἰλικρινῶς καὶ πάλιν τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα διὰ τὴν γενναιοφροσύνην Αὐτῆς, τὴν φιλοξενίαν, τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην, τὰς ἐπιφυλαχθείσας εἰς τὴν ἡμῶν Μειριότητα καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, καὶ νὰ εὐχηθῶ Ὑμῖν, ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ, καὶ τοῖς παρερισκομένοις κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ταύτην εὐλογίαν καὶ πανίσχυρον τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ».

(Συνεχίζεται)

(Ἐκ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου)

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειῶνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

Η ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΡΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΙΛΛΑΝΔΙΑΣ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (9-13 Μαΐου 1991) *

Στις 13.00' ἡ Ἱ. Σύνοδος παρέθεσε στὸν Σεβ. Καρελίας ἐπίσημο γεῦμα στὴν Ἱ. Μονὴ Πεντέλης, τὸ Καθολικὸ τῆς ὁποίας ἐπισκέφθηκε προηγουμένως ὁ Σεβ. συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Δωδώνης κ. Χρυσόστομο, Καθηγούμενὸ τῆς. Στὸ γεῦμα παρακάθησαν τὰ μέλη τῆς συνοδίας τοῦ Σεβ., Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ὑφυπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Κα Κέλυ Μπουρδάρη, οἱ Πρόεδροι τῆς Φιλλανδίας καὶ τῆς Ἑλλάδας στὴ Φιλλανδία, ὑπηρεσιακοὶ παράγοντες τῆς Ἱ. Συνόδου, τῶν Ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ὁ Κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν κ. Οἰκονόμου, Καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου κ.κ. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἔκανε τὴν ἀκόλουθη πρόποση:

«Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Καρελίας καὶ πάσης Φιλλανδίας κ. Ἰωάννη,

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, καὶ πάντες οἱ μεθ' ἡμῶν σήμερον συνενφραϊνόμενοι,

Τὴν ἀναίμακτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσαντες καὶ τῶν ἐξ Αὐτῆς θείων δωρεῶν τοῦ Κυρίου καταξιωθέντες, ὅπως κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν ἐποχὴν, οὕτω καὶ νῦν, τῆς ὠραιότητις ταύτης παραδόσεως ἐλπίμενοι, κοινῇ πίστει καὶ πνευματικῇ ἐξάρσει τὰς ἐκείνων Ἀγάπας τελεσιουργοῦμεν.

Ὡς ἐργάται τοῦ Ἀμπελώρου τοῦ Κυρίου, πέραν τῆς σημερινῆς πνευματικῆς ἀγαλλιᾶσεως ἐν τῇ Θεῷ Διουργίᾳ, ἰδοὺ καὶ ἡ, εὐλογία Κυρίου, ἀναβίωσις τοῦ Δείπνου Ἐκείνου, ἐν τῇ ἀδελφικῇ ἡμῶν συνειστιάσει, ἐν ἣ, Ἐκεῖνος ὁ εὐλογῶν καὶ ἡμεῖς οἱ ἀνακείμενοι.

Τὴν ἐπίσημον ταύτην ὥραν, ἐπιθυμοῦμεν ὅπως καὶ αὐθις τονίσωμεν τὴν πρὸς ὑμᾶς ἐκτίμησιν καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ συμπεράσασίν μας εἰς τὸν δύσκολον ὄντως ἀγῶνα σας.

Διότι καλῶς γνωρίζομεν, Ἄγιο Ἀδελφέ, καὶ ἐκτιμῶμεν τὸν κατὰ σταυρικὴν προσφορὰν κόπον καὶ μόχθον, εἰς τὸν ὁποῖον καθημερινῶς ὑποβάλλεσθε εἰς τὴν ὠραιότητην καὶ φιλειργνηκὴν παρτίδα σας, τὴν χώραν τῶν λιμνῶν, διὰ διάδοσιν καὶ ἐμπέδωσιν

τῆς Ὁρθοδόξου ζωῆς καὶ παραδόσεως, ἐν μέσῳ καὶ ἐξοχῇ ἐτεροδόξου στοιχείου, ὡς καὶ τὰς προσπαθείας σας, ὅπως ἡ Φιλλανδικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία συνεχίζει τὴν πορείαν τῆς καὶ δὴ ὡς ἐπίσημος Ἐκκλησία τοῦ Φιλλανδικοῦ κράτους, μετὰ τῆς Δουθρανικῆς Ὁμολογίας.

Δὲν ἀγνοοῦμεν ἐξ ἄλλου τὴν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν ἀποδίδετε εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ Βυζαντινὰ λειτουργικὰ παραδόσεις, τῶν ὁποίων τέλειος γνώσις τυγχάνετε καὶ ποικιλοτρόπως μεταλαμπαδεύετε εἰς τὰ πνευματικὰ σας τέκνα, τὰ ὁποῖα πολλάκις φροντίζετε καὶ φέρετε εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν παλαιφάτων Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Ἐκκλησιῶν, διὰ τῶν περιφῆμων προσκυνηματικῶν σας περιηγήσεων καὶ ὁδοποριῶν. Κληρικοί, μοναχοί, φοιτηταί, ἐπιστήμονες καὶ ἐρευνηταὶ Φιλλανδοί, τῇ φρονίδι Ὑμῶν, εὐρίσκονται τακτικῶς εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον καὶ εἰς τὰς Θεολογικὰς ἡμῶν Σχολὰς, μεταγγίζοντες ἐν τῇ ἐπαπόδῳ αὐτῶν εἰς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Φιλλανδικῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἐκ τοῦ Βυζαντίου συνεχιζομένην Ἑλληνικὴν παράδοσιν καὶ καλλιεργοῦντες σχέσεις ἀγαθὰς μεταξὺ τῶν λαῶν τῶν ἀπὸ Θεοῦ εὐλογημένων χωρῶν μας.

Ἔστι βέβαιος, Σεβασμιώτατε, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διατίθεται νὰ προσφέρῃ πᾶσαν δυνατὴν συμπαράστασιν εἰς τὸ ἔργον σας αὐτό, ὥστε ἡ φίλια καὶ ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ ἐκτίμησις νὰ ἐπανξηθῇ, εἰ δυνατόν, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μας.

Ἐγείρων τὸ ποτήριον τοῦτο, εἰς ὑγίειαν καὶ μακροημέρευσιν τῆς Ὑμετέρας Γερασμίας Σεβασμιότητος, εὐχομαι ἅμα, ὅπως τὰ ἐκ τῆς πνευματικῆς τραπέζης τὴν πρώϊαν καὶ τῆς ἀδελφικῆς ὕλικῆς συνειστάσεως ταύτης μηνύματα, νὰ εἶναι πάντοτε τροφή στερεοῦσα καὶ οἶνος εὐφραίνων τὰς καρδίας πάντων, ἐν Χριστῷ Ἀναστάσι. Ἀμήν».

Ὁ Σεβ. Καρελίας κ. Ἰωάννης ἀπάντησε:

«Μακαριώτατε!

Σεβασμιώτατοι!

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί!

Μετὰ συγκινήσεως ἤκουσα τὰ θεομὰ λόγια τῆς

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 333 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

Ἀναμνηστική φωτογραφία τῶν ἐπισήμων πρὸ τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Πεντέλη).

Ἑμετέρως Μακαριώτατος καὶ εὐχαριστιῶ εὐλικρινῶς καὶ ἐγκαρδίως. Ἦδη ἔδωσε εἰς ἡμᾶς πνευματικὴν ἐνίσχυσιν ἢ διαμονὴν ἐδῶ εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος. Εἶμαι βέβαιος, διὴ ἐπίσκεψις αὕτη προάγει τὰς ἀδελφικὰς καὶ θεϊκὰς ἐπαφὰς ἡμῶν καὶ ὑποστηρίζει τὴν κοινὴν Ὁρθόδοξον μαρτυρίαν ἡμῶν εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον. Ἀκριβῶς τώρα ἔχω εἰς τὴν σκέψιν μου τὸ γεγονός, διὴ κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς ὠρισμένους ἀρχαίους πολιτισμούς, ἐν κοινὸν γεῦμα ἦτο δυνατὸν μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης. Τὸ γεῦμα τοῦτο ἔχει τὴν ἐν λόγῳ βάσιν καὶ ἡ ἐπικοινωνία ἡμῶν δίδει νέαν δύναμιν εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην, ἢ ὁποία ὄντως ὑπάρχει μετὰ ἡμῶν.

Μακαριώτατε!

Θὰ ἤθελον ἵνα προτείνω μίαν κοινὴν πρόποσιν, δηλ. τὴν πρόποσιν ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ μακροβιότητος τῆς Ἀγίου Θεοῦ Παναγιότητος τοῦ Οἴκου-

μενικοῦ Πατριάρχου ἡμῶν καὶ τῆς Ἑμετέρως Μακαριώτατος. Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποια!».

Ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος παρέδωσε τὸ μετάλλιο τῶν 400 χρόνων τοῦ Κτίτορα τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης Ἀγίου Τιμοθέου, Ἀρχιεπισκόπου Ἐδρίπου στὸν Μακ., ὁ ὁποῖος τὸ ἀπένευμε στὸν Σεβασμιώτατο.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας ὁ Σεβ. κ. Ἰωάννης ἐπισκέφθηκε τὸ Θεολογικὸ Οἰκοτροφεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας στὸν Καρέα, ὅπου παρακάθησε σὲ δεῖπνο μαζί μὲ τοὺς σπουδαστές. Τὸν προσφώνησε ὁ Διεθυντὴς τοῦ Πανσο. Ἀρχιμ. π. Νικόλαος Πρωτοπαπᾶς καὶ ὁ Σεβ. ἀπάντησε κατάλληλα. Ἐψάλλη Δοξολογία ἀπὸ τὴν Χορωδία τῶν σπουδαστῶν τοῦ Οἰκοτροφείου.

Τῇ Δευτέρᾳ 13 Μαΐου, στίς 9.30', ὁ Σεβ. κ. Ἰωάννης συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο ἐπισκέφθηκε τὸν Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευ-

Η ΘΕΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΜΥΣΤΙΚΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

6) Ἡ Θέωσις καὶ τὰ Ἔσχατα:

Ἡ εἰς τὸν παρόντα κόσμον ἐπιτευχθεῖσα, ἀσκήσει πνευματικῆ, θέωσις εἶναι συμβολικὴ καὶ ἀτελής. Ἀποτελεῖ δὲ ἀμυδρὰν εἰκόνα τῆς πλήρους θεώσεως καὶ ἔχει «παιδαγωγικὸν σκοπὸν»⁴⁰. Ἡ πλήρης καὶ δλοκληρωτικὴ τοῦ καθαροῦ θέωσις θὰ συντελεσθῆ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Ἄλλ' αὕτη ἀρχίζει, ἀγῶνι πνευματικῶ, ἀπὸ τὸν παρόντα αἰῶνα ἐν εἶδη ἀρραβῶνος. «Τέλειον ἄνδρα νόμισον εἶναι νῦν τὸν τὴν ὁμοίωσιν τῶν τοῦ Χριστοῦ μεθελικιώσεων εἰληφότα, ὡς ἐν ἀρραβῶνι. Τὸν δὲ ἐν τῷ μέλλοντι τέλειον δείκνυσιν ἢ τῆς θεώσεως δύναμις»⁴¹. Ἀπὸ τὸν παρόντα αἰῶνα ἢ ἀποκτίνονται, ἢ χάνονται τὰ αἰῶνια.

Ἡ μέλλουσα πλήρης θέωσις μᾶς εἶναι ἄγνωστος, δὲν μᾶς ἀποκαλύπτεται εἰς τὰς Γραφάς. «Ἀγαπητοί», λέγει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, «νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα»⁴². Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅστις ἠρπάγη «μέχρι τρίτου»

οὐρανοῦ, λέγει: «Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτόμισεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν»⁴³.

Ἡ ὀρθόδοξος Θεολογία γνωρίζει τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος τείνει πρὸς τὴν ἐσχατολογικὴν τελείωσιν καὶ θέωσιν, διελθὼν προηγουμένως κατὰ τὴν παρούσαν βιωτὴν, τὴν προοδευτικὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι δδὸν μὲ τὰς διαρκεῖς ἀναβάσεις πρὸς τὸν ἁγιασμὸν καὶ τὴν κατὰ σχέσιν θέωσιν τοῦ εἶναι του. Μεταμορφούμενοι, οἱ ἡγιασμένοι, ὑπὸ τοῦ ἀκτίστου Θεοῦ Φωτός, ἐμφανίζονται νῦν μὲν ἡγιασμένοι, τότε δὲ τεθεωμένοι καὶ ἀπαστρέπτοντες, ὡς ὁ Κύριος κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν. Τότε οἱ δίκαιοι, ζῶντες τὴν πληρότητα τῆς θεώσεως, τὴν μακαριότητα τῆς «ὀγδόης ἡμέρας» καὶ τὸν καιρὸν τῆς δι' ἑαυτοὺς λαμπρότητος τῆς Ἁγίας Τριάδος, τότε, πού ὁ παρὼν χρόνος τῆς πτώσεως θὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν αἰωνιότητα καὶ ὅλη ἢ κτίσις θὰ εὔρη τὸ ἀρχικὸν της κάλλος, τότε ὁ Θεὸς θ' ἀποβῆ «τὰ πάντα ἐν πᾶσιν». Τότε, ὅπου θ' ἀρχίσῃ ὁ τοῦ «Θεοῦ Σαββατισμὸς»⁴⁴, κατὰ τὸν Ἅγιον Μάξιμον, τότε καὶ οἱ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 339 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 10 τεύχους.

40. Σ. Σταυρίδου, ἔ.α., σελ. 30.

41. Φιλοκαλία, τ. Δ', ἔ.α., σελ. 38, νε'.

42. Ἰωάν. 3,20.

43. Α' Κορ. 2,9.

44. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, «Περὶ Θεολογίας καὶ Οἰκονομίας», Α' 47, P.G. 90, 1100, A.C.

μάτων κ. Γ. Σουφλιᾶ. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψη παρίστατο καὶ ὁ Γεν. Γραμματεὺς Ὁρησκευμάτων κ. Γ. Παπακωνσταντίου.

Τὸ μεσημέρι, στίς 13.00', ἡ Κυβέρνηση παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβ. Καρελίας ἐπίσημο γεῦμα διὰ τοῦ Ἀναπλ. Γεν. Γραμματέως Πρέσβευος Ἐμμανουὴλ Μεγαλοκονόμου, λόγῳ ἀπουσίας τῶν προηγουμένων στήν Ἱεραρχία τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ἐκτὸς Ἑλλάδος, στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλῃ Βρεταννία». Παρακάθησε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ, οἱ συνοδοὶ Ἀρχιερεῖς, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, ὁ Παν. Ἀρχιγραμματεῦν, ὑπηρεσιακοὶ παράγοντες τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ὁ Κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Οἰκονόμου, ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Θεολογίας κ. Κων. Σκουτέρης κ.ἄ. Ἀγταλλάχθηκαν προσφωνήσεις ἀνάμεσα στὸν κ. Μεγαλοκονόμο καὶ τὸν Σεβ. Καρελίαν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας ὁ Σεβ. κ. Ἰωάννης καὶ ἡ συνοδία του, συνοδευόμενοι ἐκ μέρους τοῦ Μακ., ἀπὸ τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Δωδώνης, μετέβησαν στὴν Ἱ. Μητρόπολη Ζακύνθου, ὅπου πραγματοποιήσαν ἐπίσκεψη.

Ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ πάσης Φιλλανδίας κ. Ἰωάννη, πού πραγματοποιήθηκε μέσα σὲ ἰδιαίτερα θερμὸ κλίμα ἐπιβεβαίωσε τὶς ἀριστες καὶ στεγνὲς σχέσεις, πού ὑφίστανται μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ συνετέλεσε στὴν περαιτέρω σύσφιξή τους. Νὰ σημειωθεῖ ὅτι μὲ ἐντολή τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφεῖμ ἢ Ἀποστολικὴ Διακονία θὰ ἀποστείλει ὅλες τὶς ἀναγκαῖες λειτουργικὲς ἐκδόσεις στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Φιλλανδίας.

(Τέλος)

I. M. XATZHΦΩΤΗΣ

Δ) ντῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

δίκαιοι θὰ λάμπουν, ὡς ὁ Κύριος εἰς τὸ Θαβώρ καὶ ἡ λάμψις τῶν αὐτῆ θὰ εἶναι ἡ βεβαιότης τῆς θεώσεως, θὰ εἶναι ἡ δική των, ἡ προσωπικὴ των θέωσις καὶ ἀγαλλίασις.

Τελείως ἄμοιροι τοιούτων ἐμπειριῶν καὶ βιωμάτων δὲν εἶναι οἱ πιστοὶ καὶ κατὰ τὸν παρόντα πρόσκαιρον καιρὸν. Ἀμυδρὰς ἐμπειρίας ἔχομεν, οἱ μοχθοῦντες ἐντὸς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μυστηρίων Αὐτῆς, ἄλλοτε μὲν μερικῶς, ἄλλοτε δὲ ζωηρότερον καὶ ἄλλοτε ἐντονώτατα, ὡς κατὰ τὴν νύκταν τῆς Ἀναστάσεως, κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν κ.λπ., ὅπου τὰ βλέμματα ὄλων μὲ ἐνθερμον ἐσχατολογικὴν προσδοκίαν στρέφονται πρὸς τὸν «ἐρχόμενον μετὰ δόξης Κύριον». Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς δόξα τῆς Ἐκκλησίας θὰ εἶναι τότε, ὅταν θὰ λάμψη τὸ ἔργον τῆς. Τότε θ' ἀποκαλυφθῆ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ πόσον ἕκαστος ἀξιοποίησεν τὰ σωστικά της μέσα. Τότε, πού οἱ πάντες θ' ἀναστηθοῦν διὰ τὸ ἐνωθῆν αἰωνίως μετὰ τοῦ Θεοῦ, οἱ μὲν «κατὰ χάριν», οἱ δὲ «παρὰ τὴν χάριν», κατὰ Μάξιμον⁴⁵. «Οἱ μὲν θὰ θεωθοῦν διὰ τῶν ἐνεργειῶν, τὰς ὁποίας ἀπέκτησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ εἶναι των. Οἱ δὲ θὰ μείνουν ἐκτὸς καὶ τὸ θεοποιῦν πῦρ τοῦ Πνεύματος θὰ εἶναι μία ἐξωτερικὴ φλόγα, ἀνυπόφορος δι' αὐτούς, τῶν ὁποίων ἡ θέλησις ἀνθίσταται πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ κέντρον ἐν ᾧ πραγματοποιεῖται εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν ἢ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἕνωσις, κέντρον, τὸ ὁποῖον θὰ τελειοποιηθῆ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν»⁴⁶.

Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἀρχομένη ἤδη ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν, εἶναι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ καινοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς καινῆς γῆς, εἶναι τὰ προοίμια τῆς οὐρανοῦ Βασιλείας μετὰ τὴν ἀνείπωτον διὰ τὴν ἡγιασμένην ψυχὴν χαρὰν καὶ γλυκύτητα καὶ τὴν ἀδιάπτωτον νόθεσιαν καὶ θέωσιν. «Ὅταν τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατέρχεται ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν μεταβάλλει ἐν τῷ πληρώματι τῆς παρουσίας του, τότε ἡ ψυχὴ ἐκχειλίζει ἐκ τινος ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πληροῖ χαρᾶς, ὅσα ἐγγίξει». Ἐρευνᾷ καὶ ἀνακαλύπτει τὰ βάθη τοῦ ἀνθρώπου καὶ φωτίζει καὶ ἐξωραίζει καὶ θεώνει αὐτά, συγκατατίθεται καὶ τελειοποιεῖ τὴν κατὰ χάριν ἕνωσιν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μυσταγωγεῖ ὁσίως, ἀκαταλήπτως καὶ ὑπερφυῶς τὴν θέωσιν.

5. «ΘΕΙΑ ΟΥΣΙΑ» ΚΑΙ «ΑΚΤΙΣΤΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ».

Ἐξ ὅσων ἔχομεν πεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ τίτλου τοῦ θέματος, ἐγείρεται, ἴσως, τὸ ἐρώτημα: Πῶς εἶναι δυνατὸν, ἡ Θεότης τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ Ὑψηλὸς Θεός, κατὰ τὸν «Ἀκάθιστον Ὕμνον», ὁ Δημιουργὸς τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου, νὰ εἶναι ἀντικείμενον προσωπικῆς ἐμπειρίας τοῦ ἀνθρώπου; Ἐφ' ὅσον μάλιστα «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακέ ποτε», κατὰ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον, καὶ «ὄν εἶδε οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται», κατὰ τὸν Ἀποστόλον Παῦλον;

Ἐγὼ δὲ θὰ προσέθετον καὶ ἐν δευτέρῳ ἐρώτημα: Ἐὰν εἶναι τελείως ἀπρόσιτος ὁ Θεὸς διὰ τὸν ἄνθρωπον, τότε ποῖον τὸ ὑπόβαθρον καὶ ἡ βάση τῆς ἀσκήσεως καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόπου τοῦ μοχθοῦντος πιστοῦ ἀνθρώπου;

Οἱ Ἕλληνες Μυστικοὶ Θεολόγοι, ἐρμηνεύοντες εὔστοχα τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, κατὰ τὴν πλέον μεγαλειώδη σύλληψιν τοῦ τῆς διανοίας των, τὰ πάγχρυστα στόματα τοῦ Λόγου, τονίζουσι: Διακρίνουσι εἰς τὸν Ἅγιον Τριαδικὸν Θεὸν τὴν «Θείαν Οὐσίαν», ἡ ὁποία παραμένει διὰ τὸν ἄνθρωπον ἀπρόσιτος, ἀγνωστος καὶ ἀκοινώτητος, ὡς ἐπίσης καὶ τὰς «Θείας Ἐνεργείας», αἱ ὁποῖαι εἶναι φυσικαὶ δυνάμεις, ἀχώριστοι τῆς «Θείας Οὐσίας» καὶ διὰ τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται καὶ φανεροῦται εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ «Θεία αὕτη Ἐνέργεια», ἡ μόνη προσιτὴ καὶ μεθεκτὴ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, πηγάζει ἐσαεὶ ἀπὸ τὴν ἀπρόσιτον «Θείαν Οὐσίαν», καὶ συνεπῶς εἶναι «Ἄκτιστος», εἶναι ἡ «Θεοποιὸς Ἐλλαμψις», ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ προέκτασις, εἶναι τὰ «Ἐκχειλίσματα» τοῦ Θεοῦ εἶναι πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον. «Ἡ Θεία καὶ θεοποιὸς Ἐλλαμψις καὶ Χάρις οὐκ οὐσία, ἀλλ' ἐνέργειά ἐστι Θεοῦ»⁴⁷, κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν. Αὐτὴν τὴν Θείαν Ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ φυσικὴ Ἀκτινοβολία τῆς Οὐσίας τῆς Ἁγίας Τριάδος εἰς τὸ σύμπαν, τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν ὁποίαν οἱ Μυστικοὶ Θεολόγοι ἀποκαλοῦν «Ἄκτιστον Θεῖον Φῶς», ἢ «Θεότητα», κατὰ τὸν ὡς ἄνω ἅγιον Πατέρα, ἢ «Ἄκτιστον Θεῖαν Ἐνέργειαν», ἢ ἀπλῶς «Θείαν Ἐνέργειαν», ἢ «Χάριν», αὐτὴν, ἐπαναλαμβάνω, τὴν ἁγιαστικὴν δύναμιν καὶ Θεῖαν Χάριν οικειοποιεῖται ὁ πιστὸς διὰ τῶν μυστηρίων καὶ τῆς ὅλης πνευματικῆς του ἀσκήσεως.

«Ἡμεῖς δὲ —λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος— ἐκ μὲν

45. Ἁγ. Μαξίμου, «Πρὸς θαλάσσιον», 59, P.G. 96.

46. Βλ. Δόσκου, ἔ.δ., σελ. 210.

47. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, «Κεφάλαια Φυσικὰ - Θεολογικὰ», 69Π ὉΡΙ Ὁ'δ ἄρκ

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ*

3. Διαφορά 'Ορθοδόξου και δυτικής παραδόσεως.

Τὰ ὅσα ἀναφέραμε προηγουμένως μᾶς ἔδωσαν τὴν ἀφορμὴ νὰ προχωρήσουμε στὸ νὰ ἐκθέσουμε λεπτομερέστερα τὶς βασικὲς διαφορὲς ποὺ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν δύο Παραδόσεων. Καὶ αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικὸ γιὰ τὸ ἔτσι θὰ καθορίσουμε τὸ ποιὸς εἶναι 'Ορθόδοξος καὶ ποιὸς δυτικὸς - Φράγκος. Βέβαια, μερικὰ

ἀπὸ ὅσα θὰ λεχθοῦν εἰπώθηκαν καὶ προηγουμένως, ἀλλὰ τώρα θὰ γίνῃ περισσότερη ἀνάλυση καὶ συγκεκριμενοποίηση. Μποροῦμε νὰ δοῦμε ἔξι σημεῖα στὰ ὁποῖα φαίνεται ἡ διαφοροποίηση τῆς Ρωμαϊκῆς - 'Ορθόδοξης Παραδόσεως ἀπὸ τὴν δυτικὴν Παράδοση.

α) Στὴν 'Ορθοδοξία λέμε πὼς ὁ ἄνθρωπος ἔχει δὺο γνωστικὰ κέντρα, ἦτοι τὸν νοῦ καὶ τὸν λόγο. 'Ο ἅγιος Μάξιμος ὁ 'Ομολογητὴς, ἐντεταγμένος ὀργανικὰ μέσα στὴν 'Ορθόδοξη Παράδοση, καθορίζει καὶ ἀναπτύσσει αὐτὴν τὴν θεμελιώδη ἀλήθεια. 'Ο νοῦς εἶ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 342 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζειν λέγομεν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τῇ δὲ οὐσίᾳ αὐτῇ προσεγγίζειν οὐχ ὑπισχνούμεθα. Αἱ μὲν γὰρ ἐνεργεῖαι αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς καταβαίνουσι, ἡ δὲ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος»⁴⁸. Τὸ αὐτὸ τονίζουν καὶ ὁ 'Αγ. Μάξιμος κ.ά.

Κατὰ τοὺς 'Ελληνας Πατέρας, ὁ Θεὸς «δὲν εἶναι μόνον ἀπρόσιτος, ἀλλὰ καὶ προσιτός, δὲν εἶναι μόνον ἀθέατος, ἀλλὰ καὶ θεατός. 'Η δυνατότης τῆς θεωρίας τοῦ Θεοῦ στηρίζεται εἰς τὴν ὑπαρξίν καταληπτοῦ στοιχείου τῆς Θεότητος. 'Ο ἀόρατος καὶ ἀμέθεκτος κατὰ τὴν οὐσίαν Θεὸς καθίσταται ὁρατός καὶ μεθεκτός :: α τ ἄ τ ἄ ς ἐ ν ε ρ γ ε ῖ α ς Τ ο υ ὑ π ὸ τ οῦ ἀ ν θ ρ ὴ π ο υ. 'Η διάκρισις αὐτῆ μεταξὺ ο ὐ σ ῖ α ς καὶ ἐ ν ε ρ γ ε ῖ α ς εἰς τὸν Θεὸν εἶναι γνωστὴ εἰς ὁλόκληρον τὴν Πατερικὴν Παράδοσιν»⁴⁹ καὶ δὲν διασπᾶ, οὔτε μερίζει τὸ Θεῖον εἶναι, ἀλλ' εἶναι τρόπος ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ. 'Ο Θεὸς ὑπάρχει ἐν τῇ ἀπροσίτῳ Αὐτοῦ Οὐσίᾳ καὶ συγχρόνως καὶ εἰς τὰς «'Ακτίστους Αὐτοῦ 'Ενεργεῖας». 'Η 'Ακτιστος τοῦ Θεοῦ 'Ενεργεῖα πηγάζει ἀείποτε ἀπὸ τὴν «Θεῖαν Οὐσίαν» καὶ δὲν ἀποχωρίζεται οὐδέποτε ἐξ Αὐτῆς, οὔτε κατὰ τὴν ἀποκαλυπτικὴν τῆς πρόοδον εἰς τὸν κόσμον, οὔτε κατὰ τὸν ἁγιαστικὸν τῆς προορισμὸν ἐν σχέσει μὲ τὸν πιστὸν ἄνθρωπον.

'Ο Θεὸς δημιουργεῖ ἐν νέον ὑποκείμενον, τὸν ἡγιασμένον ἄνθρωπον, τὸν καλεῖ νὰ μετᾶσχη εἰς τὴν θεῖαν Του Δόξαν, τὸν συντηρεῖ, τὸν διασώζει, τοῦ μεταδίδει τὴν 'Ακτιστον καὶ θεοῦσαν Χάριν του, τὸν κατευθύνει διὰ πολλῶν πρὸς αὐτὸ τὸ τέλος. Αὐτὴ εἶναι ἡ μέθοδος τοῦ 'Αγίου Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποῖαν συγκατατιθέμεθα καὶ δεχόμεθα τὴν Χάριν οἱ εὐλογημένοι. 'Η ὑπερτάτη 'Αγία Τριάς ζεῖ καὶ ὑπάρχει εἰς τελείαν Δόξαν καὶ Μακαριότητα. 'Αλλ' ἐπειδὴ «ἐν τῇ

ἀπειρῶ συγκαταβάσει καὶ ἀγάπῃ» ἐπιθυμεῖ νὰ μεταδόσῃ τὴν μακαριότητά Της καὶ εἰς τὰ δημιουργήματα καὶ νὰ δημιουργήσῃ οὕτω μακαρίους μετόχους τῆς 'Αφάτου Δόξης Της «διεγείρει τὰς ἀπείρους αὐτῆς τελειότητας καὶ ἀποκαλύπτεται»⁵⁰ εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον. «'Η Θεῖα Δόξα καλύπτει τὰς Οὐρανίους⁵¹ Δυνάμεις, ἀντανακλᾷ εἰς τὸν ψυχικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, —τὸν γνώριμον εἰς τὴν Θεῖαν Χάριν—, περιβάλλει τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ὁρατοῦ κόσμου καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπιστρέφει εἰς τὸν Θεὸν ... καὶ εἰς τὴν συνεχῆ ταύτην ἀνακύκλωσιν τῆς θεῖας δόξης συνίσταται ἡ μακαρία ζωὴ, ἡ μακαριότης τῶν δημιουργμάτων»⁵².

Μίαν τοιαύτην ἐμπειρίαν περιγράφει εἰς τὰς κατηχήσεις του ὁ 'Αγιος Συμεὼν ὁ Νεὸς Θεολόγος: «'Όταν εἴθε πρὸς ἐμὲ ἐκείνο τὸ φῶς, ὁ χῶρος δίπλα μου ἐξηφανίσθη. 'Ενόμιζα, ὅτι εἶχα μείνει μόνος καὶ ἐκείνο τὸ φῶς. Δὲν ἦσθάνομην οὐδὲν τὸ γήινον, οὔτε τὸ σῶμα μου, μὲ εἶχε περιβάλλει μία ἀνέκφραστη καὶ πρωτόγνωρη χαρὰ καὶ μέσα μου ὑπῆρχε μία παράξενη εὐτυχία.

Εἶπα στὸ φῶς, «εἶσαι ὁ Θεὸς μου». Καὶ τὸ φῶς εἶπε:

«Ναί, εἶμαι ὁ Θεός, ποὺ ἔγινεν ἄνθρωπος πρὸς χάριν σου, ποὺ σὲ ἔκαμα καὶ θὰ σὲ κάνω θεόν»⁵³, ποὺ εἶναι ὁ ἁγιασμός καὶ ἡ κατὰ χάριν Θ Ε Ω Σ Ι Σ τοῦ ἀνθρώπου.

(Τέλος)

'Αρχιμ. ΠΑΤΛΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

50. Βλ. *Λόσκυ*, ἔ.α., σελ. 84.

51. 'Αββακοῦμ 3, 3-4.

52. CHOIX DE SERMONS ET DISCOURS DE MGR. FHI-LARETE, PARIS 1966, σελ. 3-4.

53. 'Αγ. Συμεὼν Νέου Θεολόγου, «Κατηχήσεις», II. Χρήστου, 'Εκκλ. Γραμματολογία, σελ. 384.

48. Μ. Βασιλείου, «Πρὸς 'Αμφιλόχιον», P.G. 32, 869 A.B.

49. Γ. Μαντζαρίδου, «Θεωρία», ἐν ΘΗΕ, ΣΤ', Στήλη 503.

και ή θεωρητική ενέργεια τής ψυχής και ό λόγος ή πρακτική. Ό νοῦς, στην διδασκαλία τών άγιών Πατέρων, είναι τό ήγεμονικό τής ψυχής και είναι αυτός που αποκτά την εμπειρία του Θεού, δέχεται την 'Αποκάλυψη. Μέσα στον νοῦ ό άνθρωπος αποκτά γνώση Θεού. Ό λόγος διατυπώνει και εκφράζει αυτήν την εμπειρία του νοῦ. 'Υπάρχει, λοιπόν, σαφής διάκριση μεταξύ του νοῦ και του λόγου. Δίνουμε προτεραιότητα στον φωτισμό του νοός. Σ' αυτό αποβλέπει όλη ή παιδεία μας.

Στην Δύση δόθηκε προτεραιότητα στον λόγο, την λογική. Και μπορώ να προσθέσω ότι όχι μόνον δόθηκε προτεραιότητα, αλλά ταυτίστηκε ό νοῦς με τον λόγο. Δεν γίνεται διάκριση και, φυσικά, δεν γνωρίζουν οι δυτικοί την ὑπορξή του νοός. 'Οπότε δεν μπορούν να καθορίσουν σωστά τό τί είναι ασθένεια του ανθρώπου. Αυτό έχει συνέπεια στο να φθάσουν οι δυτικοί σε παρερμηνείες για την πώση του 'Αδάμ και την σωτηρία του ανθρώπου. Δεν βλέπουν την πώση και την άμαρτία ως τον σκοτασμό του νοός, αλλά ως παράβαση μιᾶς έντολης, δηλαδή την βλέπουν μέσα από δικανικά κάτοπτρα, γι' αυτό και αποτυγχάνουν στην σωστή άγωγή. Μπορούμε να πούμε ότι τό μεγαλύτερο «δράμα» τής σημερινής δυτικής φιλοσοφίας είναι ακριβώς αυτή ή ταύτιση μεταξύ του νοῦ και του λόγου.

6) Συνέπεια και συνέχεια του πρώτου είναι ότι υφίσταται διαφορά στη γνώση. Στην 'Ορθόδοξη Παράδοση κάνουμε σαφή διάκριση μεταξύ τής σοφίας κατά Θεόν και τής σοφίας κατά κόσμον. Η σοφία του Θεού αποκτάται από την κάθαρση, τον φωτισμό του νοῦ και την θέωση, ενώ ή κοσμική σοφία αποκτάται από την καλλιέργεια τής λογικής. 'Επομένως υπάρχουν δυο γνωστικά κέντρα στον άνθρωπο. Στην 'Ορθόδοξη ή γνώση του Θεού ταυτίστηκε με την θεωρία του Θεού, την θέα του Θεού. Για να φθάση κανείς στην θεωρία του Θεού πρέπει να ακολουθήση μιᾶ ιδιαίτερη μέθοδο, που είναι ή κάθαρση τής καρδιάς και ό φωτισμός του νοῦ. Αυτή ή μέθοδος οδηγεί στην γνώση του Θεού. Ουσιαστικά αυτή ή μέθοδος είναι ή βίωση τής ιερᾶς ήσυχίας. 'Ο άγιος Γρηγόριος ό Παλαμᾶς, περιγράφοντας τον τρόπο με τον οποίο ή Παναγία ἔφθασε στην θέωση, αναφέρεται και στην επιστροφή του νοῦ στην καρδιά και την ένωσή του με την προσοχή και προσευχή. Στην συνέχεια γράφει: «καί δι' αὐτῆς ἑαυτῆς (τῆς θείας ἀδιαλείπτου προσευχῆς) ὅλη γενομένη και του πολυμόρφου συρφετού τών λογισμῶν και ἀπλῶς παντοίου εἶδους ὑπεράνω καταστάσα, καινήν και ἀπόρρητον ὁδόν εἰς οὐρανούς

ἐδείματο, τήν, ἔν' οὕτως εἶπω, νοητήν σιγήν»²⁶. Η ὑπέρβαση ὅλων τών λογισμῶν οδηγεί τον άνθρωπο στην νοητή σιγή που είναι ή ιερὰ ήσυχία και ή προϋπόθεση ἀποκτήσεως τής γνώσεως του Θεού.

Στην Δύση όμως ἀγνοήθηκε και παραμελήθηκε όλη αυτή ή θεολογία και όλος αυτός ό τρόπος ζωῆς του ανθρώπου, κυρίως από τους Φράγκους, που ήθελαν να σβήσουν την Ρωμαϊκή 'Ορθόδοξη Παράδοση και καλλιεργήθηκε ένας άλλος τρόπος, που είναι ό τρόπος του στοχασμού. 'Ετσι, ή γνώση του Θεού, κατά την σχολαστική θεολογία, είναι ή ανάπτυξη τών διανοητικῶν γνώσεων και ή καλλιέργεια του λογικού. 'Ετσι συγκρούστηκαν με την ἐπιστήμη. Γι' αυτό ή σύγκρουση μεταξύ τής πίστεως και τής ἐπιστήμης ἔγινε στον δυτικό χῶρο από την φράγκικη θεολογία, που δεν μπορούσε να κάνει την διάκριση μεταξύ τών δυο γνωστικῶν κέντρων του ανθρώπου. Στην 'Ορθοδοξία δεν μπορεί να γίνη μιᾶ τέτοια σύγκρουση γιατί άλλη είναι ή πορεία του νοῦ και άλλη ή κίνηση του λόγου.

Εἶναι πολύ ἀποκαλυπτικά και διασαφηστικά ὅσα λέγει ό π. 'Ιωάννης Ρωμανίδης: «ὅπως εἶδομεν εἰς τό προηγούμενον κεφάλαιον οἱ Ρωμαῖοι Πατέρες διδάσκουν ἐκ τῆς ἐμπειρίας τῆς θεώσεως, δηλαδή τῆς θεοπτίας, ότι μεταξύ του Θεού και τών κτισμάτων δεν ὑπάρχει καμία ὁμοιότης, ἀν και τὰ κτίσματα ἐδημιουργήθησαν ὑπό του Θεού και ἐξαρτῶνται ἀπό τον Θεόν. Τοῦτο σημαίνει ότι ή περι Θεού ἀλήθεια και ή περι τῆς φύσεως του σύμπαντος ἀλήθεια δεν ταυτίζονται, ἀν και ή μία ἐξαρτάται ἀπό την ἄλλη.

'Ο θεόπτης γνωρίζει τον Θεόν. 'Ο φιλόσοφος ή ό ἐπιστήμων ἐρευνᾶ τὰ κτίσματα. Οὔτε ό φιλόσοφος, οὔτε ό ἐπιστήμων δύναται να ἔχη την περι Θεού γνώσιν του θεόπτη προφήτου, ἀποστόλου και αγίου, ἐφ' ὅσον ό Θεός δεν ὁμοιάζει με τίποτε ἀπό αὐτὰ που ἐρευνᾶ μέσω τῆς ἐπιστημονικῆς του μεθόδου ή τῆς φιλοσοφικῆς του φαντασίας. 'Αντιθέτως ό θεόπτης δύναται να είναι ή να γίνη ἐπιστήμων, ἀλλά όχι ὅμως μέσω τῆς θεοπτίας.

'Ο θεόπτης γνωρίζει πῶς να ἐτοιμάση τους ανθρώπους δια την θεοπτίαν. 'Ο ἐπιστήμων γνωρίζει πῶς να διδάξη την ἐπιστημονικὴν του μέθοδον εἰς τους μαθητάς του. 'Ο θεόπτης δύναται να γνωρίζη τον τρόπον ἐρεύνης τών φυσικῶν φαινομένων, όχι ὅμως ἀπό την θεοπτίαν, ἀλλά ἀπό τον ἐπιστήμονα. Καί ό ἐπιστήμων δύναται να γίνη θεόπτης, ἀλλά όχι μέσω τῆς ἐπιστήμης του, ἀλλά μόνον μέσω του θεόπτη. 'Ο θεόπτης δύναται να είναι κατά κόσμον ἐγγράμματος

26. Γρηγορίου Παλαμᾶ έργα, ΕΠΕ, τόμος 11ος, σελ. 338.

ή ἀγγράμματος. Ὁ ἐπιστήμων δύναται νὰ εἶναι κατὰ Θεὸν ἐγγράμματος ἢ ἀγγράμματος.

Ὁ θεόπτης εἶναι θεόπνευστος καὶ ὁμιλεῖ ἀπλανῶς περὶ Θεοῦ καὶ ὁδηγεῖ ἀλαθῆτως πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀλάθης εἰς τὰ ἀφορῶντα τὰς θετικὰς καὶ ἄλλας ἐπιστήμας θέματα, περὶ τῶν ὁποίων δύναται νὰ γνωρίζῃ μόνον ὅσα γνωρίζουν οἱ σύγχρονοὶ τοῦ ἐπιστήμονες.

Ὁ ἐπιστήμων ὅμως ἠμπορεῖ νὰ συγχέῃ τὰ περὶ τῆς φύσεως τοῦ κόσμου πορίσματα του μὲ τὰς περὶ Θεοῦ ἀπόψεις του καὶ νὰ λέγῃ ἀνεύθυνα πράγματα, ἀλλὰ μόνον φιλοσοφῶν, ἐφ' ὅσον ἐκφεύγει τῆς αὐστηρᾶς του ἐπιστημονικῆς μεθόδου.

Παρομοίως καὶ ὁ «θεολόγος» δύναται νὰ ἰσχυρίζεται ἐπιστημονικὰς ἀνοησίας, ἀλλὰ μόνον φιλοσοφῶν, ἐφ' ὅσον ἐκφεύγει τῆς αὐστηρᾶς θεολογικῆς μεθόδου τῶν θεοπτῶν»²⁷.

γ) Στὴν Ὁρθοδοξία ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου συνδέεται στενότερα μὲ τὸν ἁγιασμό. Καὶ φυσικὰ ὁ ἁγιασμός δὲν εἶναι μιὰ ἠθικὴ ἔννοια, ἀλλὰ ἡ μέθεξις τῆς ἀκτίστου Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ἡ μέθεξις συνιστᾷ τὴν ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Αὐτὰ συνδέονται μὲ ὅσα ἐλέχθησαν προηγουμένως.

Ἀντίθετα στὴν Δύση ἔχει καλλιεργηθῆ ἡ ἰδέα ὅτι σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ εὔρεση τοῦ καταλλήλου κοινωνικοῦ συστήματος γιατί πιστεύεται ὅτι αὐτὸ θὰ καλλιτερεύσῃ τὸν ἄνθρωπο καὶ θὰ τὸν σώσῃ²⁸. Μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ πρέπει νὰ δοῦμε τὴν προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ βρῇ διάφορα κοινωνικὰ συστήματα, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὴν ἀπώθηση τῶν εὐθυνῶν στὴν κοινωνία. Ἡ ἀντίληψη ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερον ὅτι «φταίει τὸ σύστημα» εἶναι ἀπόρροια τοῦ γεγονότος αὐτοῦ.

δ) Στὴν Ὁρθοδοξία βιώνουμε τὸν συνδυασμὸ μετὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου καὶ τῆς ἐνότητας τοῦ συνόλου. Ὅποιος ζῆ τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση σὲ ὅλη της τὴν ἔκταση βιώνει αὐτὴν τὴν πραγματικότητα. Διασώζει καὶ τὴν ἐλευθερία του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνότητα τῆς κοινωνίας. Δὲν φθάνει στὸ σημεῖο νὰ καταργῇ τὴν ἐνότητα τῆς κοινωνίας ἐν ὀνόματι τῆς προσωπικῆς του ἐλευθερίας, οὔτε ἐν ὀνόματι τῆς ἐνότητας τῆς κοινωνίας νὰ καταργῇ τὴν ἐλευθερία.

Στὴν Δύση δὲν μπόρεσαν νὰ βιώσουν αὐτὴν τὴν σχέση μετὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου καὶ τῆς ἐνότητας τῆς κοινωνίας. Ἔτσι, ἄλλοτε ὁδηγοῦνται στὴν ἀναρχία, ποὺ εἶναι ἡ βίωση τῆς νομιζομένης ἀτομικῆς

ἐλευθερίας καὶ ἄλλοτε ὁδηγοῦνται στὴν δικτατορία, ποὺ εἶναι ἡ προσπάθεια νὰ βιώσουν τὴν ἐνότητα τοῦ συνόλου.

ε) Στὴν Ὁρθοδοξία γίνεται λόγος γιὰ τὴν αὐτομεμψία, ποὺ εἶναι ἡ καταδίκη τοῦ ἑαυτοῦ μας λόγῳ τῶν πολλῶν ἁμαρτιῶν, κυρίως λόγῳ τοῦ σκοτασμοῦ τοῦ νοός. Ἡ αὐτομεμψία εἶναι ἀπ' τὰ πῶς χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς Ὁρθόδοξης Παράδοσης, γιατί αὐτὴ συνδέεται μὲ τὴν ταπείνωση καὶ τὴν ἀναζήτηση τῆς θεραπείας. Ἡ αὐτομεμψία, ἡ «προτολογία», ὅπως λέγει ὁ Μ. Βασίλειος, εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα γνωρίσματα τοῦ ὀρθόδοξου ἡθους καὶ τονίζεται ἀπὸ ὅλους τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας.

Στὴν δυτικὴ θεολογία ἀντὶ τῆς αὐτομεμψίας καλλιεργήθηκε ἔντονα ἡ αὐτοδικαίωση. Καὶ ἡ ἀναγέννηση, ποὺ στὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση ἔχει σαφῶς κινητικὸ καὶ δυναμικὸ χαρακτήρα, ἐντάχθηκε μέσα στὰ πλαίσια τῆς αὐτοδικαίωσης. Αὐτὸ εἶχε συνέπεια τὸ νὰ δημιουργήσουν μιὰ βιτρίνα καὶ μιὰ τελειομανία. Ἡ αὐτοδικαίωση ὁδήγησε στὸν ἠθικισμό καὶ εὐσεβισμό, στὴν φαρισαϊκὴ δικαιοσύνη, καὶ τελικὰ στὴν νεύρωση. Δὲν εἶναι παράξενο τὸ ὅτι ὅλες οἱ ψυχολογικὲς ἐξηγητικὲς καὶ ἀναλύσεις, ἡ ψυχανάλυση, δημιουργήθηκαν στὸν δυτικὸ χῶρο. Αὐτὸ συνέβη γιατί ἐκεῖ συνειδητοποιήθηκε ἡ καταστροφικὴ δύναμη τῆς ἀπώθησως, τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆς βιτρίνας.

στ) Στὴν Ὁρθοδοξία ὁλόκληρη ἡ κτίση θεωρεῖται δῶρο τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Ὁ Θεός, ὡς δημιουργὸς τοῦ κόσμου, εἶναι καὶ ὁ ἀπόλυτος κύριός του. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν τὸν ἔχει ἀνάγκη τὸν ἔδωκε στὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ συντηρηθῇ. Ἔτσι, ἡ ἀπόλυτη κυριότητα ἀνήκει στὸν Θεό, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι διαχειριστὴς τοῦ κόσμου. Ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτὸ καὶ ὅλοι ἔχουν ἴσα δικαιώματα πάνω στὴν δημιουργία. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι κύριος, ἀλλὰ διαχειριστὴς καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ στέκεται μὲ σεβασμὸ ἀπέναντι στὴν κτίση. Μὲ αὐτὴν τὴν θεολογικὴ σκέψη οἱ ἅγιοι Πατέρες ὁμίλησαν ἐναντίον τοῦ πλοῦτου καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Δὲν ἦταν κοινωνιολόγοι, ἀλλὰ θεολόγοι μὲ ὅλη τὴν σημασία τῆς λέξεως.

Στὴν Δύση, καὶ μάλιστα στὴν Δύση ποὺ ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὴν φεουδαλιστικὴ ἀντίληψη τῶν Φράγκων, στὴν ὁποία καλλιεργήθηκε ἔντονα ἡ ἀντίληψη περὶ φυσικῶν δικαιωμάτων, δημιουργήθηκε ἄλλη σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν κτίση. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ἀντίληψη αὐτὴ συνδέεται μὲ τὸν ἰδεαλισμὸ καὶ τὸν ματεριαλισμὸ. Ὁ ἰδεαλισμὸς ἀπορρίπτει στὴν πραγματικότητα τὸν κόσμον, ἐνῶ ὁ ματεριαλισμὸς εἰδωλοποιεῖ

27. Ἰω. Ρωμανίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 110 - 111.

28. πᾶπα - Φιλόνθεου Φάρου, Ἡ ἀπόγνωση τῆς Δύσεως καὶ ἡ ἐπιβίωσις τῆς Ἀνατολῆς, ἐκδ. Ἀκρίτας, σελ. 15.

τόν κόσμο, τὰ ὑλικά ἀγαθά. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ θεολογία περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν ἔχει καὶ κοινωνικὲς συνέπειες.

Αὐτὲς εἶναι μερικὲς ἀπὸ τὶς διαφορὲς ποὺ διακρίνουν τὸν Ὁρθόδοξο ἀπὸ τὸν δυτικὸ Χριστιανό. Φυσικά, ὑπάρχουν καὶ ἄλλες ποὺ εἶναι συνδεδεμένες με αὐτές, ἀλλὰ σημειώσα καὶ ὑπογράμμισα τὶς πρὸ ἐκφραστικὲς.

Ἄν θὰ ἤθελα νὰ συγκεφαλαιώσουμε τὴν διαφορὰ μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς δυτικῆς παραδόσεως, θὰ λέγαμε ὅτι αὐτὴ περικλείεται σὲ μία. Στὴν διαφορὰ μεταξὺ ἡσυχασμοῦ καὶ ὀρθολογισμοῦ. Ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοση καὶ θεολογία εἶναι ἡσυχαστικὴ, ἐνῶ ἡ δυτικὴ θεολογία καὶ παράδοση εἶναι στοχαστικὴ.

Ἡ μελέτη τῶν ἔργων τῶν ἁγίων Πατέρων δείχνει καθαρὰ τὴν ἀλήθεια ὅτι ὅλοι ζοῦσαν μέσα στὸ ἡσυχαστικὸ κλίμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡσυχασμὸς εἶναι ἡ θεολογικὴ ἐκείνη κίνηση ποὺ παρουσιάζει τὰ στάδια τῆς πνευματικῆς τελειώσεως, ποὺ εἶναι ἡ κάθαρση τῆς καρδιάς, ὁ φωτισμὸς τοῦ νοῦ καὶ ἡ θέωση. Ἡ Ὁρθόδοξη νοερὰ ἡσυχία εἶναι ἡ ἀποβολὴ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά ὄλων τῶν λογισμῶν, καὶ ἡ παραμονὴ ἐνὸς λόγου, ποὺ εἶναι ἡ ἀδιάλειπτη νοερὰ καρδιακὴ προσευχή. Αὐτὴ ἡ ἡσυχία εἶναι ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν θεία γνώση καὶ τὴν σωτηρία.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ κείμενο τοῦ Μ. Βασιλείου στὸ ὁποῖο κάνει λόγο γιὰ τὴν ματαιοπονία του καὶ τὴν ματαιότητα τῆς ἀσχολίας του μετὰ τὴν κατὰ κόσμο παιδεία. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ποὺ σπούδασε τὴν ἀνθρώπινη σοφία τὴν θεωρεῖ βαθὺ ὕπνο ἀπὸ τὸν ὁποῖο, ὅταν ξύπνησε, διέγνεσε τὸ ἄχρηστο τῆς σοφίας τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ αὐτὸ τὸν ὀδήγησε στὸ κλάμα γιὰ τὴν ἐλευσινὴ του ζωὴ καὶ στὴν ἀναζήτηση τῆς πραγματικῆς σοφίας, στὸ θαυμαστὸ φῶς τῆς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου²⁹. Ἐπίσης χαρακτηριστικὸ εἶναι καὶ τὸ χωρίο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, σύμφωνα μετὰ τὸ ὁποῖο, θεολόγοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἔφθασαν στὴν θεωρία τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως καθάρισαν τὴν καρδιά ἀπὸ τὰ πάθη ἢ τοῦλάχιστον αὐτοὶ ποὺ καθαρῶνται ἀπὸ τὰ πάθη³⁰.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας καὶ τῆς δυτικῆς θεολογίας φαίνεται καθαρὰ στὸν διάλογο ποὺ ἔγινε μεταξὺ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Βαρλαάμ. Πιστεύω ὅτι ἡ μελέτη τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἰδιωτέρως τῶν ἔργων του «ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων» φανερώ- νουν περὶτρανα ὅτι ὁ ἅγιος Γρηγόριος εἶναι ἓνας σύγ-

χρονος ἅγιος, δηλαδὴ ἡ διδασκαλία του εἶναι σύγχρονη περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Στὴν ἐποχὴ μας, κατὰ τὴν ὁποία γίνεται συζήτηση γιὰ τὴν ἐνταξὴ μας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα καὶ ἐπικρατεῖ φόβος γιὰ τὸν ἐπηρεασμὸ μας ἀπὸ τὸν δυτικὸ πολιτισμὸ, ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ εἶναι ἀρκετὰ διαφωτιστικὴ. Ἄλλωστε, ὁ Βαρλαάμ ἐκφράζει ὅλη τὴν φράγκικη ἀντίληψη γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ λόγοι «ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων» τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ δείχνουν ποιά εἶναι ἡ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν δυὸ παραδόσεων. Εἶναι σημαντικό ὅτι στίς τριάδες του κάνει λόγο γιὰ τὴν διαφορὰ μεταξὺ τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς σοφίας τοῦ κόσμου, γιὰ τὰ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα ὅταν στηριζόμαστε στὴν φιλοσοφία, γιὰ τὴν συμμετοχὴ τοῦ σώματος στὴν ἐμπειρία τῆς θεώσεως, γιὰ τὴν νοερὰ καρδιακὴ προσευχὴ καὶ γιὰ τὴν θεωρία τοῦ Θεοῦ. Αὐτὲς οἱ θεολογικὲς θέσεις ἀνατρέπουν παράλληλες θέσεις τοῦ Βαρλαάμ, ποὺ ἐκφράζουν τὴν δυτικὴ παράδοση. Εἶμαι ἀκράδαντα βέβαιος ὅτι ὅσοι θέλουν νὰ μελετήσουν τὴν διαφορὰ τῶν δυὸ παραδόσεων, ὅσοι θέλουν νὰ δοῦν τὴν ὑποδομὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, πρέπει ἀπαραίτητα νὰ τὸ δοῦν μέσα ἀπὸ τὴν λεγομένη παλαμικὴ θεολογία. Λέγω λεγομένη παλαμικὴ θεολογία, γιατί στὴν πραγματικὴτητα δὲν ὑπάρχει παλαμικὴ θεολογία, ἀλλὰ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἐκφράστηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ. Γι' αὐτὸ ἡ θεολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἀπαραίτητα πρέπει νὰ τεθῆ στὸ κέντρο τῶν συζητήσεων. Διαφορετικὰ θὰ πελαγοδρομοῦμε.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Ἱεροκήρυξ Ἄρχ)πῆς Ἀθηνῶν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- ★ Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, ΑΘΩΟΣ (ἀπάντησι σὲ 56 ἐρείσματα τῆς ἀπιστίας).
- ★ Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνοῦ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.
- ★ Καθηγ. Μάρκου Α. Σιώτη, ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.
- ★ Καθηγ. Ἰωάννου Φουντούλη, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ, τόμοι Α' καὶ Β'.
- ★ Καθηγ. Βλασίου Φειδᾶ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988).

29. Μ. Βασιλείου ἔργα, ΕΠΕ τόμος 2ος, σελ. 70.

30. Γρηγορίου Θεολόγου ἔργα, ΕΠΕ, τόμος 4ος, σελ. 14.

ΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΦΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ*

Είς τὰς ἐπιστολάς του ὁ Κ. Οἰκονόμος ἀνασκευάζει τὰς ἀπόψεις τῶν καινοτόμων, ἐξετάζων τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς συμφῶνας πρὸς τὴν παράδοσιν, τὸ δόγμα καὶ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας· ἀναφέρεται εἰς τὰς συνεπείας τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τετραφωνίας καὶ προτείνει τρόπους διὰ τὴν καταστολὴν τῶν νέων τάσεων.

Παραλλήλως εἰς τὴν σχετικὴν ἀλληλογραφίαν διαφαίνεται καὶ ἡ ἀνάλογος θέσις τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος ἀπορρίπτει τὰς κατηγορίας τῶν κοινοτήτων τῆς Βιέννης ὅτι «κακεντρεχεῖς, μισόκαλοι καὶ κακόβουλοι»⁸⁰ συνέστησαν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν νὰ συντάξῃ ἐγκύκλιον κατὰ τῆς τετραφωνίας⁸¹ λέγων ὅτι ἀξ ἀρχῆς πολλοὶ τῶν ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς [πρὸς τοὺς ἐν Βιέννῃ] ἐμπορίας χάριν ἀφικνουμένων ὁμογενῶν προσερχόμενοι ἀνήγγελον τὸ πρᾶγμα τῇ Ἐκκλησίᾳ, μῆτε κακόβουλοὶ τινες ὄντες μῆτε σκανδαλοποιοὶ (ἢ ἐκ τινος ἀνάγκης καὶ ποῖον κέρδος θηρεύοντες ἐμελλον γενέσθαι τοιοῦτοι), ἀλλ' ἄνθρωποι τίμιοι καὶ πιστοὶ ὑπὸ χριστιανικῆς ἀγάπης κινούμενοι, καὶ ὑπὲρ τῶν πατρίων ἀτιμαζομένων δεινοπαθοῦντες. Οἱ δὲ τινες καὶ τῶν παρ' ὑμῖν [ἐν Βιέννῃ] κατοικούντων ἐδηλοποιοῦν τὴν καινοτομίαν, ἅμα τε ἀρξαμένην (ὡς μήποτ' ᾤφειλεν) εἰλικρινῶς ἐξιστοροῦντες, καὶ ὅθεν ἤρξατο, καὶ ὅπως προέβη, εἰς οἶων σκανδάλων καὶ θορύβων γέγονεν αἴτιος»⁸².

Ἐκ τῆς σχετικῆς ἀλληλογραφίας σαφῶς καὶ ρητῶς φαίνεται ὅτι οἱ κύριοι ὑποστηρικταὶ τῆς τετραφωνίας ἦσαν οἱ Χῖοι, τῆς ὁποίας ἡ εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐγένετο «δυνάμει τῶν Χίων»⁸³. Ὁ δὲ Κωνστάντιος Α', εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Κ. Οἰκονόμον, ἀναφέρει ὅτι συνέστησεν εἰς τὸν Πατριάρχην Ἄνθιμον ΣΤ' νὰ ζητήσῃ σχετικὰς πληροφορίας περὶ τῆς καινοτομίας ταύτης «ἐκ τινος τῶν ἐν Βιέννῃ πραγματευομένων ὡς τὸν γηραιὸν Ζηνο-

βιον Πῶπ⁸⁴ ἢ ἄλλον τινὰ οὐχί, ὅμως, οὐχί Χῖον»⁸⁵.

Προβαίνων δὲ ὁ Κ. Οἰκονόμος εἰς σχετικὰς πρὸς τὴν τετραφωνίαν διαπιστώσεις λέγει ὅτι μὲ τὴν καινοφανῆ αὐτὴν μουσικὴν ἀνάλλουσιν ἤδη οἱ ὀρθόδοξοι τοὺς θεῖους τῶν Πατέρων ὕμνους ἐν νόταις φραγκικαῖς, τὰ δύσμορφα σημάδια ἐξηγοῦντες ἐκ τετραγωνικῶν διφθερῶν τῆς Ἐκκλησίας»⁸⁶. «Καὶ ἔχομεν ἤδη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νότας φραγκικὰς, ἀντὶ τῶν γραικικῶν σημαδίων»⁸⁷. «Ἐτονίσθη δὲ τὰ τῆς λειτουργίας (τὸ χερουβικὸν καὶ κοινωνικὸν καὶ τὰ προσαδόμενα, τὸ ἅγιος, ἅγιος⁸⁸ κ.τ.λ.) καὶ τινὰ τροπάρια, τὰ πάντα ἔλεεινὸν ἄκουσμα! Καυχῶνται ὅτι ἐφύλαξαν τὸ ὕφος τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλὰ τὰ μὲν τροπάρια ψάλλονται μόνις ὡς ἡ μετροφωνία, τὸ δὲ χερουβικὸν καὶ κοινωνικὸν ὅλως διόλου φραγκίζουσι... τὰ σημεῖα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐξωρίσθησαν καὶ ἀντεισήχθησαν αἱ φραγκικαὶ νόται· ὁ χορὸς ἀνεβιβάσθη εἰς τὰ κατηχούμενα (ὡς παρὰ τοῖς Φράγκοις), σύγκειται δὲ ἐξ ἑτεροδόξων, ὧν τινες καὶ τοῦ θεάτρου»⁸⁹.

«Καὶ οἱ ἐν Βιέννῃ καὶ οἱ ἐν Τεργέστη ψάλλουσι μόνον τὴν λειτουργίαν ἀναβαίνοντες εἰς τὰ κατηχούμενα, καθὼς οἱ φράγκοι εἰς τὴν Τριβούναν καὶ φέροντες θεατρικοὺς συνωδοὺς εἰς σύστασιν τῆς τετραφωνίας»⁹⁰. «Μετ' οὐ πολὺ ἴσως ἔξομεν

84. Ὁ Κ. Οἰκονόμος εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Κωνστάντιον Α' τῆς 17-3-1845 γράφει περὶ αὐτοῦ «Ἐν μόνον ἔμαθον ὅτι ὁ περὶ οὗ πρόην μοι ἐγράψατε Πῶπ, ὑπῆρξε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ζηλωτῶν τῆς εἰς τὰς Βιενναίας ἐκκλησίας εἰσαγωγῆς τῆς νέας Μουσικῆς (οὗτος ἤθελεν ἵνα καὶ τὰς ἑορτάς οἱ ἐκτὸς ὀρθόδοξοι ἐορτάζουσι κατὰ τὸ νέον μεθολόγιον, ἀλλ' εἰς μάτην ἐκοπίασεν). Πρβλ. Εὐαγγέλου Κ. Μαντζουνέα, Περὶ τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1991, σ. 13 κ. ἐξ. Περὶ δὲ τοῦ Ζηνοβίου Πῶπ ἰδ. Θ. Βελλιανίτου, Πῶπ Ζηνοβίος, Μ.Ε.Ε. τ. Κ', σ. 953.

85. ἰδ. ἐπ. 15-12-1844.

86. ἰδ. ἐπ. 26-11-1845.

87. ἰδ. ἐπ. 28-11-1845.

88. Πρβλ. Κ. Οἰκονόμου, Περὶ τῶν Ο'... ἐνθ. ἀν. τ. Γ' σ. 621, 625.

89. ἰδ. ἐπ. 6-8-1846.

90. ἰδ. ἐπ. 8-4-1853. Πρβλ. Χρυσόστομου Θέμελη, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, «Ὁ Λόγος περὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς τοῦ Ναθαναὴλ Ἰωάννου», Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Ἀρχείου Εὐβοϊκῶν Μελετῶν, τ. Κ' (1975) σ. 209-230.

Ὁ Μητροπολίτης Μεσσηνίας σημεῖοι ὅτι ὁ Λόγος αὐτὸς εἶχεν ἐτοιμασθῆ διὰ νὰ ἐκφωνηθῆ, ἴσως ὡς διὰ λέξις, τῇ 25 Νοεμβρίου 1854, ἀλλὰ τελικῶς δὲν ἐξεφωνήθη, ἐδημοσιεύθη δὲ ἐν Σύρῳ μετὰ τέσσαρα ἔτη, ἦτοι ἐν ἔτει 1858. Δὲν ἀναφέρει ἂν ἐγνώριζεν ὁ Ναθαναὴλ Ἰωάννου τὰς προγενεστέρως δραστηριότητας τοῦ Κ. Οἰκονόμου κατὰ τῆς τετραφωνίας. Πιστεῖται ὅμως ὅτι ἐγνώριζε τὰς σχετικὰς Πατριαρχικὰς ἐγκυκλίους. Γεγονὸς εἶναι καὶ ὁ Ναθαναὴλ Ἰωάννου, λαμβάνων ὡς ἀφορμὴ τὴν προσπάθειαν εἰσαγωγῆς τῆς τετραφωνίας εἰς τὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῆς ἐν Μασσαλίᾳ τῆς Γαλ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 347 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

80. ἰδ. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ὁ ἐν Βιέννῃ... ἐνθ' ἀν. σ. 371.

81. ἰδ. Γεωργίου Ι. Παπαδοπούλου, Ἱστορικὴ... ἐνθ' ἀν. σ. 209-217.

82. ἰδ. Σχέδιον ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Γεώργιον Σίναν, τὸ ὁποῖον ἐζήτησεν ὁ Ἄνθιμος ΣΤ' ἀπὸ τὸν Κ. Οἰκονόμον, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κ. Οἰκονόμου τῆς 18-1-1848 πρὸς τὸν Ἄνθιμον ΣΤ', ἔπου ἀναφέρεται ὅτι ἀποστέλλει τὴν «ζητηθεῖσαν ἀπάντησιν» πρὸς τὸν Γεώργιον Σίναν.

83. ἰδ. ἐπ. 8-4-1853.

καὶ τὸ ὄργανον⁹¹ καὶ τὸ Βιολίον, ἵνα τὸν Θεὸν τῶν Πατέρων ἡμῶν ὑμῶμεν ἐν χορδαῖς καὶ ὄργανοις ἢ ὡς ἐπέοικε χριστιανοῖς πεφωτισμένοις καὶ φίλοις τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν⁹². Ἰσχυρίζονται οἱ ἐν Βιέννῃ καινοτόμοι λέγει ὁ Κ. Οἰκονόμος ὅτι «τὴν μελωδίαν τοῦ Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ εἰσήγαγον εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἄλλ' ἢ μελωδία ἦν εἰσηγαγὼν καινοστρέφει τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σφζόμενα καὶ μελωδούμενα μέλη καὶ τοῦ Κοσμᾶ καὶ τοῦ Δαμιανοῦ. Τίς κοινωνία τούτων πρὸς τὰ παρ' ὑμῖν; Ἄντι τῶν μουσικῶν τῆς Ἐκκλησίας σημείων ἔχετε νότας θεατρικάς, ἀντι τῶν ἱερῶν ὀνομάτων τοῦ Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ ἐπιγράφεται ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν μελωδήμασιν ὀνόματα μελωδῶν ξενικῶν»⁹³.

Αὐτὴ ἡ μουσικὴ λέγει ἡ «ΑΘΗΝΑ»⁹⁴ «εἶναι ἔργον τοῦ Ἀνθίμου Νικολαΐδου». «Ψεύδεται» σημειοῖ διαμαρτυρούμενος ὁ Κ. Οἰκονόμος. «Ὁ

*Ανθίμος ἔψαλλε τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν καὶ ἐτόνιζεν διὰ νοτῶν ὁ Σβόβοδας (Κατόλκος ἀρχιμουσικὸς τῆς ἐν Βιέννῃ Καπέλλης τοῦ Αὐτοκράτορος)⁹⁵. Οὕτω ἀντι τῶν θείων Δαμασκηνῶν καὶ τῶν ἄλλων θεοφρόνων μουσουργῶν ἔχομεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μουσουργοὺς τὸν Σβόβοδαν (SWOBODA) καὶ τὸν Πράτερ PREYER· δαπανῶνται δὲ εἰς τοὺς ξένους τούτους πάμπολα χρήματα»⁹⁶. «Ἐξέδωκαν δὲ καὶ βιβλία τῆς τοιαύτης κακομουσίας»⁹⁷ ἢ ὡς λέγει ἄλλως ὁ Κ. Οἰκονόμος «τετράδια τῆς νεωτερισθείσης μουσικῆς, μὴδὲν μὴδὲ τῶν ἐν θεάτροις διαφέροντα πινακίων (γραμμαῖς τε γὰρ καὶ νόταις καὶ ὀνομασίαις τοῦ ρυθμοῦ διόλου θεατρικαῖς ὑπῆρχον κεχαραγμένα, καὶ ξένοις ὀνόμασιν ἀλλογενῶν ἀσματοποιῶν ἐπιγεγραμμένα, καὶ ξένην ὄλωσ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀλόκοτον ὄψιν ἐπιδεικνύμενα»⁹⁸. «Ἀλλὰ κείνται τὰ βιβλία ἐν τῷ σκότει καὶ κείσονται θριπῶν κατὰ βρωμα»⁹⁹.

Προσέτι λέγει ὁ Κ. Οἰκονόμος «μαθαίνω ὅτι διδάσκονται μαθηταὶ ἵνα ταύτην εἰσαγάγωσιν καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἑπτανήσου»¹⁰⁰.

Ὡς πρὸς τὸν χρόνον εἰσαγωγῆς τῆς τετραφωνίας εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Βιέννης, ὁ Κ. Οἰκονόμος λέγει ὅτι «εἰσήχθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν καπέλλαν (ὅπου ἐκκλησιάζονται οἱ Τουρκομεριταὶ) καὶ μετὰ μικρὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἐντοπίων»¹⁰¹. Καὶ ἐνῶ αὐτὴ ἡ μουσικὴ δὲν ἔχει αὐδὲ πρὸς τὸ ρωσικὸν οὐδεμίαν σχέσιν, ὅπως μεταβαίνει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Εἰς τὴν Βενετίαν ἤδη κρατεῖ καὶ ἐκεῖ πρῶτον, λέγει ὁ Κ. Οἰκονόμος, «ἔσχισε τὰς ἀκοάς μου καὶ κατεπύκρυνε τὴν ψυχὴν μου. Εἰς τὴν Τεργέστην εἰσάγεται μετ' ὀλίγον, ἢ τῇ α' Σεπτεμβρίου (ἢ καὶ τῇ στ' Δεκεμβρίου) μέχρις ἂν ποιηθῶσιν οἱ μουσικόντες. Εἰς τὸ Μαντζίστερ τῆς Ἀγγλίας (ὅπου συνέστη καπέλλα Χίων ὀρθοδόξων) εἰσήχθη. Ἐξητήθησαν καὶ ἐστάλησαν αἱ τυπωθεῖσαι νόται καὶ εἰς τὴν Ὀδησσόν, ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν τῆς Ἑπτανήσου. Ἦδη δὲ τινες καὶ ἐξ Ἰασην ἔλαβον φυλλάδια... ἐστάλησαν δὲ καὶ εἰς Βουκουρέστιον»¹⁰².

Ἡ διάδοσις αὐτῆς τῆς τετραφωνίας σχεδὸν εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἀνησυχεῖ τὸν Κ. Οἰκονόμον,

ἰας Ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος, συντάσσει τὸν «λόγον» τοῦ καὶ διαπιστώνει ὅτι ὁ μουσικὸς αὐτὸς νεωτερισμὸς, ἢ «καινοτομία» αὐτῆς σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν φραγκικὴν μουσικὴν. «Ὁνομάζεται ἢ μουσικὴ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ Ναθαναὴλ Ἰωάννου, ὡς ἀναφέρει ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος «φραγκικὴ» μουσικὴ, «Χαβιάρειος» μουσικὴ, «βαρὺ τῆς καινοτομίας ἀμάσσημα», ψάλλειν «χαβιαριστί», «πολυθρύλητος ἐκεῖνη τοῦ θεάτρου» μουσικὴ, «χοροστασία Θυμέλης», «σατανικὸς θυμολισμὸς», «μελῶσαν τῆς Θυμέλης μουσικῆς», «Θυμολικαὶ ψαλμοὶ», «τῆς Θυμέλης», «ἀπὸ Θυμέλης θεατρικῶς», «Θυμὴ τῆς Μαγκεστρίας», «θεατρικῶς ἐπὶ Θυμέλης». Περαιτέρω ὁ Ναθαναὴλ Ἰωάννου τὴν μουσικὴν ταύτην τοῦ Ἰωάννου Χαβιάρᾶ, τὴν ὀνομάζει «πολυειδεῖς φωνάς», «πολυφθόγγους ἀλαλαγμοὺς», «πολυειδεῖς κραυγὰς» θεωρεῖ δὲ ταύτην ὡς «τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἀναμορφωτῶν καὶ Ἰησοῦτων πλάνην», ἢ δὲ εὐπρέπεια αὐτῆς εἶναι «θεατρικὴ» καὶ ὡς «μουσικὴ τῆς Εὐρώπης» ἢ «Εὐρωπαϊκὰ μουσικὴ» «δὲν εἶναι ἀξία παραδοχῆς» καὶ «εἰσαγωγῆς» εἰς τοὺς Ναοὺς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι δὲ καὶ «ἐλλιπεστάτη» καὶ δὲν ἀποτελεῖ «διόρθωσιν τῆς ἡμετέρας» ἀλλὰ εἶναι «ξένη καὶ ὄλωσ φραγκικῆ». (σ. 11-12).

Γενικώτερον ὁ Ναθαναὴλ Ἰωάννου, καταδικάζων τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, ἐπαινεῖ τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν, τὴν ὅποιαν θεωρεῖ «θείου» καὶ «ὕψιλου» σκοποῦ καὶ μουσικὴν «θείαν». Ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς εἰς τοὺς ναοὺς τῶν ὀρθοδόξων ἐπικαλεῖται ἱεροὺς Κανόνας καὶ γνώμας τῶν Πατέρων.

91. Ὁ Καθηγητὴς Γρηγόριος Στάθης εἰς ἄρθρον αὐτοῦ «Ἡ Ψαλτικὴ τέχνη στὴν ὀρθόδοξή λατρεία» [«ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» ἀρ. 13 (1983) σ. 187] σημειοῖ σχετικῶς: «τὸ ὅτι ἡ ψαλτικὴ Τέχνη εἶναι φωνητικὴ καὶ μονοφωνικὴ, μᾶς ὀδηγοῦν ἀβίαστα στὸ ἄλλο βασικὸ γνῶρισμα, στὸ ὅτι δηλαδὴ εἶναι καὶ ἀνόργανη. Ἄπ' τοὺς πῦθ οὐσιαστικῶς λόγους ποὺ δὲν χρησιμοποιοῦνται ὄργανα στὴ λογικὴ λατρεία εἶναι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀλεπτότητα τῶν διαστημάτων ποὺ ἔχει ἡ ψαλτικὴ μας, σὴν φωνητικὴ καὶ μονοφωνικὴ μουσικὴ ποὺ εἶναι».

92. Τὸ μετοχικὸν ἐπίθετον «πεφωτισμένοις» καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν χριστιανῶν τῆς Βιέννης ὡς «φίλων τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν» εἶναι ἰδιαίτερον βαρύνητα, ἐπειδὴ αὐτὰ ἐμφανέσονται τὰς ἐπιφυλάξεις τοῦ Κ. Οἰκονόμου (ὁ ὅποιος εἶχε ἄπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Διαφωτισμοῦ, τὸ ὅποιον ἐθεώρει ἐπιβλαβὲς διὰ τὸ Γένος) καὶ αἰτιολογοῦν τὴν στάσιν του ὡς ὀρθοδόξου κληρικοῦ.

93. ἰδ. Σχέδιον ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους τῆς Βιέννης. Πρὸβλ. Τριανταφυλλοῦ Γεωργιάδου, Ἡ καθ' ἡμᾶς... ἐνθ' ἀν. σ. 305.

94. ἰδ. ἐφ. «ΑΘΗΝΑ» ἀρ. 1963/1853.

95. ἰδ. ἐπ. 8-4-1853.

96. ἰδ. ἐπ. 6-8-1846.

97. ἰδ. ἐπ. 20-11-1844.

98. ἰδ. Σχέδιον ἐπιστολῆς πρὸς Γεώργιον Σίαν 18-1-1848.

99. ἰδ. ἐπ. 17-3-1845.

100. ἰδ. ἐπ. 28-11-1845.

101. ἰδ. ἐπ. 6-8-1846. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος δέχεται ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Τουρκομεριτῶν δηλ. τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰσήχθη τὸ πρῶτον ἢ τετραφώνος μουσικὴ καὶ ὕστερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἐντοπίων δηλ. τῆς ἁγίας Τριάδος. Ἀντιθέτως, ὡς προείπομεν, ὁ Π. Ε. Φορμόζης δέχεται ὅτι ἡ ἔρευνα ἀπέδειξε ὅτι τὸ πρῶτον αὕτη εἰσήχθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Τριάδος.

102. ἰδ. ἐπ. 28-11-1845.

ὅστις γράφων πρὸς τὸν πρῶτον Πατριάρχην Γρηγόριον ΣΤ' τὸν παρακαλεῖ νὰ συνδράμη πρὸς «θεραπείαν τῆς πανταχοῦ διαδεδομένης λύμης ἐκ τῆς ἐπαράτου ἐπινοίας τῆς νεωτέρας κακομουσίας μᾶλλον ἢ μουσικῆς»¹⁰³. «Ἦδη δὲ ἀκήκοα», σημειοῖ ἐν συνεχείᾳ, «ὅτι ἔτι κατὰ τὸν Αὐγουστον ἔγραψεν ἡ Ἐκκλησία πρὸς τὸν ἐν Βενετίᾳ Ἀρχιμανδρίτην» [Ἄνθιμον Μαζαράκη].

«Ἐγὼ δὲ καὶ διὰ Κερκύρας διαβάς ἐλάλησα τὰ εἰκότα πρὸς τοὺς ἐκεῖ συνετωτέρους περὶ τὴν λύμην τῆς ἐκ τῆς τοιαύτης καινοτομίας (ἤδη δὲ τινες ἀνεπτέροντο πρὸς τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς καὶ γυμνάζεσθαι κατ' αὐτὴν ἐπεβάλοντο) καὶ τὸν ἐπίτροπον¹⁰⁴ τοῦ ἐκεῖ ἀρχιερέως, ἀνδρὰ ἀγαθὸν (καθὼς λέγεται) παρεκάλεσα, μὴ ἀμελεῖν τῆς τηρήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν περὶ τὴν μουσικὴν κανόνων. Καὶ τὸν ἐνάρετον καὶ φίλον Μουστοξύδη¹⁰⁵, εὐσεβέστατον φύλακα ἄγρυπνον, ἕως ἂν ἀκουσθῆ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡ φωνή».

Ἀναφερόμενος δὲ ὁ Κ. Οἰκονόμος εἰς τὴν προσπάθειαν εἰσαγωγῆς τῆς τετραφωνίας εἰς τὴν Ριζαρείον Σχολήν¹⁰⁶ σημειοῖ: «Πρὸ μηνῶν ἐστάλησαν ἐνταῦθα ζητηθέντα βιβλία τῆς ἐν ταῖς ὀρθοδόξοις ἐκκλησίαις τῆς Βιέννης εἰσαχθείσης Γραικικῆς τετραφωνίου μουσικῆς. Ἦθελον ταύτην εἰσαγαγεῖν καὶ εἰς τὴν ἐνταῦθα Ἐκκλησίαν, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ Ριζαρείῳ θεολογικῇ νεοδημητοῦ ναϊδρίου. Ἄλλ' ἔδει πρὸς τοῦτο βαθμίδος τινός εὐαφόρου. Παρεκάλεσε τὸν κ. Περισιάνην¹⁰⁷ ὁ διευθυντής

τῆς θεολογικῆς σχολῆς κ. Μισαῆλος¹⁰⁸ ἵνα ψαλῆ τὸ ᾄσμα πρῶτον εἰς τὴν ἐνταῦθα ρωσικὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης, μὴ γνωρίζουσα τὸν σκοπὸν, ὑπεσχέθη· καὶ ἡ Κυριακὴ διαφρίσθη καὶ ἡ θέσις ἠτοιμάσθη πρὸς ἀκρόασιν. Ἐπειδὴ ὁ κ. Περισιάνης παρὰ φίλου τὸ ἐκ σκοποῦ ἔμαθεν, ἠκονόμησε τὸ πρᾶγμα συνετώτατα, εἰπὼν ὅτι πρῶτον ἀκούσει αὐτὴν ψαλθεῖσαν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ὑπὸ τῶν ἤδη προμελετησάντων αὐτὴν Ρώσων ψαλτῶν. Καὶ ἐψάλη καὶ δυσηρέστησεν αὐτῷ καὶ ἐματαιώθη ὁ σκοπός»¹⁰⁹.

Τὸ 1853, ὡς ἐσημειώθη ἀνωτέρω, ἠκούσθη ἡ κατὰ πρῶτον εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν μουσικὴ τοῦ ἐν Βιέννῃ μουσικοδιδασκάλου Ἀνθίμου εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Εἰρήνης κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Ρώσου ἱεροδιακόνου Ἀντωνίνου εἰς Πρεσβύτερον¹¹⁰.

(Συνεχίζεται) **ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΣ**
φιλολόγος - θεολόγος

108. ἰδ. ἐφ. «ΑΘΗΝΑ» 1906/1852, «Χειροτονία αὐτοῦ εἰς Μητροπολίτην Ἀχαΐας καὶ Ἠλιδος εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἁγ. Εἰρήνης». Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ἀποστολίδης Μισαῆλ, Μ.Ε.Ε. τ. Ε', σ. 235-236. Ἰω. Χ. Κωνσταντινίδου, Μισαῆλ ὁ Ἀποστολίδης, Θ.Η.Ε. τ. Η', σσ. 1165-1166 ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

109. ἰδ. ἐπ. 17-3-1845.

110. ἰδ. ἐφ. «ΑΘΗΝΑ» 1963/1853. L' Observateur d' Athènes ἀρ. 142/1853.

103. ἰδ. ἐπ. 26-9-1846.

104. Πρόκειται περὶ τοῦ Ἀθανασίου Πολίτου, Καθηγητοῦ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ὅστις διεδέχθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον τὸν μέχρι τοῦ 1848 Ἀρχιερέα Χρυσάνθου Μασέλλαν (1833-1848). Πρβλ. Κ. Παπαγεωργίου, Ἱστορία τῆς ἐκκλησίας τῆς Κερκύρας, ἐν Κερκύρα 1920, σ. 142-169. Σύρου Ν. Ἀβούρη, Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἐπτανήσου ἐπὶ Ἀγγλοκρατίας, Ἀθήναι 1964, σ. 45-46. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού, Ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας Ἀθανάσιος καὶ ἡ ἔνωση τῆς Ἐπτανήσου, Ἀνάτυπον ἀπὸ τὸ «Δελτίο τῆς Ἀναγνωστικῆς Ἐταιρίας Κερκύρας», ἔτος 19 (1982) ἀρ. 19, σ. 5-23.

105. ἰδ. Ε.ὺ. Μαυρῆ, Ἀνδρέας Μουστοξύδης (1785-1860) ὁ ἐπιστήμων, ὁ πολιτικός, ὁ ἐθνικός ἀγωνιστής, ἐν Ἀθήναις 1960 (πρβλ. καὶ κρίσιν Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, «Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος» τ. ΙΕ' (1961), σ. 384-388. Φαίδωνος καὶ Γλυκερίας Μπουμπουλίδου, Ἡ Νεωτέρα..., ἐνθ' ἀν. σ. 191.

106. Περὶ τῆς Ριζαρείου ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἰδ. Σπυρ. Γ. Μακρῆ, Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, Θ.Η.Ε. τ. Ι, στ'. 804-807 ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

107. Ὁ Δ. Ι. Παναγιωτόπουλος - Κοῦρος ἀναφέρει ὡς διδάσκαλον τῆς Μουσικῆς κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν τὸν Μερσιάδην Ἰωακείμ. (ἰδ. Ριζαρείου ἐκκλησιαστικὴ παιδεία, τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1981, σ. 95). Πιστεύω ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον.

Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού,
Ἀναπλ. Καθηγητοῦ

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
(ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἐνα βιβλίον ποῦ βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονικὴ, μαρτυρικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, ποῦ ἡ πνευματικὴ σύγχυση αὐξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πὺρ δυσδιάκριτη.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμώνος, τηλ. 322.8637.

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΣΙΓΙΛΛΙΟ - ΣΥΓΚΕΛΛΟΣ - ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ

Τὰ μέλη τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας γιὰ διάφορες ὑποθέσεις τους ἐπισκέπτονται πολλές φορές τὰ γραφεῖα τῆς Ἐπισκοπῆς. Γιὰ νὰ φθάσουν ὁμως στὸ Μητροπολίτη περνοῦν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ τὸν πρωτοσύγκελλο.

Ἄλλοτε πάλι οἱ προσκυνητὲς ἱστορικῶν μονῶν βλέπουν στὰ κειμηλιοφυλάκιά τους ἀναρτημένα παλιὰ ἔγγραφα, πατριαρχικά κυρίως, σιγίλλια ὀνομαζόμενα, ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἴδρυση, τὴν περιουσία τους καὶ τὴν σχέση τους μὲ τὸ Πατριαρχεῖο. Οἱ λέξεις, λοιπόν, σιγίλλιο, σύγκελλος, πρωτοσύγκελλος εἶναι σὲ συχνὴ χρῆση στὴν ἐκκλησιαστικὴ μας γλώσσα. Γι' αὐτὸ κρίνουμε σκόπιμο, στὸ σύντομο αὐτὸ σημείωμα, νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἔννοια καὶ τὸ περιεχόμενο τῶν λέξεων αὐτῶν:

1. Σιγίλλιο: Ἡ λέξη εἶναι λατινικὴ (SIGILLUM) καὶ σημαίνει μυστικὸ, ἢ σεσημασμένο, ἀπὸ τὸ Λατινικὸ SIGNUM = σημεῖο.

Σιγίλλιο ὀνομάζεται τὸ ἀποτύπωμα σφραγίδας πάνω σὲ κάποια μαλακὴ ὕλη καὶ κατὰ συνεκδοχὴν καλεῖται ἔτσι καὶ τὸ ἔγγραφο, πάνω στὸ ὁποῖο εἶναι προσαρτημένο τὸ ἀποτύπωμα τῆς σφραγίδας. Ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται κυρίως, γιὰ νὰ δηλώσει τὰ πατριαρχικά ἐκεῖνα ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα γράφονται σὲ μεμβράνη καὶ ὑπογράφονται ἀπὸ τὸν Πατριάρχη καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδο, ἔχουν δὲ αἰωρούμενη μολυβένια ἢ κέρινη σφραγίδα. Τὸ σιγίλλιο λέγεται ἀλλιῶς καὶ σιγιλλιώδες γράμμα καὶ προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ περιεχόμενό του ὡς ἐπιθεβαιωτικὸ, ἀφοριστικὸ κ.λπ. Τὸ πατριαρχικὸ σιγίλλιο ἀναφέρεται συνήθως στὴν ἐπικύρωση τῶν προνομίων τῶν πατριαρχικῶν καὶ σταυροπηγιακῶν μονῶν, στὸ ἀναπαλλοτρίωτο τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἰδιαίτερα τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, σὲ ἐνώσεις ἢ χωρισμὸ ἐπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων κ.λπ. Στὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας σιγίλλια ἐξαπολύονταν καὶ γιὰ θέματα ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ἡ σφραγίδα ποὺ προσδενόταν στὸ ἔγγραφο ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς μὲ νῆμα (μῆρινθο) ἐπιθεβαίωμε τὴ γνησιότητα τοῦ κειμένου ἢ τὴ μυστικότητα αὐτοῦ.

Στοὺς βυζαντινοὺς χρόνους χρησιμοποιήθηκαν χρυσές, ἀργυρές, μολύβδινες καὶ κέρινες σφραγίδες. Οἱ τελευταῖες ὁμως δὲ διασώθηκαν. Τὶς χρυσὲς σφραγίδες χρησιμοποιοῦσαν οἱ Αὐτοκράτορες γιὰ τὰ πιὸ ἐπί-

σημα ἔγγραφα (πρὸλ. χρυσόβουλο σιγίλλιο τοῦ 1090). Τὶς ἀργυρὲς σφραγίδες χρησιμοποιοῦσαν οἱ δεσπότες ἢ τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς δυναστείας, ὅταν ἀσκοῦσαν ἐξουσία, ἐνῶ τὶς μολύβδινες σφραγίδες χρησιμοποιοῦσαν οἱ λοιποὶ ἀξιωματοῦχοι τῆς διοικήσεως, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες, καθὼς καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κληρικῶν ἱπποτικῶν ταγμάτων. Ἀργότερα οἱ Αὐτοκράτορες σφράγιζαν μὲ ἐρυθρὰ ὕλη παραχωρῆσαντες τὸ δικαίωμα αὐτὸ καὶ σὲ ἄλλους ἡγεμόνες καὶ μεγιστάνες. Οἱ κληρικοί, ἱδρυτὲς μοναστηρίων καὶ λοιπῶν καθιδρυμάτων ἔκαναν χρῆση πράσινου χρώματος, οἱ ἐλεύθερες πόλεις λευκοῦ, ὁ δὲ πατριάρχης Ἱεροσολύμων καὶ οἱ ἡγέτες τῶν κληρικῶν ἱπποτικῶν ταγμάτων σὲ λιγότερο σπουδαῖες ὑποθέσεις χρησιμοποιοῦσαν μελανὸ χρῶμα. Κατὰ τὴ 16ῃ ἑκατονταετηρίδα εἰσήχθη ὁ ἰσπανικὸς κηρός, τὸ κοινῶς λεγόμενο βουλοκέρι.

Ὅλες οἱ βυζαντινὲς σφραγίδες ἔχουν σχῆμα στρογγυλὸ μὲ διάμετρο 8-60 χλστ. Ὑπάρχουν ὁμως ἀπὸ τὸ μεσαίωνα καὶ σφραγίδες ἄλλου σχήματος, π.χ. τριγωνικοῦ. Στὴ μιὰ ὄψη οἱ σφραγίδες φέρουν παραστάσεις καὶ στὴν ἄλλη ἐπιγραφή. Ὅσάκις οἱ σφραγίδες φέρουν ἐπιγραφή καὶ στίς δύο ὀψεις λέγονται δίπτυχα. Στὴ μιὰ ὄψη τῶν σφραγίδων παρίστανται ἢ Θεοτόκος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, Ἅγιοι (κυρίως στρατιωτικοί: ἅγ. Δημήτριος, Γεώργιος, Θεόδωροι), προσωπογραφίες αὐτοκρατόρων, παραστάσεις ζώων καὶ διάφορα ἄλλα θέματα.

Ἡ ἐπιγραφή, κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι ἐπίκληση στὴν Παναγία ἢ στὸ Χριστὸ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ κατόχου τῆς σφραγίδας, ὅπως «Κύριε, βοήθει τῷ σφ δούλῳ». Σὲ ἄλλες περιπτώσεις ἢ ἐπιγραφή περιέχει μόνον τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ κτήτορα.

Οἱ εἰκονογραφικὲς παραστάσεις, ἢ διάθεση τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἡ μορφή τῆς ἐπιγραφῆς μᾶς βοηθοῦν στὴ χρονολόγησή τῶν ἐπιγραφῶν. Πάντως ὅσο ἀπλούστερες στὴν εἰκονογράφηση καὶ τὴν ἐπιγραφή εἶναι οἱ σφραγίδες, τόσο ἀρχαιότερες εἶναι. Ἐξχωριστὴ κατηγορία σφραγίδων ἀποτελοῦν οἱ σφραγίδες ποὺ ἔχουν ἐπιγραφὲς σὲ μετρικὴ μορφή. Πολλὲς φορές συναντᾶμε καὶ δίγλωσσες ἐπιγραφὲς (στὴν ἐλληνικὴ καὶ λατινικὴ γλώσσα).

Οἱ πατριαρχικὲς σφραγίδες ἦσαν μολύβδινες καὶ κέρινες. Ἡ ἐπιγραφή τῶν σφραγίδων αὐτῶν μέχρι τὸν 9ο αἰῶνα ἦταν ἀπλή καὶ διελάμβανε τὸν τόπο καὶ τὸ

ἀξίωμα, π.χ. ἐπίσκοπος Κων)λεως, Πατριάρχης Κων)λεως κ.λπ. Ἀπὸ τὸν 9ο αἰ. μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Μιχαήλ Κηρουλαρίου ἡ ἐπιγραφή ἔχει τὴ μορφή: Ἀρχιεπίσκοπος Κων)λεως Νέας Ρώμης. Ἀπὸ τὸν 11ο αἰώνα μέχρι σήμερα ἐπιβάλλεται ὁ τύπος «Ἀρχιεπίσκοπος Κων)λεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης». Ἡ διαφοροποίηση τῶν σφραγίδων ἐπεκτείνεται καὶ στὴν εἰκονογράφησή τους. Οἱ παλιές σφραγίδες μέχρι τὴν εἰκονομαχία φέρουν στὴ μιὰ ὄψη συνήθως τὴν παράσταση τῆς Παρθένου ἢ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Στὴν εἰκονοκλαστικὴ ἐποχὴ ἡ εἰκόνα ἀντικαθίσταται μὲ τὴν ἀναγραφὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἢ τῆς Θεοτόκου.

Μετὰ τὴν ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων ἐμφανίζεται ἀρχικὰ ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀργότερα τῆς Θεοτόκου. Στὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας μέχρι τὶς μέρες μας κυριαρχεῖ ἡ παράσταση τῆς Ὁδηγήτριας.

Οἱ σφραγίδες τῶν αὐτοκρατόρων ἔφεραν γλυπτές τὶς προτομές τους. Ἀπὸ τὴ 10ῃ ἑκατονταετηρίδα καὶ μετὰ οἱ αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς μεταχειρίζονται μεγαλύτερες σφραγίδες, γιατί αὐτὲς ἔφεραν ὀλόκληρη τὴ μορφή τους καθήμενη. Οἱ σφραγίδες αὐτὲς ὀνομάζονται σφραγίδες τῶν βασιλέων ἢ τοῦ θρόνου. Τέτοιες σφραγίδες μεταχειρίστηκαν ἀργότερα ἡγεμόνες, ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι. Ἀξίες προσοχῆς εἶναι γιὰ τὴ λεπτότητα καὶ τὴν ὠραιότητά τους οἱ σφραγίδες τῶν ἱπποτῶν, ποὺ ἔφεραν τὸ σφραγιδοῦχο ἔφιππο.

Σκοπὸς τῶν σφραγίδων ἀνέκαθεν ὑπῆρξε ἡ δῆλωση ὅτι τὸ σφραγισμένο ἔγγραφο ἢ ἡ ἐπιστολὴ ἔπρεπε νὰ θεωροῦνται ἄξια μεγαλύτερης σπουδαιότητος ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔγγραφα ποὺ εἶχαν μόνο ἀπλή ὑπογραφή. Ἀρχικὰ ἡ σφραγίδα ἀποτυπωνόταν πάνω στὸ ἔγγραφο, ἀργότερα ὅμως προσδενόταν σὲ τεμάχιο περιγραμνῆς, τὸ ὁποῖο προσρητᾶτο στὸ ἔγγραφο, μὲ ἀποτελεσμα νὰ κρέμεται ἀπ' αὐτό. Ἡ σφραγίδα χρησίμευε ἀκόμη γιὰ τὸ κλείσιμο τῶν ἐπιστολῶν, δηλ. γιὰ ἀσφάλεια. Ἡ φύλαξη τῶν σφραγίδων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἦταν κανονικὰ ἐμπιστευμένη σὲ ἕνα ἢ περισσότερους ἀνώτατους κρατικούς ὑπαλλήλους, Μ. Λογοθέτες ὀνομαζόμενους. Ὅλα τὰ ἐκδιδόμενα διατάγματα ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα ἔπρεπε νὰ σφραγίζονται. Καὶ ὁ πατριάρχης εἶχε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει τὸ σφραγιδοφυλάκᾶ του. Ἔργο του εἶναι ὄχι μόνο ἡ φύλαξη τῶν σφραγίδων τοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ καὶ ἡ σφράγιση τῶν ἐξερχομένων ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο ἐγγράφων. Οἱ λοιπὲς πατριαρχικὲς σφραγίδες καὶ σήμερα φυλάσσονται στὸ πρωτόκολλο.

Ἡ βοηθητικὴ τῆς ἱστορίας ἐπιστήμη ποὺ ἀσχολεῖ-

ται μὲ τὶς σφραγίδες, τὰ σφραγιστικὰ μνημεῖα, τὰ σιγίλλια κ.λπ. λέγεται σφραγιδογραφία.

2. Σ Ὑ γ κ ε λ λ ο ς: Ἡ λ. εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ πρόθεση συν καὶ τὴ λατινικὴ λέξη CELLA, ποὺ σημαίνει κελλί, οἴκημα, θάλαμος, δῶμα. Ἄρα σύγκελλος εἶναι ὁ διαμένων στὸ ἴδιο κελλί, στὸ ἴδιο δῶμα μὲ ἄλλον, ὁ ὁμόσκηνος δηλαδή. Στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ γλώσσα ὁ σύγκελλος ἐμφανίζεται περὶ τὸ 400 μ.Χ. καὶ εἶναι ὁ διαμένων κληρικὸς στὸ ἴδιο οἴκημα μὲ τὸν Πατριάρχη, εἶναι δηλ. ὁ συγκατοικὸς αὐτοῦ καὶ συσχεπόμενος μαζί του γιὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Οἱ φέροντες τὸν τίτλο αὐτὸ κληρικοὶ ἦσαν κυρίως πρεσβύτεροι, ἀλλὰ πολλάκις καὶ διάκονοι, ὅπως προκύπτει αὐτὸ ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (στὴ Χαλκηδόνα 451), ὅπου γίνεται λόγος γιὰ κάποιον Ἀγόραστο, σύγκελλο τοῦ Διόσκουρου, Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας¹.

Ὁ ἀρχαιότερος γνωστὸς σύγκελλος εἶναι ἐκεῖνος τοῦ Κων)πόλεως Νεστορίου (428 - 31), Ἀναστάσιος ὀνομαζόμενος, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης παρατηρεῖ ὅτι ὁ Νεστόριος τὸν εἶχε σὲ μεγάλη ὑπόληψη καὶ τὸν συμβουλευόταν². Ἐνεκα τῆς στενῆς σχέσεως καὶ οἰκειότητος τῶν συγγέλλων μὲ τοὺς Πατριάρχες ἀπέθαιναν οἱ πρῶτοι πολλάκις ὄχι μόνον πανίσχυροι στὴ διακυβέρνηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἐξασκοῦντες μεγάλη ἐπιρροή, ἀλλ' ἀναδεικνύονταν συγχρόνως καὶ ἄμεσοι διάδοχοι τῶν πατριαρχῶν. Ἔτσι διάδοχος τοῦ Πατριάρχου Κων)λεως Τιμοθέου ἔγινε ὁ σύγκελλος αὐτοῦ Ἰωάννης. Ἐπίσης ὁ Λέων ὁ Ἰσαυρος, ὅταν ἐκθρόνισε τὸν Πατριάρχη Γερμανό, ἀνέθασε στὸν οἰκουμενικὸ θρόνο τὸ σύγκελλο αὐτοῦ Ἀναστάσιο.

Τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ συγγέλλου στὸ Πατριαρχεῖο προηγεῖτο τελετὴ. Περιγραφή αὐτῆς κάνει ὁ Κων)νος ὁ Πορφυρογέννητος στὴ «Βασιλειὸ τάξη»³. Κατ' αὐτὴν τὸ σύγκελλο ἐγκαθίδρυε ὁ Αὐτοκράτορας στὰ ἀνάκτορα μὲ τὴ φράση «ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προσβάλλεται σε ἡ ἐκ τοῦ Θεοῦ βασιλεία ἡμῶν σύγκελλο» καὶ στὴ συνέχεια τὸν ἔστειλε στὸν Πατριάρχη, ὁ ὁποῖος μὲ τὴ σειρά του, ἀφοῦ σφράγιζε τὸν περιβληθέντα σύγκελλο, τὸν παρουσίαζε στοὺς παρεπιδημοῦντες μητροπολίτες καὶ ἀρχιεπισκόπους ἀναγγέλλοντας σ' αὐτοὺς ὅτι «ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ὁ ἅγιος θεόθεν ὀδηγηθεὶς τοῦτον προσβάλλετο σύγκελλο».

1. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Κων)λεως», τ. 19, ἔτος ΙΕ', σελ. 408.

2. «Τοῦτον διὰ τιμῆς εἶχε πολλῆς καὶ τοῖς πράγμασι συμβούλῃ ἐχρήτο» (Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία 7,32).

3. Βασιλειὸς Τάξις, βιβλίον δευτέρου, κεφ. 5.

ΟΦΦΙΚΙΑ ΚΑΙ ΟΦΦΙΚΙΑΛΙΟΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

(στην Άρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μ. Βρετανίας)*

Μετὰ τὴν ἔλευση στὴ Μεγάλη Βρετανία τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτη (καὶ ἀργότερα Ἀρχιεπισκόπου) Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας Ἀθηναγόρα Κοκ-

* Γιά τὴν ἐνημέρωση καὶ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», περὶ τῶν διαφορῶν ὀφφικίων, ἀναδημοσιεύσαμεν ἀπὸ τὸν «Ὁρθόδοξον Κήρυκα» (τεύχος 24-25/1990), ὄργανο τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μεγ. Βρετανίας, τὸ ἀξιόλογον αὐτὸ ἄρθρο τοῦ κ. Χάρη Μεττή.

Μετὰ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ γινόταν μιὰ ἐπίσημη συνέλευση Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων, στὴν ὁποία ὁ Πατριάρχης ἐξέθετε τὶς ἀπόψεις του γιὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Ἡ συνέλευση αὐτὴ ἦταν σύντομη καὶ πανηγυρικὴ καὶ πανομοιότυπη τῆς ἐνδημούσας συνόδου. Ἀπὸ τ' ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι οἱ σύγκελλοι μετεῖχαν στὶς ἐνδημούσες συνόδους ὡς σύμβουλοι τοῦ Πατριάρχου. Ἀπὸ τὴ 10ῃ ἐκατονταετηρίδα οἱ σύγκελλοι ἐκλέγονταν μητροπολίτες κι ἔτσι δὲν μπορούσαν νὰ ἐκτελοῦν ὅλα τὰ καθήκοντα τῶν παλαιῶν συγγέλλων. Γι' αὐτὸ τὴ θέση τους πῆραν βαθμιαίως οἱ λεγόμενοι ἐξωκατάκηλοι (μέγας οἰκονόμος, μέγας σακελλάριος, μέγας σκευοφύλακας, χαρτοφύλακας καὶ σακελλάριος). Ἐπειδὴ, γιὰ τὴν εὐχερέστερη διεξαγωγὴ τῶν πολυσχιδῶν καθηκόντων τοῦ Πατριάρχου, ἐκλέγονταν περισσότεροι τοῦ ἐνὸς σύγκελλοι, ὁ πρῶτος μεταξὺ αὐτῶν ὀνομάστηκε

3. Π ρ ω τ ο σ ύ γ κ ε λ λ ο ς. Τὸ ὀφφίκιο αὐτὸ δινόταν σὲ ἄγαμους κληρικούς, πού ἀνακουφίζαν ἀπὸ τὸ φόρτο ἐργασίας τὸν Πατριάρχη καὶ τὸν ἐκπροσωποῦσαν σὲ διάφορες ἐπίσημες τελετές. Ὁ πρωτοσύγκελλος ἦταν τὸ δεξιὸ χερὶ τοῦ Πατριάρχου. Ὁ Ζωναράς ἀναφέρει ὅτι ἡ βασίλισσα Θεοδώρα ἀνέθεσε σὲ πρωτοσύγκελο τὴ διακυβέρνηση τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Ἀπ' αὐτὸ γίνεται φανερό ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωτοσυγγέλλου ἦταν σπουδαῖο καὶ ὑψηλό. Πρωτοσυγγέλλους εἶχαν οἱ Πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς, ἀργότερα καὶ οἱ Μητροπολίτες καὶ Ἀρχιεπίσκοποι τῶν πατριαρχικῶν θρόνων, ἀνάλογα μὲ τὶς πνευματικὲς ἀνάγκες τῶν ἐπαρχιῶν τους. Οἱ πρωτοσύγκελλοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἔφεραν σκιαδίο κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Μελετίου Πηγᾶ († 1601)⁴. Σήμερα οἱ πρωτοσύγκελλοι σέ-

κινᾶνε τὸ 1946, τιμῆθηκαν μὲ ὀφφίκια γιὰ τὴν προσφορά τους καὶ τὴν ἐργασία τους στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τῆς Ὁμογένειας τῆς Μεγάλης Βρετανίας μιὰ ομάδα Ὁμογενῶν πού ἀνήκαν σ' ὅλα τὰ στρώματα τοῦ λαοῦ μας πού ἀποτελεῖ τὸ πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Δὲν ὑπάρχει δὲ καμμιά ἀμφιβολία ὅτι στὴν ἐπιλογή πολλῶν ἀπὸ τοὺς τιμηθέντες

ρου, ὅπως ὅλοι οἱ ἄγαμοι κληρικοί, ἐπανωκαλύμμαχο.

Ὅλες σχεδὸν οἱ παλιότερες Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπὲς εἶχαν πρωτοσυγγέλλους. Ὁ θεσμὸς ὅμως μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἀτόνησε καὶ σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις ἐξέλιπε ἀπὸ τὴν Ἑλλαδικὴ τοῦλάχιστο Ἐκκλησία.

Μετὰ τὸ καταστατικὸ ὅμως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1923, ὁ θεσμὸς ἀναδιδιώνει. Μητροπόλεις πού εἶχαν ἄνω τῶν πέντε χιλιάδων κατοίκων μπορούσαν νὰ προσλάβουν πρωτοσύγκελλο. Σύμφωνα μὲ τὸ Δ) γμα τῆς 29ης Φεβρουαρίου 1932 «περὶ ὀρισμοῦ τῶν παρ' ἐκάστῃ Μητροπολιτικῇ γραφείῳ... μονίμων ὀργανικῶν θέσεων» ὁ θεσμὸς τοῦ πρωτοσυγγέλλου γενικεύτηκε. Ὅλες οἱ Μητροπόλεις πού εἶχαν πάνω ἀπὸ 100 ἐνορίες μπορούσαν νὰ προσλάβουν πρωτοσύγκελλο. Ἐπειδὴ οἱ πνευματικὲς καὶ διοικητικὲς ἀνάγκες ἔχουν αὐξηθεῖ σήμερα σὲ κάθε Μητρόπολη, γι' αὐτὸ ὁ πρωτοσύγκελλος εἶναι πολὺτιμος συνεργάτης τοῦ Μητροπολίτη. Εἶναι ἄγαμος κληρικὸς καὶ πτυχιούχος Θεολογικῆς Σχολῆς. Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ διακρίνεται ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ γιὰ τὰ διοικητικὰ του προσόντα. Διορίζεται καὶ ἀπολύεται ἀπὸ τὸν Ἰπουργὸ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ὕστερα ἀπὸ πρόταση τοῦ οἰκείου Μητροπολίτη. Διευθύνει τὸ Μητροπολιτικὸ γραφεῖο, διεκπεραιώνει κατ' ἐντολὴν τοῦ Μητροπολίτη τὶς διάφορες ὑποθέσεις τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τὸν ἀναπληρώνει ἀπόντα ἢ κωλυμένο σὲ διάφορες ἐκδηλώσεις ἢ τελετές. Ὅπως ἐξαιρετικὴ θέση καὶ σημασία ἔχει ὁ πρωτοσύγκελλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ ὁποῖος καὶ ὀνομάζεται Μέγας πρωτοσύγκελλος.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΣ
Δ) ντῆς Γυμνασίου

4. Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, ἐκδ. οἴκος «Ἀστὴρ», Ἀθήναι 1948, σελ. 697.

άποφασιστικό ρόλο έπαιξε ο Πρωτοσύγκελλος και άργότερα 'Επίσκοπος Τροπαίου Γρηγόριος (ο σημερινός Σεβασμιώτατος 'Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας), ο οποίος άποτελούσε τότε το δεξι χέρι και τον στενότερο και πιο άφοσιωμένο συνεργάτη του 'Αθηναγόρα.

'Ο θεσμός των όφφικίων άγει την καταγωγή του (για τους σκοπούς που μās άποσχολοϋν έδω) στη Βυζαντινή 'Εποχή, ή δέ όρολογία είναι, ως επί το πλείστον, ρωμαϊκής προέλευσης για τους γνωστούς ιστορικούς λόγους. Μετά την 'Αλωση, άρκετά άπό τὰ όφφικία αυτά διατηρήθηκαν άπό τη Μεγάλη του Χριστού 'Εκκλησία, το Οικουμενικό μας Πατριαρχείο, το όποιο και τὰ προσάρμοσε στη νέα τάξη των πραγμάτων. 'Ο όρος, πάντως, «όφφικιον» προέρχεται άπό το λατινικό «officium», δηλαδή «ύπηρεσία» κατ' άρχήν στρατιωτικής ή διοικητικής μορφής, οί δέ «όφφικιάλιοι» (λατινικό Officiales) άρχικά μέν άποτελούσαν άπλως τους αξιωματούχους μιας ύπηρεσίας ή Τμήματος ('Υπουργείου όπως θα λέγαμε σήμερα), άργότερα δέ όλα τὰ μέλη της ύπηρεσίας αυτής, του προϊσταμένου της συμπεριλαμβανομένου.

Το γεγονός όμως ότι τόσο στην καθαρὰ Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία όσο επίσης άργότερα και στη Βυζαντινή, ο Αυτοκράτορας συγκέντρωσε στο πρόσωπό του και την ανώτατη 'Εκκλησιαστική έξουσία, στη δέ βυζαντινή περίοδο το διοικητικό σύστημα ήταν κατά το μάλλον και ήττον θεοκρατικού χαρακτήρα, τὰ όφφικια και οί όφφικιάλιοι εκπροσωπούσαν και τον γενικότερο διοικητικό - στρατιωτικό μηχανισμό, αλλά και τον ειδικότερο εκκλησιαστικό. 'Ετσι είναι πολύ δύσκολο νά ξεχωρίσει κανείς τὰ όφφικια, κατά τρόπο συμβατικό έστω, σε καθαρὰ Κυβερνητικά και σε 'Εκκλησιαστικά, εκτός μόνο σε ειδικές περιπτώσεις, όπου ο τίτλος είναι άπόλυτα όφθαλμοφανής, όπως είναι οί τρεις δηλαδή βαθμοί της ιερωσύνης, ή εκείνοι του στρατού. Είναι επίσης σύνηθες στα διάφορα γραπτά μνημεία τόσο της Βυζαντινής, όσο και της μεταβυζαντινής περιόδου, νά παρατηρείται κάποια άνομοιογένεια στην έρμηνεία των διαφόρων όφφικίων, ιδιαίτερα μάλιστα επειδή άρκετά άπό αυτά είχαν κατανήσει έντελώς τιμητικά, χωρίς κανένα ουσιαστικό περιεχόμενο (κάτι παρόμοιο με τις σημερινές τιμητικές διακρίσεις που άπονέμει ή Βασίλισσα της 'Αγγλίας). 'Επειδή όμως τώρα το ρόλο του άπονέμοντος τὰ όφφικια ανέλαβε έξ ολοκλήρου το Οικουμενικό Πατριαρχείο, είναι πολύ φυσικό οί τιμώμενοι νά έχουν άμεση σχέση με την 'Εκκλησία και το έργο της, έστω και αν αυτοί δέν είναι πια ιερωμένοι και συνεπώς δέν ά-

νήκουν όργανικά στον ιερατικό μηχανισμό και διοίκηση της 'Εκκλησίας.

Για το μέγιστο μέρος της 'Ομογένειας της Μεγ. Βρετανίας ο θεσμός των όφφικίων ήταν κάτι το έντελως άγνωστο. 'Η βαθύτατη όμως θρησκευτικότητα που χαρακτηρίζει τον 'Ελληνα —και μάλιστα τον Μετανάστη— είναι τέτοια, ώστε ή πιο άπτη αυτή σύνδεσή τους με τη Μητέρα 'Εκκλησία τους ένέπλησε χαράς και υπερηφάνειας κι έθεσε τις ισχυρές βάσεις για μια πιο άμεση και πιο ενεργούμενη συμμετοχή τους στους άγώνες και τις άγωνίες της Μεγάλης του Χριστού 'Εκκλησίας. 'Υπήρξε συνεπώς σοφή και καθ' όλα δικαιολογημένη ή άπόφαση του άειμνήστου 'Αθηναγόρα Κοκκινάκη νά εισηγηθεί στον όμώνυμό του αόιδιμο και Μέγα Πατριάρχη 'Αθηναγόρα τον Α' την άπονομή τόσων όφφικίων στην 'Ομογένεια που άποτελεί το πλήρωμα της 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων.

Στην άπονομή των όφφικίων αυτών, ο 'Αθηναγόρας είχε ύπ' όψη του όπωσδήποτε μια κάποια ιεράρχηση τίτλων ακολουθώντας στενά αν και όχι άποκλειστικά το Τυπικό της 'Εκκλησίας, στο όποιο τὰ όφφικια χωρίζονται σε τρεις πεντάδες και στον «Χορό των Εϋωνύμων 'Ανδρών», και όπου οί τίτλοι είχαν άμεση σχέση με την Τάξη της 'Εκκλησίας. Είδαμε όμως πιο πάνω ότι άάμπολλα όφφικια βρισκόνταν άρχικά έξω άπό την Τάξη της 'Εκκλησίας — είτε αυτά άποτελούσαν εκκλησιαστικούς τίτλους και όφφικια, είτε ήταν καθαρὰ πολιτικοί τίτλοι και αξιώματα. 'Ετσι λοιπόν, βλέπουμε άπό τον σωζόμενο στα 'Αρχεία της 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων κατάλογο των όφφικιαίων όχι μόνο τίτλους που έμπήτουν στις τρεις «'Εκκλησιαστικές» πεντάδες και στον «Χορό των Εϋωνύμων 'Ανδρών» αλλά και στους πολιτικούς και διοικητικούς τίτλους και αξιώματα, που ύπήρξαν κατάλοιπα είτε της ένδοξης βυζαντινής περιόδου, είτε των χρόνων της δουλείας, όταν το Οικουμενικό Πατριαρχείο άποτελούσε την 'Εθναρχούσα 'Εκκλησία.

Κατ' άλφαβητική σειρά, τὰ άπονεμηθέντα σε 'Ομογενείς της Μεγάλης Βρετανίας όφφικια είναι τὰ εξής:

'Ακτουάριος, Δεπουτάτος, Διδάσκαλος, Διδάσκαλος του Γένους, Διδάσκαλος της 'Εκκλησίας, Διερχιμηνεύς, Δικαιοφύλαξ, Δομέστικος, 'Εκδικος, 'Εξαρχος, 'Ιερομνήμων, Καστρίνσιος, Λαμπαδάριος, Μαίστωρ, Μυρεφός, Νομοφύλαξ, Νοτάριος, 'Ορφανοτρόφος, 'Οστιάριος, Προστάτης των Γραμμάτων, Προστάτης των Σχολείων, Πρωμικήριος, Πρωτονοτάριος, Πρωτοφάλης, Ρεφερενδάριος, Ρεφερενδάριος Μέγας, Σκευο-

φύλαξ, 'Υπομνηματογράφος, Χαρτουλάριος, Χαρτοφύλαξ Μέγας.

Οι τρείς πεντάδες σύμφωνα με την Τάξη της 'Εκκλησίας όπως δίδεται στο «Μέγα Εὐχολόγιον» περιέχουν τὰ ἐξῆς ὀφφίκια:

Πρώτη Πεντάδα: Οἰκονόμος, Σακελλάριος, Σκευοφύλαξ, Χαρτοφύλαξ, Σακελλίων.

Δεύτερη Πεντάδα: Νοτάριος, Κανστρίσιος, Ρεφερενδάριος, Λογοθέτης, 'Υπομνηματογράφος.

Τρίτη Πεντάδα: 'Εκδικος, 'Ιερομνήμων, ὁ 'Επί των Γονάτων, 'Υπομνήσκων, Διδάσκαλος.

Χορὸς Εὐωνύμων 'Ανδρῶν: Δεπουτᾶτος, Δομέστικος, 'Εξάρχος, Λαμπαδάριος, Πριμκήριος, Ψάλτης.

'Απὸ τὰ ὀφφίκια πού βρίσκονται μὲν ἔξω ἀπὸ τὴν Τάξη τῆς 'Εκκλησίας, ἀλλ' ἀποτελοῦν ἐν τούτοις ἐκκλησιαστικούς τίτλους καὶ ἀξιώματα, ὁ 'Αθηναγόρας ἀπένευε τὰ ἐξῆς: 'Ορφανοτρόφος, 'Οστιάριος, Χαρτουλάριος, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς Πολιτικούς Τίτλους καὶ 'Αξιώματα ἀπένευε τὰ ἀκόλουθα: 'Ακτουάριος, Διερμηνεύς, Δικαιοφύλαξ, Μαῖστωρ, Μυρεφός, Νομοφύλαξ.

Ἡ ἐρμηνεία τῶν ὀφφικίων αὐτῶν (μὲ ἐξαίρεση τὴν προσθήκη τοῦ ἐπιθέτου «Μέγας» ἢ «Πρώτος», ὅπου εἶναι φανερὴ ἢ προσθήκη γὰρ νὰ τονισθεῖ ἢ διάκριση σὲ κάτι τὸ ἰδιαίτερα σημαντικό) πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ θεωρηθεῖ ἐντελῶς σχηματικά, χωρὶς ὑπερτονισμό τῆς ἀνωτερότητας ἢ κατωτερότητας τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τιμωμένου προσώπου. Καὶ τοῦτο πρὸς ἄρση κάθε παρεξήγησης ἀπὸ μέρους ὄλων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ ἀειμνηστος 'Αθηναγόρας εἶχε κρίνει σὰν ἀξιους γὰρ νὰ τιμηθοῦν ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Θὰ ἐρμηνεύσουμε λοιπὸν τοὺς τίτλους καὶ πάλιν κατ' ἀλφαβητικὴν σειρά, ἐπαναλαμβάνοντας ὅτι οἱ ἐρμηνεῖες εἶναι ἀδύνατο νὰ καλύπτουν ὅλη τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ὄρου.

1. ΑΚΤΟΥΑΡΙΟΣ

Κατ' ἀρχὰς τὸν τίτλο αὐτὸ ἔφεραν λειτουργοὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴ φύλαξη τῶν ἀρχείων τοῦ Κράτους. 'Αργότερα ἀποτελοῦσαν τοὺς ταμίες τοῦ Κράτους καὶ ἀκόμη πιὸ ὕστερα τοὺς γιατροὺς στὴν ὑπηρεσία τῆς Αἰλῆς. Οἱ τελευταῖοι ὅμως ἔφεραν καὶ τὸν τίτλο τοῦ «μυρεψοῦ», δηλαδὴ τοῦ ἀρωματοποιοῦ, ἢ τοῦ κατασκευαστῆ ἀλοιφῶν γὰρ διάφορες ἀρρώστιες. Στὴν Κωνσταντινούπολη ἐπίσης τὸν τίτλο τοῦ 'Ακτουαρίου ἔφεραν καὶ οἱ ὑπεύθυνοι προσωπικοῦ τοῦ 'Ιπποδρόμου, ὅπου, ὡς γνωστόν, πραγματοποιοῦνταν πολλῆς καὶ σοβαρότατες ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ τῆς Πρωτεύουσας.

2. ΔΕΠΟΥΤΑΤΟΣ ἢ ΔΕΠΙΟΤΑΤΟΣ

'Ο ἀξιοματοῦχος πού ἔφερε τὸν τίτλο αὐτὸ ἀποτελοῦσε ἓνα εἶδος συνδέσμου τοῦ λαοῦ μὲ τὸν 'Επίσκοπο καὶ γενικὰ τὸν Κλῆρο. Κατὰ τὴν Βυζαντινὴ μάλιστα ἐποχὴ, ὁ Πατριάρχης ἀπένευε τὸν τίτλο αὐτὸν καὶ στὸν στεφόμενο Αὐτοκράτορα.

'Ο Δεπουτᾶτος προπορευόταν τοῦ 'Επισκόπου καὶ ἐκανόνιζε τὰ τῆς ἐπισκέψεως καὶ ὑποδοχῆς τοῦ 'Αρχιερέα σὲ κάποια κοινότητα, πόλη ἢ χωριό. Λαμπαδηφορῶν ὡσαύτως προπορευόταν τοῦ ἱερέα ὅταν ὁ τελευταῖος κατευθυνόταν στὸν ἄμβωνα γὰρ ν' ἀναγνώσει τὸ Εὐαγγέλιο, ἢ πρὸς τὴν 'Αγία Τράπεζα κατὰ τὴν εἴσοδο τῶν ἁγίων δώρων. Ἦταν δηλαδὴ ἓνα εἶδος τελετάρχου πού κανόνιζε τὶς λεπτομέρειες ἢ τὸ τυπικὸ μέρος κάποιας ἐπίσημης ἐκδήλωσης (ὅπως ἦταν ἢ ἐπίσκεψη τοῦ 'Αρχιερέα), ἢ τῆς θείας λειτουργίας.

3. ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Γιὰ τὸν ὄρο αὐτὸ ὡς ὀφφίκιον θὰ μπορούσε νὰ γράφει κανεὶς ὀλόκληρη διατριβή. 'Αναφέρουμε ἀπλῶς πὼς ὁ κατ' ἐξοχὴν Διδάσκαλος στὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἦταν βέβαια ὁ ἰδρυτὴς αὐτῆς 'Ιησοῦς Χριστός. Τὸν τίτλο τοῦ Διδασκάλου ἀπέκτησαν ἀργότερα καὶ οἱ Μαθητὲς του ὅπως ἐπίσης καὶ οἱ μεγάλοι ἱεροκήρυκες καὶ θεολόγοι. Τρεῖς μάλιστα ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς 'Ανατολικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας ἀνακηρύχθηκαν καὶ ἀναγνωρίστηκαν ὡς «Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι», ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ ὁ 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος, στὴ δὲ Δυτικὴ 'Εκκλησία ὀνομάστηκαν «Διδάκτορες τῆς 'Εκκλησίας» ὁ 'Επίσκοπος Μεδιολάνων 'Αμβρόσιος, ὁ 'Ιερώνυμος, ὁ Αὐγουστίνος καὶ ὁ Ρώμης Γρηγόριος ὁ Διάλογος. 'Ο θεσμὸς τοῦ διδασκάλου, μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἐρμηνευτῆ τῶν Γραφῶν, ὑπῆρχε βέβαια καὶ στὴν 'Εβραϊκὴ Θρησκεία, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ἐπέζησε στὸν Χριστιανισμό. 'Ομως μὲ τὴν τελικὴ ἑλληνοποίηση τοῦ Βυζαντίου καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν σκλάβων πού εἶχε ἀρχίσει ἀρχετὸς αἰῶνες πιὸ πρὶν (δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι στὴν 'Αρχαία 'Ελλάδα καὶ τὴν Ρώμη οἱ καθαυτοὶ δάσκαλοι ἀνῆκαν κυρίως στὶς τάξεις τῶν δούλων καὶ δὲν μιλάμε ἐδῶ γὰρ τὸ Σωκράτη, τὸν Πλάτωνα, τὸν 'Αριστοτέλη καὶ τοὺς μεγάλους γενικὰ φιλοσόφους ἢ καὶ σοφιστῆς), ὁ θεσμὸς τοῦ διδασκάλου τέθηκε κάτω ἀπὸ τὸν ἄμεσο ἔλεγχον εἴτε τοῦ Αὐτοκράτορα εἴτε τῆς 'Εκκλησίας. 'Ετσι δημιουργήθηκε καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ διδασκάλου τὸ ὁποῖο ἀποτελοῦσε ἓνα εἶδος «πτυχίου» ἢ «πιστοποιητικοῦ διδασκάλου», καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν

ΟΙ ΒΟΡΕΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

'Η συμβολή και αί θυσίαι των εις τούς 'Αγώνας τοῦ 'Εθνους (1821 και 1904)

Καθ' ὃν χρόνον κρούονται κατά καιρούς αἱ πύλαι τῆς Πατρίδος μας και ἐπίμονος ἀσκεῖται ἡ πίεσις ἐπὶ τῶν βορείων Διαμερισμάτων τῆς Χώρας ἀπὸ τὰς προφυλακὰς των —τοὺς γείτονας τοῦ βορᾶ— τὰ δὲ γνώριμα ἀπὸ ἱστορικῶν χρόνων τοπία μεταβάλλονται εἰς θέατρα ἐπιχειρήσεων και πεδία συγκρούσεων, ὀρθώνει τὸ ἀνάστημά τῆς ὑπερήφανον ἢ Μακεδονία και ἡ Θράκη δι' ἄλλην μίαν φοράν, πολλοστήν ἴσως εἰς τὰς κατὰ καιρούς προκλήσεις.

Εἶναι τῆς μοίρας φαίνεται, τὸ «σταυροδρόμι» αὐτό, πού ἀκούει εἰς τὸ ὄνομα Βόρειος Ἑλλάς νὰ δέχεται πρῶτον τὰ κυπηλήματα ὄλων τῶν ἀπὸ βορᾶ κατακτητικῶν βλέψεων και ἐπεκτατικῶν διαθέσεων. Δὲν ἐκνήμφθη ὅμως ποτέ, οὐδὲ παρουσίασε σημεῖα ὑστερήσεων τῆς ἀντοχῆς του και ὅταν ἀκόμη ἐπέρασαν ἀπὸ ἐπάνω του πρὸς στιγμήν αἱ κατακτητικαὶ ὀρδαί. Διετήρησε θαυμαστήν τὴν συνοχήν του, ἀκραιότατον και ἀκατάλυτον τὸ φρόνημά του, με γρανιτώδη τὴν ἐμμονήν και προσήλωσιν εἰς τὰ ἰδανικὰ τῆς Πατρίδος.

Παράδειγμα σπανιώτατον, ἀπὸ τὰ μοναδικὰ τῆς Ἱστορίας. Καὶ πράγματι, δὲν ἦτο δυνατόν γενέσθαι ἄλλως. Παράδοσις θριάμβων χιλιετιῶν, περίοδοι με μεγάλα γεγονότα, πού ἀποτελοῦν σταθμούς εἰς τὸ πέρασμα τῆς Ἱστορίας, πραγματοποιήσεις ἐκθαμβωτικαί, ἀλλὰ και δοκιμασίαι ἐπίμονοι με προσπάθειαν ἀφανισμοῦ, ἐδημιούργησαν ἕνα χαρακτήρα ἀτομικὸν και συλλογικὸν ἀδάμαστον, πού ὡς διακριτικὸν γνώρισμα και κεφάλαιον ἔχει πάντοτε ἕνα σφύζοντα και ἀνεξάντλητον ψυχικὸν δυναμισμὸν, ἔτοιμον νὰ ἀποδυθῇ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν μεγαλειωδεστέρων ἐπιδιώξεων.

* * *

'Ἐὰν θελήσῃ κανεὶς νὰ ρίψῃ ἕνα βλέμμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν βορείων Διαμερισμάτων τῆς Χώρας και

ἰδίᾳ τῆς Μακεδονίας με δίπλα τὸν χάρτην τῆς γεωγραφικῆς των διαρθρώσεως, θὰ δοκιμάσῃ ὄλον τὸ μεγαλεῖον, πού διακρίνει και στολίζει τὸν λαὸν αὐτόν. Τί πρῶτον και τί ὕστερον ν' ἀναφέρῃ κανεὶς; Ὡς φάροι τηλαυγεῖς λάμπουν ὠρισμένοι σελίδες, αἱ ὁποῖαι πλημμυρίζουν με πραγματικὴν ὑπερηφάνειαν τὴν ψυχὴν κάθε Ἑλληνοῦ. Θὰ ἀναφέρωμεν μερικὰ ἱστορικὰ γεγονότα, διὰ νὰ καταδείξωμεν τὴν ἀκατάλυτον Ἑθνικὴν συνοχήν, τὸ ἐνιαῖον τῶν πνευματικῶν, ψυχικῶν και φυλετικῶν δεσμῶν, ἀλλὰ και τὴν ἀδάμαστον Ἑλληνικὴν ψυχὴν, ἢ ὅποια μία και ἀδιαίρετος παντοῦ δημιουργεῖ και παντοῦ ἀφήνει πλοῦσια τὰ κατάλοιπά της.

Ἐκ τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Ὀρεστιάδος (τῆς σημερινῆς περιοχῆς τῆς Καστοριάς) ἐξεπορεύθησαν οἱ Ὀρέσται ἢ Ἀργέσται, ἐξ ὧν ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἡ Ἑλληνικὴ Μακεδονικὴ Δυναστεία, διὰ νὰ δημιουργήσουν τὸ μέγα Ἑλληνικὸν Μακεδονικὸν Κράτος και νὰ ἀναδείξουν Πολεμάρχους, μετέπειτα Στρατηγούς ὡς ὁ Ὀρέστης και ὁ Βρασίδας.

Οἱ Ἑλλειμῶται (κάτοικοι τῆς σημερινῆς περιοχῆς τοῦ Βοῖου και τῆς Ἀνατολικῆς Πίνδου), ἔδωσαν ἱκανὰ τὰ δείγματα τῆς προηγμένης πολιτιστικῆς των στέθμης και τῆς πολεμικῆς τέχνης.

Ἐκ τοῦ πολεμικοῦ λαοῦ τῶν Ἐορδῶν (τῆς σημερινῆς περιοχῆς τῆς Πτολεμαίδος) προῆλθον οἱ περιφανεῖς Στρατηγοὶ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου Πείθων, Λεόντος και Περδίκας, πρῶτοι δὲ οἱ Ἐορδοὶ δημιουργοὺν εἰς τὰ ἀστικά των Κέντρα γυμναστήρια και ἵπποφορβεῖα, διὰ τὴν συγκρότησιν Ἴππικοῦ, εἰς αὐτοὺς δὲ και τοὺς προαναφερθέντας Ὀρέστας βλέπομεν ἀνηγμένην εἰς δόγμα τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ὁ Στρατὸς ἀποτελεῖ τὴν καρδίαν τοῦ Κράτους, ὁ δὲ Βασιλεὺς τὸν Ἀρχηγὸν και σύντροφον τῶν στρατιωτῶν, δόγμα, ὅπερ ἐπέτρεψεν εἰς τὴν ἐξ Ὀρεστῶν Μακεδονικὴν Δυνα-

ἀξία πού ἀπέδιδε ἢ ἐξουσία στὸν ἄλφα ἢ βῆτα δάσκαλο μεγάλωνε και ὁ τίτλος, ἢ ἐξειδικευόταν.

'Ἐτσι ἔχουμε τοὺς Διδασκάλους τοῦ Γένους, τοὺς Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ἀπλοὺς Διδασκάλους, τοὺς προστάτες τῶν Γραμματίων ἢ τῶν Σχολείων κ.τ.λ. Σὲ ὅλες ὅμως αὐτὲς τίς περιπτώσεις ὁ τίτλος τοῦ διδασκάλου παρέμεινε στενὰ συνδεδεμένος με τὸ γενικώτερο ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, πολλοὶ μάλι-

στα Διδάσκαλοι ἦταν ταυτόχρονα και ἱερωμένοι.

Στὴν Κύπρο δὲ μέχρι και σήμερα τοὺς ἱερεῖς τοὺς προσφωνοῦν «Δάσκαλε», γιατί ὁ ἱερέας ὑπῆρξε ὡς γνωστὸν ὁ θεματοφύλακας τῆς παιδείας κατὰ τὰ μαῦρα χρόνια τῆς δουλείας τοῦ Γένους στοὺς Ὀθωμανούς.

(Συνεχίζεται)

ΧΑΡΗΣ ΜΕΤΤΗΣ

στειάν να καταγάγη βραδύτερον τὸν θρίαμβον τῆς κοινοκρατορίας.

Ἐκ τῶν Πελασγῶν καὶ Αὐγανιστῶν (κατοίκων τῆς σημερινῆς περιοχῆς τῆς Φλωρίνης καὶ τοῦ Μοναστηρίου), ἔλκει τὴν καταγωγὴν ὁ Πηλεγῶν, τὸν ὁποῖον ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ὡς γενάρχη τῶν Παιόνων καὶ ὁ Ἀμύντας.

Ἐξ Ἀ λ ἱ γ ῶ ν (περιοχῆς τῆς σημερινῆς Ἐδέσσης), ἀναλαμβάνεται ἡ πρὸς Ἀνατολὰς ἐπέκτασις τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, με ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Βασιλέα Ἀρχέλαον, εἰς ὃν μεταφέροντα τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους του εἰς τὴν παρὰ τὴν Αὐδίαν Αἴμνην Πέλλαν, παρέχουν τὴν βοήθειάν των οἱ ἄμοιροι καὶ ἁμόγλωσσοι κάτοικοι τῆς Ἡμαθίας.

Π ι έ ρ ι ο ι ἦσαν οἱ κάτοικοι τῆς σημερινῆς περιοχῆς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλιάκμονος, με ἀξιόλογον ἀστικὸν Κέντρον τὴν Πύδναν καὶ ἰσχυρὸν τὸ αἶσθημα τῆς ὁμοφυλίας των πρὸς τοὺς λοιποὺς λαοὺς, Π ι ο ν ε ς δὲ καὶ Β ο τ ι α ῖ ο ι, οἱ τοιοῦτοι τῆς σημερινῆς περιοχῆς Δ. τοῦ Ἀξιοῦ (Γουμνίσσης καὶ Ἀξιουπόλεως).

Ἀ λ μ ῶ π α ι ἦσαν οἱ κάτοικοι τῆς σημερινῆς περιοχῆς τῆς Ἀρδέας, Ἐ γ χ ε λ ἄ ν ε ς δὲ οἱ Ν. τῆς σημερινῆς περιοχῆς Ἀχρίδος με πρωτεύουσαν τὴν Λυχνιδόν, κτίσμα τοῦ Κάδμου καὶ βορειότερον ἕτερον ἀξιόλογον καὶ προηγμένον ἀστικὸν Κέντρον, τοὺς Βοιούς, ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὄρους Βοῦου.

Κ ρ η σ τ ῶ ν ε ς καὶ Μ η γ δ ῶ ν ε ς ἦσαν οἱ κάτοικοι τῶν προσδάσεων τῶν Κρουσίων καὶ Κερδυλίων ὁρέων καὶ οἱ ὁποῖοι ὑποδέχονται με ἐνθουσιασμὸν τὴν πρὸς Α. ἐπέκτασιν τοῦ ἐνιαίου Ἑλληνικοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους ἐπὶ ἡγεμονίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Α', εἰς τὴν Ἀμφοξίτιδα δὲ πόλιν, λίαν σημαντικὸν ἀστικὸν καὶ στρατιωτικὸν κέντρον τῆς ἐποχῆς (τὴν σημερινὴν Γευγελῆν), βλέπει κανεὶς προαγωγὴν τῆς πολιτικῆς στάθμης, ἐκπληκτικὴν διὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους.

Ἄπαντες οἱ προαναφερθέντες διατηροῦν ἰσχυρὸν τὸ αἶσθημα τῆς ὁμοφυλίας των καὶ με θάσιν τοὺς πνευματικὸς καὶ ψυχικὸς δεσμούς, πρῶτοι αὐτοὶ —οἱ Βήρειοι Ἑλληνας τῆς ἐποχῆς— παρουσιάζουν κράτος ἠνωμένον καὶ συσσωματωμένον ἀπὸ τοῦ Βοῦου μέχρι τοῦ Στρυμόνος καὶ ἀπὸ τῶν Τεμπῶν καὶ Καμιθουνίων ὁρέων μέχρι καὶ τῆς Πελαγονίας, συμπεριλαμβανόμενης. Τὴν συνένοιαν ταύτην τῶν Μακεδονικῶν κρατιδίων, ἀντιθέτως πρὸς ὅτι ἐγένετο ἐν τῇ Νοτίῳ Ἑλλάδι, χαρακτηριστικῶς ἐξαίρει ὁ Θουκυδίδης, ὅστις ἰδιαιτέρως τονίζει: «Βασιλεῖς εἶχον καθ' ἑαυτά, ἀλλὰ ζύμματα καὶ ὑπήκοα τῆς Διοικήσεως ἦσαν».

Ἡ ὑπαρξὶς φυλετικῶν ἰσχυρῶν δεσμῶν, καταδηλοῦ-

ται καὶ ἐκ τῶν κάτωθι ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀναφερομένων. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλειμίας ἦτο γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Ἀρχελάου, Βασιλέως τῶν Ὀρεστών καὶ ὅλης πλέον τῆς Μακεδονίας, ἡ δὲ Εὐρυδίκη σύζυγος τοῦ Ἀμύντα, μήτηρ δὲ τοῦ Φιλίππου καὶ μάμμη τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἦτο ἐκ θυγατρὸς ἐγγονῆ τοῦ Ἀραβαίου ἡγεμόνος τῶν Ἑορδῶν. Δὲν θὰ ἐκταθῶμεν ἐπὶ περισσοτέρων ἱστορικῶν γεγονότων. Θὰ ἀναφέρωμεν μόνον, ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ἀνέδειξε μίαν κυριαρχικὴν φυσιογνωμίαν, τὸν Φίλιππον, ὁ ὁποῖος προπαρεσκευάσε ψυχικῶς καὶ ὕλικῶς τὸ Κράτος του καὶ τοὺς Ἑλληνας διὰ νὰ καταγάγουν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἀνταξίου υἱοῦ του Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸν ἄθλον τῆς Κοσμοκρατορίας.

Ἀλλὰ ἂν ὑπῆρξαν τὰ Β. Διαμερίσματα τῆς Χώρας ἐνδοξα εἰς καταγωγὴν καὶ πλούσια εἰς κατορθώματα καὶ πραγματοποιήσεις, ὑπῆρξαν ὅχι ὀλιγώτερον πλούσια καὶ εἰς θυσίας κατὰ τὴν μακράναια ἱστορίαν των, θυσίας ὑπὲρ τοῦ Γένους καὶ τοῦ Ἔθνους, εἰς τρόπον ὅστε ἡ συμβολὴ των εἰς τοὺς Πανεθνικοὺς ἀγῶνας νὰ λαμπρύνῃ τὰς δέλτους τῆς Ἱστορίας. Αἱ ἐκατόμβαι τῶν θυσιῶν, αἱ ὁποῖαι φυσικὸν εἶναι νὰ εἶναι πλειότεραι, λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης γεωγραφικῆς θέσεως τῶν ὑπὸ ἔρευναν διαμερισμάτων τῆς Χώρας, προσθέτου ἡ παραγράφτους τίτλους τιμῆς. Δὲν θὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως. Θὰ σταματήσωμεν εἰς τὰ γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τῆς τελευταίας 80ηκοσταετίας, τὰ ὁποῖα δὲν ἐφώτισεν ἐπαρκῶς ὁ ἱστορικὸς τοῦ προσφάτου παρελθόντος καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ἐθνικὰς περγαμηνὰς με τὸ μέγεθος τῶν θυσιῶν του.

Ὅταν εἰς τὰς ἡγεμονίας τοῦ Δουνάθεως ἐδίδετο τὸ σύνθημα τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ Γένους, ὁ Σουλτᾶνος, ἐν ὄψει σοβαρᾶς ἀπειλῆς, τὴν ὁποίαν θὰ προσέβαλεν ἐξάπλωσις τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὰ ἐδαφικὰ διαμερίσματα τοῦ Βορρᾶ, ἀπὸ τῶν ὁποίων θὰ ἦτο δυνατὸν σοβαρῶς νὰ παρακωλυθοῦν αἱ γραμμαὶ συγκοινωνιῶν του, ἠναγκάζετο νὰ ἐξαποστείλῃ ἐκεῖ τὰς ἐκλεκτοτέρας στρατιωτικὰς του δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι κατέπνιξαν εἰς τὸ αἷμα τὴν ἐπανάστασιν. Εἰς χιλιάδας ἀνέρχονται οἱ νεκροὶ καὶ οἱ κρεουργημένοι διὰ τὴν ἰδέαν τῆς Μεγάλης Πατρίδος.

Ἡ ἐθελουσία τοῦ Δραγατσανίου καὶ τοῦ Σκουλεγίου καὶ τὸ ὀλοκαύτωμα τῆς Μονῆς τοῦ Σέκου με τὰ ἐνδοξα ὀνόματα τῶν ἐκ Βορείου Ἑλλάδος ἡγήτορων Γ. Λασσάνη, Ἀθανασίου Καρπενησιώτη, Γιάννη Φαρμάκη καὶ Στρατηγοῦ Γεωργάκη Ὀλυμπίου εἶναι τὸ πρῶτον φέγγος εἰς τὸ ἐξεγειρόμενον Ἔθνος.

Καὶ πράγματι ἡ εἰς τὸ αἷμα πνιγείσα πρώτη ἐξέ-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Άναγκαϊόν τό συναινετικόν πνεῦμα.

Ο Σεβ. Άρχιεπίσκοπος Β. και Ν. Άμερικῆς κ. Ιάκωβος, ἐν συνεντεύξει του, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα, ἀναφερόμενος εἰς τὸ προσεχὲς ταξίδιον τοῦ ἴσσον πολὺν ἐκτιμῶντος αὐτὸν Προέδρου τῆς Άμερικῆς κ. Μπούς, ἐτόνισε τὰ ἐξῆς: «Υπάρχουν πρόθεσις τῆς Άμερικῆς σιὴν Άθήνα και τῆς Ἑλλάδος σιὴν Οὐάσιγκτον, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ἐπιτολοδόχοι τῶν κυβερνήσεων των γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ταξιδίου. Ἐγὼ ἀπλῶς εὐχομαι και προσεύχομαι νὰ εἶναι τὸ ταξίδι αὐτὸ ἀποδοτικὸ σιὸν τομέα τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων καθὼς και σιὸν κόσμῳ, μιὰ πὺν βαδίζουμε πρὸς νέα τάξη πραγμάτων».

Ῥσαύτως ὁ Σεβασμιώτατος ἠρχήθη νὰ ἐπιτευχθῆ ἢ ἀναγνώρισις τῶν ἑλληνικῶν δικαίων» και νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν Ἑλλάδι γνήσιον συναινετικὸν πνεῦμα, ἀνταποκρινόμενος εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἁπ. Παύλου: «Πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα. Οὐ δύναται δὲ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῆ χειρὶ χρεῖαν σου οὐκ ἔχω ἢ πάλιν ἢ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω... Ὁ Θεὸς συνεκέρρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δοὺς τιμὴν, ἵνα μὴ ἦ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη...» (Α' Κορ. ιβ' 12-31). «Πρέπει ὅλοι, ὡς προσέθεσεν ὁ Σεβ. Ἁρχιεπίσκοπος κ. Ιάκωβος, νὰ ἔχουμε μιὰ βασικὴ θεμελιακὴ συναίνεσι σιὰ μεγάλα προβλήματα και σιὸ πρόβλημα πῶς ἢ χῶρα μας θὰ ἀποκτήσῃ ἐκ νέου τὴ δόξα τὴν ἰωρινή...».

Ἐντυπωσιακὴ προσωπογραφία.

Πᾶσα νέα ἄφιξις εἰς Ἑλλάδα τοῦ Σεβ. Ἁρχιεπισκόπου Γέροντος Β. και Ν. Ἁμερικῆς κ. Ιακώβου

γερσις, συνεγείρει σύμπαν τὸ Ἔθνος ἀπὸ τῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Ταινάρου και τῶν γήσων. Ἡ Β. Ἑλλάς και εἰδικώτερον ἢ Μακεδονία, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως, εὐρισκομένη ἐγγύτερον πρὸς τὸ κέντρον τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, δοκιμάζει πρώτη τὴν σκληρὰν τιμωρίαν τοῦ κατακτητοῦ. Ἡ Ἁνατολικὴ Μακεδονία και ἢ Χαλκιδικὴ με ἀρχηγὸν τὸν ἐκ Σερρών φλογερὸν πατριώτην Ἐμμανουὴλ Παπᾶν εἰσέρχονται εἰς τὸν σκληρὸν και τιτάνειον ἀγῶνα. Ἀκολουθοῦν ἢ Δυτικὴ Μακεδονία, ἢ Νάουσα, ἢ Βέρροια, ἢ Κοζάνη, ἢ Σιάτιστα με ἀρχηγούς τὸν Κασαμούλην, τὸν Ζαφειρά-

γίνεται ἀφορμὴ, ἵνα τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος φέρῃ εἰς τὴν μνήμην του ἢ διαπιστώσῃ ἐκ νέου τὰς ὑπὸ τοῦ Τύπου ἐξαιρουμένας μεγάλας ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσφέρει εἰς τὴν καθ' ὅλου Ὀρθοδοξίαν και εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ὁ χαρισματικὸς αὐτὸς Ἱεράρχης.

Ὀύτως ἢ και τὰς τελευταίας ἡμέρας παρουσία του εἰς Ἑλλάδα διὰ μιάν ἀκόμη φορὰν ὑπέμνησεν εἰς πάντας, ὅτι ὁ Σεβ. Ἁρχιεπίσκοπος κ. Ιάκωβος εἶναι ὁ πεφωτισμένος πνευματικὸς Ἡγέτης και ὁ Ἐθνάρχης τοῦ Ὀρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ τῆς Β. και Ν. Ἁμερικῆς, ὅστις συνεδάλετο και διὰ καταπλήσοτος νεανικοῦ σφρίγγου ἐξακολοθεῖ νὰ συμβάλλῃται εἰς τὴν ἀναξωγογήσιν τῶν Ἑλληνορθόδοξων Κοινοτήτων τῆς Ἁμερικῆς, εἰς τὴν καιτὰ ρεαλιστικὸν τρόπον ἀποτροπήν τοῦ ἀφελληνισμοῦ των, εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἑλληνορθόδοξου ταυτότητος και ἀποσυνειδησίας των, εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας και εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς ποιικῆς των σιάνης, εἰς τὴν διατήρησιν ἐντὸς τῶν τάξεων τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἁμερικῆς τῶν πολιτικῶν μας παραδόσεων και τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, εἰς τὴν ζωντανὴν σύνδεσιν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας τῆς Ἁμερικῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς μορφωτικῆς σιάνης τοῦ ἑλληνορθόδοξου ἱεροῦ κλήρου διὰ τῆς ὁργανώσεως και προσβολῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Βοσιτώνης κ. Μεθοδίου συνειῶς και καρποφόρως προεδρευομένης σήμερον Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Στανροῦ και τοῦ Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου, εἰς τὴν ὁργάνωσιν τοῦ διακονικοῦ κοινωνικοῦ ἔργου, εἰς τὴν ἐναρμόνισιν τῆς Ὀρθόδοξου Παράδοσεως μετὰ τῶν αἰτημάτων τοῦ 2000 και τῶν προσοπικῶν τοῦ 21ου αἰῶνος, εἰς τὴν προώθησιν τοῦ ἱ-

κην, τὸν Διαμαντῆν, τὸν Γάτσον, τὸν Καρατάσον και ἄλλους. Ἡ μὴ ταυτόχρονος κήρυξις τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὰ προαναφερθέντα μέρη συνετέλεσε δυστυχῶς εἰς τὴν κατάπνιξιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐμπειροπόμενου Δ) τοῦ τῆς Θεο) νίκης Ἁδδούλ Λουμποῦτ Πασσᾶ.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝ/ΝΟΣ Γ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ

Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Λεοντοπόλεως
τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας

δεώδους τῆς ἀληθινῆς ειρήνης, εἰς τὴν προόπισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, εἰς τὴν ἐδραίωσιν τῆς διεθνoῦς συνεργασίας, εἰς τὴν προβολὴν τοῦ Σεπιoῦ Οἴκου. Πατριαρχείου, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διορθοδόξων καὶ διεκκλησιαστικῶν σχέσεων καὶ εἰς τὴν ἐπικράτησιν ὑγιoῦς οἰκουμενικοῦ πνεύματος, εἰς τὴν συνένωσιν καὶ πρόοδον τῆς καθόλου Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ ἀμερικανικῇ ἡπείρῳ καὶ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, εἰς τὴν ἀρύψιν τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐνδιαφέροντος τῆς πανοσιδοῦς ἀμερικανικῆς ἡγεσίας, εἰς τὴν ἀγρυπνον παρακολούθησιν τῶν προβλημάτων τοῦ Ἔθνους (λ.χ. τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ, τοῦ Κυπριακοῦ, τῆς νῆσου Ἰμβροῦ) καὶ εἰς τὴν ἀδιάκοπον προσπάθειαν πρὸς λύσιν τῶν καὶ πρὸς διαίωσιν τῶν ἐθνικῶν αἰτημάτων καὶ πόθων.

«Ὁὐ πάνυ ἡμῖν φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοί...».

Ἡ ἐφημερὶς «Καθημερινή» ἐν προσφάτῳ ἄρθρῳ τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Θρησκεία καὶ Σεξουαλικότητα» προσβάλλει τὸν ἰσχυρισμόν, ὅτι «τρεῖς σχεδὸν δεκαετίες ἀφότου ἡ σεξουαλικὴ ἐπανάστασις ἀλλάξε τὰ παραδοσιακὰ ἤθη», ἡ στάσις τῆς Ἐκκλησίας «ἄσπονδον τὴν ἀνθρώπινη σεξουαλικότητα ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀναθεωρῆται» καὶ ὅτι «ὁ ρόλος τῆς εἶναι νὰ συμβαδίσει μετὰ τὴν ἐποχὴ τῆς καὶ νὰ προσφέρει χεῖρα βοηθείας σὲ ἐκείνους πὸν βρῶσκονται σὲ ἀπόγνωσι. Ἀντιμέτωπη μετὰ διλήμματα καὶ βλέποντας, ὅτι οἱ πιστοὶ ἀρχίζουσιν ν' ἀπομακρύνονται ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς, ἡ Ἐκκλησία προσπαθεῖ νὰ συμβιβάσῃ τὴν Βίβλο μετὰ τὴν ἐλευθεριάζουσα στάσις πολλῶν ἐνοριῶν, οἱ ὅποιοι θὰ ἀπομακρύνονταν ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀποδεχόταν τὸν τρόπο ζωῆς τους».

Εἶναι φανερόν ὅτι αἱ διαιτυώσεις αὐταὶ περιέχουσιν μίαν γενίκευσιν, ἡ ὁποία δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἀναμφιβόλως ὑπάρχουσιν ἐν προτεσταντικαῖς ἐκκλησιαστικαῖς φιλελεύθεροι οὐμάδες, αἱ ὁποῖαι θὰ ἤθελον παρεκκλίσεις ἐκ τῆς παραδεδομένης ἀντιμετωπίσεως τοῦ γενετησίου προβλήματος, ἀλλ' ὅμως πᾶσαι αἱ μεγάλα Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, ὡς ἄλλως τε ὑποδηλοῦται ἐν τῷ ἄρθρῳ, ἐμμένουσιν σταθερῶς εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς γενετησίου ἠθικῆς. Τὸ αἶτημα περὶ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν μορφῶν καὶ μεθόδων τῆς «σεξουαλικῆς διαφωτίσεως» δὲν σημαίνει ἐγκατάλειψιν τῶν ἀρχῶν τούτων, συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας εἶναι λ.χ. πάντοτε καταδικαστέαι αἱ πρὸ τοῦ γάμου καὶ ἐκτὸς τοῦ γάμου ἐλεύθεραι σεξουαλικαὶ σχέσεις καὶ ἀλλαγὰι ἐρωτικῶν συντρόφων, ἡ ὁμοφυλοφιλία, αἱ ἀμβλώσεις κ.τ.τ. Δέον πάν-

τοτε νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι οὐραγὸς τοῦ τυχόν ἐκτροχιασθέντος κοινωνικοῦ γίγνεσθαι, ἀλλὰ προπορευόμενος σηματοφόρος ὁδηγός. Εἰς τὰ συνθήματά τῆς ἀνήκουσιν καὶ αὐτοὶ οἱ λόγοι τοῦ Σωκράτους εἰς τὸν «Κρίτων» τοῦ Πλάτωνος: «Ὁὐ πάνυ ἡμῖν φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοί..., ἀλλ' ὅ,τι ὁ ἐπαῖων, ὁ εἶς, ἡ ἀλήθεια».

Τὸ ζήτημα τῆς διδασκαλίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης.

Ὁ Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γ. Μπαμπινιώτης, ἐν ἄρθρῳ του, τὸ ὅποιον ἐδημοσιεύθη πρὸ τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα», τονίζει ὀρθῶς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ὁ περιορισμὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον στὴ σύγχρονη μορφή καὶ χρῆσις τῆς ἀποτελεῖ ἀνεπαρκῆ τρόπον προσέγγισης γιὰ μιὰ γλωσσικὴ κατάρτιση μεγαλυτέρων ἀπαιτήσεων... Ἄν δὲν φέρεται τὸν μαθητὴ σὲ ἐπαφή καὶ μετὰ τὴν λόγια μορφή τῆς γλώσσης μας, μετὰ τὴν γλώσσα τῶν κειμένων καὶ τῶν ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τὸν ἀρχαῖον μας λόγο, μετὰ ὅ,τι τελοσπάντων καλοῦμε ἐλληνικὴ γλώσσα μέσα σινοὺς μακροὺς αἰῶνες ζωῆς καὶ καλλιτεργείας τῆς, προφορικῆς καὶ γραπτῆς, τότε ἡ γνώσις τῆς Ἑλληνικῆς γίνεται τόσον εὐθραυστή, ἐπιδερμικὴ καὶ ἰσχνή, ὥστε δὲν μπορεῖ νὰ ὑπηρετήσῃ παρὰ στοιχειώδεις μορφῆς γλωσσικῆς ἐπικοινωνίας χωρὶς ἰδιαίτερες ἀπαντήσεις ἀκριβείας, κυριολεξίας, σαφήνειας, δηλωτικότητας, χρωματισμοῦ, ἐπαινετικότητας, λεπτῶν διαφορῶν καὶ διακρίσεων, δηλαδὴ ὅλων ἐκείνων τῶν γνωρισμάτων πὸν ἔχει ὁ προσεγεμμένος λόγος...».

Αἱ ἐπισημάνσεις αὐταὶ τοῦ διακεκριμένου εἰδικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας καὶ τῆς καθ' ὅλον Φιλοσοφίας τῆς Γλώσσης δεικνύουσιν, ὅτι εἶναι ὅλως ἀπαράδεκτος ἡ ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς σχολείοις συρρίκνωσις τῆς διδασκαλίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἡτις συρρίκνωσις ἀποκλείει τὴν ὑπὸ τῆς νεολογίας κατανόησιν οὐ μόνον τῶν ἱερῶν βιβλικῶν καὶ λειτουργικῶν κειμένων, ἀλλὰ καὶ ἐλληνικῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν μόλις πρὸ 20 ἢ 30 ἐτῶν.

Ἐπὶ τῇ 25ετηρίδῃ.

Τὸ ἐν Δράμα ἐκδοθὲν προσφάτως βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰκοσιπενταετία ἐπισκοπικῆς ζωῆς καὶ δράσεως (1965 - 1990)» ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀθρόουτως καὶ συνετῶς ἐκδηλουμένην λαμπρὰν δραστηριότητα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου, ὅστις ἐπὶ 25 ἔτη ποιμαίνει θεοφιλῶς τὴν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

'Ιερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Πολύ σημαντικό πρέπει να θεωρηθεί το γεγονός, ότι εις τὰς ἡμέρας μας ὄλο καὶ συχνότερον παρατηρεῖται καὶ εις τὴν Ἐπαρχίαν μας μίαν προσέλευσις προσώπων εις τὸν Μοναχικὸν θίον, τὰ ὅποια ἔτυχον ἀνωτάτης παιδείας. Μέσα στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς θείας εὐλογίας τοποθετεῖται καὶ ἡ περίπτωσις τῆς Δεσποινίδος Ἐλισάβετ Παρρη, ἡ ὅποια ἐκάρη Μοναχὴ εις τὴν Ἱεράν Μονὴν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τῆς περιοχῆς Καλαβρύτων.

Πρόγματι τὸ Σάββατον τοῦ Λαζάρου, 30ὴν Μαρτίου ἔ.ξ., ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας ἐχοροστάτησε καὶ ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν εις τὴν Ἱεράν Μονὴν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τοῦ Κοινωνικοῦ ἐδέχθη τὴν μοναχικὴν ἐπαγγελίαν καὶ ἐτέλεσε τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἀγγελικοῦ Σχήματος τῆς μνημονευθείσης δοκίμου Μοναχῆς Ἐλισάβετ, ἡ ὅποια ἔχει ἤδη ἐγκαταβίωσει εις τὴν Μονὴν ταύτην ὡς Δόκιμος ἐπὶ τριετίαν. Ἡ νέα Μοναχὴ ἔλαθε τὸ ὄνομα Θεοδώρα εις τιμὴν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. Ἄς σημειωθῆ, ὅτι κατὰ μίαν εὐτυχῆ συγκυ-

ρίαν ἡ ἐγκατάστασις τῆς νέας Γυναικείας Μοναστικῆς Ἀδελφότητος τῶν Ἁγίων Θεοδώρων συνετελέσθη τὴν 30ὴν Μαρτίου τοῦ ἔτους 1984. Σήμερον ἡ Ἀδελφότης αὕτη ἀριθμεῖ ἕξ Μοναχῆς καὶ μίαν Δόκιμον.

Ἡ Μοναχὴ Θεοδώρα ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1962 εις τὴν Αἰθιοπίαν, κατάγεται ὅμως ἐκ Μυτιλήνης, ἐπεράτωσε δὲ τὰς σπουδὰς τῆς εις τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, λαβοῦσα τὸ πτυχίον τῆς Βιολογίας.

— Ἐπίσης πολὺ σημαντικό πρέπει νὰ θεωρηθῆ τὸ γεγονός, ὅτι εις τὴν παλαιάφατον καὶ ἱστορικὴν Ἱεράν Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ἀρχίζει μίαν νέα περίοδος ἐπιστροφῆς εις τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ ἀνανεώσεώς τῆς μὲ νέους Μοναχοὺς.

Τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας ἀνήλθεν εις τὴν Μονὴν ταύτην καὶ ἐχοροστάτησε εις τὸν Ἑσπερινόν. Περὶ τὸ τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ ἐδέχθη τὴν Μοναχικὴν Ὑπόσχεσιν τοῦ κ. Παναγιώτου Φιλιπποπούλου, καταγομένου ἀπὸ τὴν Κοινότητα τῆς Κουνινᾶς, καὶ ἐτέλεσε τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἀγγελικοῦ Σχήματος. Ὁ νέος Μοναχὸς ἔλαθε τὸ ὄνομα Καλλιόπιος εις τιμὴν τοῦ

'Ιεράν Μητρόπολιν Δράμας, ἀγωνιζόμενος ὅπως διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς διακονίας του πραγματοποιῆ τὸ διαποτίσαν τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον του χωρίον τοῦ Προφήτου Ἠσαΐα: «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἔνεκεν ἔρχισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῶσαι αἰχμαλώτους ἄφρων, τυφλοῖς ἀνάβλεψιν» (Ἠσ. ξα', 1).

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος καλλιεργικὸν ἐπὶ ἀρίστου χάριτος τεινωμένον βιβλίον, ὅπερ περιέχει δεκάδας ἐγγράμων καὶ μὴ φωτογραφιῶν, παρουσιάζει τὴν εὐαισθησίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου εις τὴν ἐπάνδρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων καὶ εις τὴν ἀνύψωσιν τῆς πνευματικῆς στάθμης τῶν συνεργατῶν του προσβυτέρων καὶ διακόνων τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀνέγερσιν καὶ τὰ ἐγκαίρια ἰ. ραῶν τὴν φροντίδα του διὰ τὴν ἀγωγήν τῆς νεότητος, τὰς κατασκηνώσεις καὶ τὰ οἰκοτροφεῖα τὴν δργάνωσιν ἱερατικῶν συνάξεων καὶ συνεδρίων τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς «Χριστιανικῆς Ἑστίας» καὶ τῆς «Αὐδίας» τὴν διαφώτισιν καὶ ἀφύπνισιν τοῦ ποιμανίου διὰ πλήθους κηρυγμάτων, ὁμιλιῶν καὶ διαλέξεων τὴν ἀνοικοδόμησιν, προσβολὴν καὶ ἀξιοποίησιν τῆς ἱστορικῆς μνηστῆς τῆς Παναγίας Εἰκοσιφοινίσσης, ἣτις εἶναι ἀληθὲς προσώργιον τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ Ἀν. Μακεδονίᾳ τὸς κληρικὸς καὶ λαϊκὸς «συνεργὸς ἐν Κυρίῳ» τὴν πλουσιωτάτην ἐπισκοπικὴν βι-

βλιοθήκην τὰς ποικίλας πινχὰς τοῦ πεφοτισμένου ποιμαντικοῦ καὶ ἁγιαστικοῦ ἔργου τὸ πλούσιον συγγραφικὸν ἔργον τοῦ Σεβασμιωτάτου, τὸ ὅποιον περιλαμβάνει πολλὰς δεκάδας βιβλίων καὶ πλήθος μελετῶν, βιβλιοκρισιῶν καὶ διαλέξεων καὶ ἔχει τόχει ἐγκωμιαστικῶν κρίσεων τὰς γενομένας τιμητικὰς διακρίσεις καὶ τὰ ἐπιδοθέντα εις αὐτὸν παράσημα, μετάλλια καὶ διπλώματα ἀνθολόγιον κρίσεων περὶ τοῦ ἐν γένει ἔργου του καὶ τέλος Παράσημα, περιέχον τὴν ἀντιφώνησιν του ἐπὶ τῇ εις Ἐπίσκοπον χειροτονία του, τὸν ἀποχαιρετιστήριον λόγον ἐν Ἐδέσση καὶ τὸν ἐνθρονιστήριον ἐν Δράμᾳ λόγον του καὶ τέλος Πίνακα τῶν ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Δράμας ἐνοριῶν, ραῶν καὶ ἐφημεριῶν.

Ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς δωρῆται εις τὸν κοσμοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐκλεκτὸν Σεβ. Μητροπολίτην Δράμας κ. Διονύσιον ἔτη πολλὰ πρὸς συνέχισιν τοῦ ἠύλογημένου καὶ καρποφόρου ἔργου του, ἵνα τὸ Χριστιανισμὸν πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διαπιστώσῃ, ὅτι παρὰ τὴν ἠθικὴν σῆψιν τοῦ κόσμου, ὡς τονίζει ἐν τῷ Προλόγῳ ὁ Σεβασμιώτατος, «ὑπάρχει καὶ τὸ καλὸ, δὲν χάθηκαν ὅλα, γίνονται καὶ ἐπαινετὲς προσπάθειες, δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὑπάρχει ἀντίδραση κατὰ τῆς πλημμυρίδος τοῦ κακοῦ...» (σ. 6).

Ε. Δ. Θ.

ἀειμνήστου Διακόνου Καλλιπίου, ὅστις διέσωσε τὴν θαυματουργὸν Ἱερὰν Εἰκόνα τῆς Παναγίας μας ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ ἔτους 1934, ὀρμήσας μὲ αὐταπάρνησιν μέσα εἰς τὴν κόλασιν τῆς φωτιᾶς!

Εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός, ὅτι ἡ κουρὰ τοῦ Μοναχοῦ Καλλιπίου εἶναι ἡ πρώτη κουρὰ Μοναχοῦ, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσε ὁ σεπτὸς Ποιμενάρχης μας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐνταῦθα ὑπερδωδεκαετοῦς ἀρχιερατικῆς αὐτοῦ διακονίας!

Τὸ δεύτερον ἀξιοσημείωτον γεγονός εἶναι, ὅτι μὲ τὴν κουρὰν τοῦ π. Καλλιπίου ἀρχίζει πλέον καὶ εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον μία ἀναστελέχως μὲ νέα πρόσωπα καὶ ἐπομένως μία ἀνανέωσις τῆς παλαιφάτου ταύτης Μονῆς.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐγινε τὴν Κυριακῇ 10 Μαρτίου στὴν Παναγία τῆς Ἀγιάσου ἡ εἰς Πρεσβύτερον Χειροτονία τοῦ Ἱεροκλήρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως π. Κύριλλου Συκῆ. Ὁ Ναὸς ἦταν κατὰ μέρος ἀπὸ πιστοῦς, λόγω τῆς χειροτονίας καὶ τῆς ἡμέρας τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἐπεὶ δὲ στὸν ἐν λόγω Ἱ. Ναὸ φυλλάσσεται τεμάχιο τοῦ Τιμίου Ξύλου.

—Τὴν Παρασκευὴ 15 Μαρτίου ἔγινε ἡ μηνιαία Κληρικολαϊκὴ Σύναξις στὴν Κοινότητα τῆς Βρίσας. Τὸ θέμα ἦταν «Ἡ Ἱερωσύνη» καὶ ὁμιλητὴς ὁ Ἱεροκλήρου π. Ἰάκωβος Καραμούζης. Κατὰ τὴν Προηγασμένη ἔγινε καὶ ἡ Χειροτονία τοῦ ἀποφοίτου τοῦ Ἱ. Ἐκκλῆσ. Λυκείου Βόλου Δημητρίου Καραϊσκάκη εἰς Διάκονο.

—Τὴν Πέμπτη 28 Μαρτίου, στὸ Χριστιανικὸ Κέντρο Νεότητος ἔγινε ἡ μηνιαία ἐκδήλωσις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Περιελάμβανε ὁμιλία τοῦ Ἱεροκλήρου π. Χρυσόστομου Ἀθαγιανοῦ μὲ θέμα: «Ἄνθη ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ Γολγοθᾶ» καὶ σειρὰ Ἑκκλησιαστικῶν ἔκκλῆσ. τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος ποῦ ἀποδόθηκαν ἀπὸ τὴν Ἑκκλησιαστικὴν Χορωδία τοῦ Πρωτοψάλτου κ. Θεοδώρου Μανιάτη.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἀρχιεραγματεία τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἡ Ἀρχιεραγματεία τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καθιστᾷ διὰ τῆς παρουσίας γνωστῶν εἰς τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα, ὅτι τὰ κυκλοφοροῦντα συγγράμματα τοῦ Διονυσίου Δώριζα ἐλέγχονται ὡς ἀποκλίνοντα οὐσιωδῶς ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, διὸ καὶ ἐφιστᾷ ἰδιαίτερως τὴν προσοχὴν παντὸς χριστιανοῦ ὀρθοδόξου πιστοῦ, ὅπως ἀπέχη τούτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς πεπλανημένων ἀπόψεων, μὴ διαδίδῃ δὲ ταῦτα καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἀντορθόδοξους δοξασίας.

Καὶ εἶχον μὲν ἀποσταλῆ ἐν καιρῷ πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κύριον κύριον Δημήτριον ὑπὸ τοῦ ἐν λόγω συγγραφέως ἕναι τῶν

τοιούτων συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τῇ λήψει ὅμως τούτων ἀπάντησις τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος οὐδὲν ἄλλο ἐσήμαινεν ἢ τὴν τυπικὴν ἔκφρασιν εὐχαριστιῶν ἐπὶ τῇ λήψει τούτων, ὡς γίνεται πάντοτε εἰς τοιαύτας περιπτώσεις, ἐπ' οὐδενὶ δὲ ἀποδοχὴν ἢ υἰοθέτησιν τῶν ἐν λόγω αἰρετικῶν δοξασιῶν, ὡς διατείνεται ὁ μνημονευθεὶς Διονύσιος Δώριζας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 4ῃ Ἰουνίου 1991

Ἐκ τῆς Ἀρχιεραγματείας τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

† Ὁ Φιλαδελφεὶς ΜΕΛΙΤΩΝ
Ἀρχιεραγματεῶν

Ἱερὰ Κοινότης Ἀγίου Ὄρους Ἄθω

Ἐν Καρυαῖς τῇ 8ῃ Μαΐου 1901

Τῇ Αὐτοῦ Θειοτάτῃ Παναγιότητι τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. κ. ΔΗΜΗΤΡΙΩΙ τῷ πανσεβάστῳ ἡμῶν Πατρὶ καὶ Δεσπότη.

Εἰς Φανάριον

Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Κατῶδυνος καὶ ἔκπληκτος ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Κοινότης ἔλαθε γνῶσιν, ἐπισημῶς πλέον, τῆς προσχωρήσεως τοῦ τέως Καθηγουμένου τῆς Ἱ. Μ. Φιλοθέου Ἀρχιεπισκόπου Ἐφραῖμ εἰς τὴν σχισματικὴν καὶ ὑπὸ οὐδεμιᾶς ὀρθοδόξου τοπικῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωριζομένην παρεκκλησιαστικὴν ὁμάδα τῶν οὕτω καλουμένων Ρώσων τῆς διασποράς.

Εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς ὁ τέως Καθηγούμενος ἐπέτρεψεν εἰς τὴν συνείδησίν του, ἐνῶ ἐπὶ ἔτη, ἀδεία καὶ ἀνοχῆ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς εἰργάζετο ὡς πνευματικὸς, ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου τῆς ὑπὸ τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἰάκωβον τοπικῆς καὶ ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐξαρτωμένης διοικητικῶς Ἐκκλησίας, ἀποκτῆσας πλεῖστα ὅσα πνευματικὰ τέκνα ἐκ τῶν ἐνοριῶν καὶ ἱερῶν Ναῶν τῶν ἐχόντων κανονικὴν ἐξάρτησιν ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου, μεθ' οὗ ἐτέλει ἐν πνευματικῇ κοινῶνι ἐπὶ δεκαετία καὶ πλέον, πῶς τώρα τὰ ἴδια αὐτὰ τέκνα, τὰ ὁποῖα τότε συνεβούλευε νὰ ὑπακούουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐλάμβανον τὰ ἀχραντα μυστήρια ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, συμβουλεύει τώρα νὰ ἀποσκιρτήσουν, δίκην ἀναρτῶν, ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ νὰ ἐνταχθῶσιν εἰς μίαν τοιαύτην παρεκκλησιαστικὴν παρασυναγωγὴν;

Ἀσφαλῶς θὰ εἶναι γνωστὸν εἰς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ τῆς Ρωσικῆς διασποράς, οἱ ὁποῖοι, ἰστάμενοι ἐπὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐδάφους τῆς ἀλλοδαπῆς, παριστῶντες τοὺς ὁμολογητάς, μέχρι χθὲς, ἀλλὰ καὶ σήμερον κατηγοροῦν τὴν ἀδελφὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι συνεβιβάσθη μὲ τὸ ἀθρησκευτικὸν καθεστῶς, καθ' ἣν ὥραν προσεπάθει νὰ στηρίξῃ τοὺς ἐν Ρωσίᾳ πιστοὺς, καὶ νὰ κρατήσῃ ἀνοικτοὺς τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τῶν μελῶν τῆς, ἀφοῦ ἄλλωστε δεκάδες χιλιάδες ἀντιμετώπισαν τὸ μαρτύριον, τὸ ὁποῖον ἀπέφυγον διὰ τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μεταναστεύσεως οἱ τῆς διασποράς—σήμερον, ὅτε ἔπνευσε αὐρα ἐλευθερίας εἰς τὴν Ρωσίαν, διεισδύσουσιν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς δικαιοδοσίας τοῦ

Πατριαρχείου της Μόσχας, «χειροτονούντες κληρικούς» και άπειλούντες με νέον σχίσμα την Ρωσικήν 'Εκκλησίαν. Με αυτούς λοιπόν συνετάχθη δυστυχώς ό τέως Καθηγούμενος 'Εφραίμ.

'Η καθ' ήμās 'Ιερά Κοινότης, ακολουθούσα έν προκειμένω πιστώσ τās άποφάσεις τής 'Εκτάκτου Διπλής 'Ιεράς Συνάξεως του παρελθόντος 'Απριλίου κ α τ α δ ι κ ά ζ ε ι ά π ε ρ ι φ ρ ά σ τ ω ς κ α ι ό μ ο σ φ ώ ν ω ς τήν προσχώρησιν του τέως Καθηγουμένου 'Εφραίμ 'Αρχιμανδρίτου εις τήν έν λόγω παρεκκλησιαστικήν παρασυναγωγήν.

'Ωσαύτως καλεϊ πάντα τά όρθόδοξα τέκνα τής 'Ιεράς 'Αρχιεπισκοπής 'Αμερικής νά μείνουν πιστά εις τήν 'Αρχιεπισκοπήν και τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον, δεδομένου, ότι ή 'Εκκλησία τής Κωνσταντινουπόλεως και πāsαι αί μετ' Αύτης κοινωνούσαι τοπικάί όρθόδοξοι 'Εκκλησίαι ή έξαρτώμεναι διοικητικώς και πνευματικώς έξ Αύτης, ταυτίζονται με τήν «Μίαν, 'Αγίαν Καθολικήν και 'Αποστολικήν 'Εκκλησίαν» του σμθόλου τής Πίστεως. 'Εξω ταύτης μόνον αίρέσεις και σχίσματα υπάρχουν. 'Εκτός Αύτης δέν υπάρχουν έξκυρα μυστήρια και χάρις Θεοϋ, κατά τήν όρθόδοξον 'Εκκλησιολογίαν.

«'Εξω τής Καθολικής (δηλ. τής όρθοδόξου) 'Εκκλησίας δέν ύπάρχει θάπτισμα, ούτε εύχαριστία, ούτε 'Επίσκοπος, άλλ' ούτε και «CATHEDRA» όρθής διδασκαλίας... Εις έπιστολήν του Κυπριανου (Καρχηδόνος) πρὸς έγκριτον λαϊκόν τινα όνόματι Μάγνον, όστις προκληθείς ύπ' αυτού του Κυπριανου έρωτᾶ, εάν οι Νοβατιανοί δύνανται νά θαπτίζουν έγκύρως, ό Κυπριανός άπαντᾶ άρνητικώς: οι αίρετικοί και σχισματικοί δέν έχουν τό δικαίωμα και τήν δύναμιν νά θαπτίζουν», (όρα: 'Ιωάννου Ζηζιούλα, 'Η ένότης τής 'Εκκλησίας έν τή εύχαριστία και τῷ 'Επισκόπῳ κατά τους τρεις πρώτους αιώνας, έν 'Αθήναις 1965, σελ. 127 έξήξ).

'Επαφίεται πλέον, Παναγιώτατε Δέσποτα, εις 'Υμās και τήν περι 'Υμās 'Αγίαν και 'Ιεράν Σύνοδον, ίνα λάθῃ πάντα τά ένδεικνυόμενα μέτρα πρὸς περιφρούρησιν τής ένότητος του όρθοδόξου ποιμνίου τής 'Αρχιεπισκοπής 'Αμερικής και άσφαλίση ταύτα από τήν θανάσιμον πτώσιν του ειρημένου Καθηγουμένου, θέσαντος έαυτόν, ως μη ώφελε, εκτός τής 'Εκκλησίας, άπλως και μόνον διά νά δυνηθῇ έλευθέρως νά έφάρμοση τά προσωπικά και πεπλανημένα σχέδια του, χωρίς τόν ζυγόν τής ύπακοῆς εις τήν 'Εκκλησίαν, εις ήν εκάρη Μοναχός και έχειροτονήθη κληρικός, ύποσχεθείς ύπακοήν μέχρι θανάτου, κατά τήν φρικτήν ώραν τής Μοναχικής του όμολογίας έν 'Αγ. 'Ορει, τό όποιον έγκατέλειψε.

Ποίος του ένεπιστεϋθη τήν σωτηρίαν των 'Εθνών; 'Η 'Εκκλησία τής 'Αμερικής στερείται άρα γε κανονικών ποιμένων, 'Επισκόπων και πρεσβυτέρων; Πόθεν έλαβε εύλογίαν; 'Ας κατονομάση τους διακεκριμένους 'Αγιορείτας, τους όποιους συνεβουλεύθη. Διότι ήμεις τους ήρωτήσαμεν και ώμίλησιν με σκληράν γλώσσαν διά τήν ένέργειάν του, θεωρήσαντες αυτήν «π λ ά ν η ν».

Που άρα γε όφείλεται ή τοιαύτη πτώσις του και ή έγκατάλειψις των έν 'Αγίῳ 'Ορει πνευματικῶν τέκνων του, άτινα ώδήγησε πρὸ του φρικτου θυσιασθριου τής Μεγάλης του Χριστου 'Εκκλησίας, με 'Επισκοπον τόν Οικουμενικόν Πατριάρχη; Πώς δύναται νά θεβαιώση ήμās ότι ή «πληροφορία» του δέν είναι πλάνη των δαιμόνων, άφου «μετασχηματίζεται ό Σατανάς και εις άγγελον φωτός»;

'Επαναλαμβάνοντες και αόθις τήν καταδίκην τής ενεργείας του ύπό πάντων των έν 'Αγίῳ 'Ορει Θεοφιλῶς και άπλανῶς ένασκουμένων άγιων Πατέρων, επικαλούμεθα τās 'Υμετέρας Πατρικῆς και Πατριαρχικῆς εύχās, διατελούντες μετᾶ θαυτάτου σεβασμοϋ και υϊκῆς άφοσιώσεως, άσπαζόμενοι τήν 'Υμετέραν Τιμίαν Χαριτόβρυτον Δεξιάν.

'Απαντες οι έν τή κοινῇ Συνάξει 'Αντιπρόσωποι και Προϊστάμενοι των είκοσιν 'Ιερῶν Μονῶν του 'Αγίου 'Ορους 'Αθω.

'Ι. 'Αρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μ. Βρετανίας

Τό Σάββατο, 11 Μαΐου 1991, έφτασαν στο Λονδίνο για έπίσημη έπτάήμερη έπίσκεψη τής 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες του Οικουμενικου Θρόνου Πέργης κ. Εύάγγελος και 'Ηλιουπόλεως και Θείρων κ. 'Αθανάσιος.

Στό άεδρόμιο HEATHROW του Λονδίνου τους ύποδέχθηκαν ό Σεβασμιώτατος 'Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Γρηγόριος, συνοδευόμενος ύπό των Θεοφιλεστάτων 'Επισκόπων Ζηνουπόλεως κ. 'Αριστάρχου, Κυανέων κ. Χρυσοστόμου, Νύσσης κ. 'Ελευθερίου, του Πρωτοσυγκέλλου 'Αρχιμ. κ. 'Αθανασίου Θεοχάρους και του 'Αρχιδιακόνου τής 'Αρχιεπισκοπής κ. Σωτηρίου Χαραλάμπους.

'Η έπίσκεψη αυτή τής Πατριαρχικής 'Εξαρχίας άποτελοϋσε μέρος έπίσημης ένήμερωτικῆς περιοδείας τους στις 'Επαρχίες του Οικουμενικου Θρόνου στην Εύρώπη, για νά γνωρίσουν εκ του σύνεγγυς τους τρόπους δομής, διοικήσεως και λειτουργίας των επί μέρους Κοινοτήτων και λοιπών 'Ιδρυμάτων, τά όποια άποτελοϋν τήν 'Αρχιεπισκοπή και Μητροπόλεις του Θρόνου. Πατριαρχική 'Εξαρχία ειχεν ήδη έπισκεφθει τις 'Ιερες Μητροπόλεις Γαλλίας, Γερμανίας, Βελγίου και 'Ελβετίας.

Στην 'Αγγλία οι δύο Σεβ. Μητροπολίτες του Πατριαρχείου έπισκέφθηκαν συνοδευόμενοι από τόν Σεβασμιώτατο 'Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων κ. Γρηγόριο, τις Κοινότητες 'Αγίας Σοφίας, Τιμίου Σταυρου και 'Αρχαγγέλου Μιχαήλ HENDON, 'Αποστόλου 'Ανδρέου KENTISEH TOWN, 'Αγιων Πάντων CAMDEN TOWN, 'Αποστόλου Βαρνάβα και Παναγίας Βορείου Λονδίνου, Γενεσίου τής Θεοτόκου Νοτίου Λονδίνου και 'Αγίου Νικολάου Δυτικού Λονδίνου. 'Επισκέφθηκαν έπίσης και τήν πόλη BIRMINGHAM και τις δύο Κοινότητες εκει, δηλαδή του 'Αποστόλου 'Ανδρέα και Κοιμήσεως Παναγίας και 'Αγίας Τριάδος και 'Αποστόλου Λουκά. Στό BIRMINGHAM οι 'Ομογενείς

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Διακόνου Ἀποστόλου Δανιηλίδου, Ἡ Ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, Κατερίνη: Τέριτος, 1990, σελ. 71, εἰκόνες, φωτογραφίαι.

Διὰ τὸν ἀσχολούμενον μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης ὁποιαδήποτε μελέτη, ἀναφερομένη εἰς αὐτὴν ἢ τὴν φιλοξενούσαν ταύτην ἱ. μονὴν τῆς ἁγίας Τριάδος Χάλκης εἶναι εὐπρόσδεκτος. Ἡ παρούσα ἐργασία ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ τριμηναῖον περ. «Θεολογία» 2 (1981), 995 - 1023. Ἐφερε τότε τὸ γνῶρισμα «τῆς ἀγὰ χειρὸς πρωτολείου ταύτης μελέτης» (σ. 995). Ἐκτὸς ἀπὸ ὀλίγας προσθέσεις καὶ ἀφαιρέσεις, ἡ ἰδίᾳ ἐργασία ἐμφανίζεται ἐδῶ εἰς δευτέραν ἔκδοσιν (α' 1981, β' 1990). Προσθήκην ὡσαύτως ἀποτελεῖ τὸ πλούσιον φωτογραφικὸν ὕλικόν ἀπὸ τὸ κυριακὸν συγκρότημα τῆς ἱ. μονῆς τῆς ἁγίας Τριάδος καὶ ἀπὸ τὰ διάφορα πρόσωπα, πού συνδέονται πρὸς αὐτήν.

Θὰ μὲ ἐπιτρέψῃ, πιστεύω, ὁ πανοσ. ὑπογραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου ἔπως ἀναφερθῶ εἰς δύο σημεία:

Κεφ. Δ'. Τὰ ὄνόματα τῶν κατὰ καιροὺς διατελεσάντων Ἠγουμένων.

7) Βασίλειος Ἀστερίου (σ. 25), Μητροπολίτης Ἀγχιάλου. Ὁ Βασίλειος Ἀστερίου δὲν ὑπῆρξεν ὁ μετέπειτα μητροπολίτης Νικαίας καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βασίλειος Γ' (Βασίλειος Γεωργιάδης), ἀλλὰ ὁ κατόπιν μητροπολίτης Σμύρνης Βασίλειος (22 Δεκεμβρίου 1884 - 23 Ἰανουαρίου 1910). Ἴδε Σταυρίδου, Βασιλείου Θ., Ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, β' ἔκδ., Θεσσαλονίκη, 1988, σ. 104-109, 162-173).

25) Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης, μέγας πρωτονοτάριος (σ. 38). Ἡ ὑπ' αὐτὸν ἐμφανιζομένη φωτογραφία δὲν εἶναι τοῦ Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου, ἀλλὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς σχολῆς Περικλέους Φωτιάδου. Ἴδε:

Παπᾶ, Ἀθανασίου (Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων), Αἱ προσωπογραφίαι τοῦ Μεγάλου Συνοδικοῦ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος 55 (1973) 348 - 389.

Ἡ ἐνασχόλησις μὲ τὰ Θεολογικὰ γράμματα καὶ τὸ συγγραφικὸν ἔργον τῶν κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν θεολόγων ἤδη ἀπὸ τῆς νεανικῆς των ἡλικίας ἴσως θὰ πρέπει νὰ θεωρῆται κάτι τὸ πολὺ θετικὸν καὶ εὐχάριστον διὰ τὸ μέλλον. Ὅλοι ὅσοι ἠρχίσασμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπιστρέφομεν μὲ νοσταλγίαν εἰς τὰ πρωτόλεια καὶ παρακολουθοῦμεν τὴν μετέπειτα ἐξέλι-

ὀργάνωσαν καὶ εἰδικὴ δεξίωσις πρὸς τιμὴ τῶν δύο Ἐξάρχων στὸ Οἶκημα τῆς Ἑλληνικῆς Κυπριακῆς Ἐστίας.

Δεξίωσις πρὸς τιμὴ τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας ὀργάνωσε ἐπίσης στὸ Λονδίνο ὁ Σύνδεσμος Ἑλληνορθόδοξων Κοινοτήτων Μ. Βρετανίας, στὴν ὁποία παρεκάθησαν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος, οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Ζηνουπόλεως κ. Ἀρίσταρχος, Τελμησοῦ κ. Χριστοφόρος καὶ Νύσσης κ. Ἐλευθέριος, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος, ὁ Ἀρχιμ. Νικηφόρος Κυκκώτης καὶ οἱ Πρόεδροι τῶν Κοινοτήτων Μείζονος Λονδίνου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεώς τους οἱ δύο Μητροπολίτες συνεργάστηκαν μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο καὶ τοὺς Βοηθοὺς Ἐπισκόπους καὶ ἄλλους παράγοντες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς γιὰ θέματα πού ἀπασχολοῦν τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ Ἐπαρχία τοῦ Θρόνου. Τὴν δὲ Κυριακὴν, 12 Μαΐου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως κ. Ἀθανάσιος τέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ κήρυξε στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ Ἁγίας Σοφίας Λονδίνου, ἡ ὁποία καὶ μεταδόθηκε σὲ ζωντανὴ ἔκπομπὴ ἀπὸ τὸ τηλεοπτικὸ κανάλι ITV.

Ἡ Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία ἀνεχώρησε τὸ Σάββατο, 18 Μαΐου, γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη

Ἀυστρίας ἦταν καὶ ὁ τελικὸς σταθμὸς τῆς περιοδείας τους.

20 Μαΐου 1991

(Ἀπὸ τὸ Γραφεῖο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

—Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας τὸν περασμένο Φεβρουάριον ἐπέτρεψε τὴν ἵδρυσιν τοῦ Συλλόγου: «Κίνησις τῶν Νέων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας», καὶ ἡ Ἐκκλησία προσδοκᾷ ἐξ αὐτοῦ μεγάλην βοήθειαν εἰς τὸν τομέα τῆς διακονίας καὶ τῆς ἱεραποστολῆς. Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἀνεκρήχθη ὁ Σεβ. ἐπίσκοπος ΚΟΣΤΡΟΜ κ. Ἀλέξανδρος καὶ ἀντιπρόεδροι ὁ ἱατρὸς κ. V. ΡΥΣΤΟΒΟJ καὶ ἡ μαθηματικὸς κ. OLGA JANUSKAVICIENE. Ὁ νεοσυσταθεὶς Σύλλογος θὰ ἐπεκταθῆ εἰς ὅλας τὰς ἐνορίας καὶ συντόμως θὰ πραγματοποιηθῆ συνάντησις τῶν νέων διὰ νὰ ἐξετασθοῦν τὰ ἕως τότε ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειας ἐφαρμογῆς τῶν ἰδεῶν τῆς «Κινήσεως».

—Τὸ εἰδησεογραφικὸ πρακτορεῖο ΤΑΣΣ ἐδημοσίευσεν εἰς τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου ἄνευ λεπτομερειῶν τὴν ἐξῆς σύντομον εἰδησιν. «Ἐδολοφονήθη ὁ ὀρθόδοξος ἱερεὺς S. SLITSOV εἰς τὴν κατοικίαν του, ἡ ὁποία ἐλεηλατήθη».

ξιν. Συγχαίρω τὸν ἀγαπητὸν μου συγγραφέα διὰ τὴν προσφορὰν του καὶ εὐχομαι συνέχισιν τῶν προσπαθειῶν του τούτων.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΓΡΙΔΗΣ

Μυστικὸν Θυσιαστήριον (Εἰς μνήμην ἀειμνήστου πατρὸς Χρυσοστόμου Χρ. Ζαφειροπούλου, 10 χρόνια μετὰ τὴν κοίμησίν του), Τσοτύλι 1990, σελ. 222.

Ἐραῖος καρπὸς ἀγάπης καὶ τιμῆς εἶναι τοῦτο τὸ βιβλίον, πού τὰ πνευματικά του τέκνα καὶ οἱ φίλοι του ἀφιερώνουν στὴ μνήμη τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Ζαφειροπούλου, πού διακόνησε καὶ ἀναλώθηκε, ὡσάν γνήσιου κεριοῦ λαμπάδα, μέσα στὸ πνευματικὸ - λειτουργικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, σὲ μιὰ τόσο ἀγνωστὴ ἀπὸ πολλοὺς ἀρμόδιους περιοχῆ τῆς πατρίδος μας. Ὁ ἀλησμόνητος ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος, ἄλλοτε φοιτητῆς ἱατρικῆς, καὶ μετὰ —κατὰ συγκυρία ἢ παραχώρηση θεία καὶ πρόσκληση— ἔγινε φοιτητῆς Θεολογίας, θεολόγος, ἀρχιμανδρίτης, ἱεροκήρυξ, ἡγούμενος Ἱ. Μονῆς, κατηχητῆς καὶ ἐπόπτης τῶν ἐκκλ. κατηχητικῶν Σχολείων καὶ ἐξομολόγος, στὰ δυσπρόσιτα χωριά τοῦ Βοῖου, τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Ἐνας ἱεραπόστολος κληρικὸς, πού ξεχνοῦσε τὸν ἑαυτό του, γιατί μετὰ τὴν ἀγάπη στὸ Θεὸ καὶ στὸν πλησίον δὲν εἶχε καιρὸ νὰ σκεφτεῖ τίς προσωπικὲς ἀνάγκες του. Τ' ὄνομά του στὸν Πεντάλοφο, στὸ Τσοτύλι καὶ στὰ γύρω χωριά, προφέρεται μετὰ σεβασμὸ ἴσαμε σήμερα, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους πού δὲν τὸν γνόρισαν ἴσως, γιατί ἄκουσαν ἢ καὶ γνόρισαν τὰ ἔργα του (γαοὺς, οἰκοτροφεῖα, γηροκομεῖα, πνευματικὰ κέντρα, διδασκαλίες κ.κ.), πού ζοῦν ἀκόμη καὶ βοηθοῦν ὕλικά καὶ πνευματικά τὸν κόσμον —ιδίως τὴ νεολαία— τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης.

Σκέφτομαι, πῶς, ὅταν ἀκούγονται —ἀληθινὰ ἢ ψεύτικα— σκάνδαλα γι' ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει νὰ θυμούμαστε ἢ νὰ προβάλλουμε ἀνθρώπους αὐτοθυσίας καὶ τύπους ἐσωτερικῆς ἱεραποστολῆς, ὡς τὸν π. Χρυσόστομο, γιὰ νὰ κλείνουμε τὰ στόματα τῶν ἐχθρῶν καὶ συκοφαντῶν τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῶν ἐργατῶν - λειτουργῶν τῆς. Βιβλία ὡς αὐτό, ἀποτελοῦν στήριγμα γιὰ πολλοὺς διστακτικὸς ἢ ἀμφιβάλλοντας χριστιανούς. Δείχνουν τὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς, πῶς εἶναι καὶ πῶς δροῦν σωστικά στὴν κοινωνία μας σήμερα, παρ' ὅλα ὅσα λέγονται ἀπὸ... ἐπαγγελματίες ἀντιφρονούντες καλὰ μούς. Ὁ π. Χρυσόστομος, ἱεροκήρυξ καὶ πρωτοσύγκελλος Ἱ. Μ. Σισανίου καὶ Σιατίσσης, δὲν εἶχε ἄλλη φιλοδοξία, ἀπ' τὸ νὰ διακονεῖ σωστά, ὀρθόδοξα, τὸ λαὸ τοῦ Κυρίου, τὰ πιστὰ τέκνα τῆς

Ἐκκλησίας. Ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἔργο του, μὰ καὶ ἀπὸ τὰ κείμενα πού μᾶς ἄφησε, συνδύαζε θαυμαστά τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ κοινωνικὴ δράση, μετὰ τὴν πνευματικὴ καὶ τὴν ἀσκητικὴ ζωὴ. Φτωχὸς καὶ ταπεινός, ὁ π. Χρυσόστομος θύμιζε ὅταν ζοῦσε τοὺς ἀσκητὰς τῆς ἐρήμου. Τὰ ἔδινε ὅλα, ὕλικά καὶ πνευματικά, γιὰ κείνους πού τὰ εἶχαν τόσο ἀνάγκη. Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ χωριά τοῦ Βοῖου δὲν λησμονοῦν τὸν Πελοποννησίον ἱεραπόστολον, πού τ' ἄφησε ὅλα καὶ ἀφιερῶθηκε ὀλοκληρωτικὰ στὴ διακονία τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τους, — ἀπὸ τότε πού ἤρθε κοντὰ τους, ἕως τῆ στιγμῆ πού ἀρρώστησε, καὶ ὁ Κύριος τὸν κάλεσε γιὰ τὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία.

Ἀξίζουσιν εὐχαριστίες καὶ συγχαρητήρια σ' αὐτοὺς πού κοπίασαν καὶ μετὰ τὸν τρόπο τους συνέβαλαν ὁ καθένας, ὥστε νὰ ἐκδοθεῖ τὸ χρήσιμο καὶ ὠραῖο αὐτὸ βιβλίον, καρπὸς τιμῆς καὶ ἀγάπης πνευματικῶν τέκνων, στὴ μνήμη τοῦ πνευματικοῦ τους πατέρα.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Κώστα Σαρδελῆ, «Καὶ ἐγένετο φῶς — Κύριλλος καὶ Μεθόδιος» (σὶ Φωτισταὶ τῶν Σλάβων), ἐκδ. «Ἀστέρως», Ἀθήνα 1989, σσ. 342.

Ὁ κ. Σαρδελῆς εἶν' ἕνας πολὺ γνωστὸς συγγραφέας, μετὰ δάφνης στὴ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία. Τὰ βιβλία του γιὰ τὸν ἅγιον Κοσμά τὸν Αἰτωλὸ, τὸν «Ἅγιον τῶν Σκλάβων», γιὰ τὸν Θεοφάνη τὸν Ἑλληνα, τὸν Μάξιμον τὸ Γραικὸ, τὸν Κόντογλου κ.π.α., τὸν ἔχουν φέρεσι στὴν πρώτη γραμμῆ τῶν συγγραφέων, πού ἀγωνίζονται μετὰ τὰ πνευματικὰ ὄπλα γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία, τὸ Ἔθνος, τοὺς σκλαδωμένους Ἑλληνας τῆς Βορείου Ἡπείρου, καὶ ὅπου ἄλλοῦ τὸ ἐθνικὸ χρέος τοὺς καλεῖ. Εἰδικευμένος στὸ λογοτεχνικὸ εἶδος τῆς μυθοστορηματικῆς βιογραφίας, ἔχει γράψει χιλιάδες σελίδες, μετὰ δύναμη καὶ πάθος, γιὰ τοὺς ἐλληνορθόδοξους ἀγῶνες τῶν μεγάλων μαρτυρῶν τῆς Ἰστορίας μας καὶ τοῦ Γένους. Θέμα τοῦ τελευταίου βιβλίου του οἱ δύο μεγάλοι Ἑλληνας τοῦ θ' αἰῶνος, πού ἔφεραν τὰ βυζαντινὰ φῶτα καὶ γραμμὰ κατὰ ἐφώτισαν μ' αὐτὰ ὅλες τίς σλαβικὲς χῶρες, δηλ. ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος. Μιὰ βιογραφία, πού, μόνον τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς νὰ θρεῖς καὶ νὰ περιγράψεις, ξεπερνάει κάθε δυνατότητα φαντασίας! Πράγμα πού ἔκαμε ὁ κ. Σαρδελῆς, δουλεύοντας κατὰ ἐρευνητικὸν ὅλες τίς πηγὰς καὶ τὴ βιβλιογραφία, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ κάνει διδασκαρικὴ διατριβή! Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὄντως λαμπρό. Ἐξαντλήθηκε τὸ βιβλίον μέσα σὲ λίγον χρονικὸ διάστημα, καὶ θαγαίνει τώρα πάλι σὲ νέα ἐκδόσι. Λαχταριστὸ βιβλίον, μ' ἕναν παλιὸ ἐλληνογενὲς καὶ ὀρθόδοξο γραμμένον, μετὰ τὴ γνωστὴ ἀξίωσιν

γη και μαστοριά του λογοτέχνη Σαρδελη, που όταν το ανοίξεις, δέν μπορείς να το αφήσεις πριν τελειώσει!

Είναι πράγματι ένα βιβλίο, που σε παίρνει προσκυνητή και οδοιπόρο σε άγιους τόπους και ένδοξες εποχές, και σε περνάει μέσ' από τις έθνικές κ' εκκλησιαστικές περιπέτειες, πιό δυναμωμένο και πιό στερωμένο. Μ' αυτό τον τρόπο του, ο σ. γίνεται διδάχος και ιεραπόστολος και ο ίδιος, στη δύσκολη και δύσμοιρη εποχή μας, που χάνει το μπουσουλά της και παραδέρνει στα τετραπέρατα του κόσμου. Φυσικά, χρειάστηκε να σκάψει σε ιστορικούς και θεολογικούς άγρους, και να κοπιάσει πολύ, μιά ο κόπος του δέν πήγε χαμένος. Κι αυτό είναι που αξίζει και δικαιώνει το συγγραφέα εις το έργο.

Δέν θέλω να πω τίποτε άλλο. Λίγες φράσεις μόνο να δώσω, τελειώνοντας, απ' το πνεύμα του βιβλίου, όπου ο αναγνώστης θ' αναγνωρίσει τα λόγια και τη γραμμή του Ιεροῦ Φωτίου, του μεγάλου Πατριάρχη μας: «—Είπα πριν, ότι στέλνουν εδώ ανθρώπους τους. 'Απευθύνονται στον βασιλέα μας και ζητούν τη βοήθειά του. Αυτό το κάνουν όχι γιατί ο Μιχαήλ είναι ο πιό δυνατός βασιλιάς του κόσμου, και ή αυτοκρατορία μας ή πιό μεγάλη και ή πιό ένδοξη. "Όχι. Τό κάνουν γιατί γνωρίζουν, ότι έμεις δέν αποδλέπουμε στην υποδούλωσή τους. Γιατί είμαστε ή Οίκουμενη! Και ότι όλων των λαών σεδύμαστε τις γλώσσες μιά και τις παραδόσεις τους. "Ότι στις χώρες των λαών αυτών δέν πάμε ως κατακτητές, αλλά ως φίλοι, ως άδελφοί, ως χριστιανοί. Να δώσουμε και όχι να πάρουμε. Γι' αυτό, δλέπετε, να απευθύνονται μόνοι τους στον βασιλέα μας. Γιατί είμαστε ορθόδοξοι. Γιατί ή 'Ορθοδοξία τους θεωρεί όλους ίσους, άδελφια, και όχι τον ένα έτσι και τον άλλο αλλιώς. "Αραβες, Χάζαροι, Πέρσες, Αιγύπτιοι... 'Αδέρφια... Πάντα τά ξηνη! — Αυτό είναι το μεγαλειό μας. Αυτό ή δόξα μας. "Ότι είμαστε αδέρφια εν Χριστώ 'Ιησού. "Όχι ο ένας δούλος του άλλου, είπε ο Φιλόσοφος (δηλαδή: ο Κύριλλος)».

Η. Β. ΠΑΣΧΟΣ

'Ολυμπιάδος Μοναχής, Δέησις (έπιλογή από το άγιογραφικό της έργου), έκδ. 'Ι. Κ. Μονής «Ευαγγελισμός Μ. Η.», Πάτιμος - 'Αθήναι 1989, σελ. 30 + 56 έγχρ. πίνακες.

"Άλλο ένα πνευματικό έργο, που σίγουρα θα μείνει για την καλλιτεχνική αξία της προσφοράς του και το όποιο επικαιρώς αφιερώνεται από την άγιογράφο Μοναχή 'Ολυμπιάδα «στην 'Ιερά Μονή 'Αγίου 'Ιωάννου του Θεολόγου, για τά 900 χρόνια από την

'δρυσή της». Δυστυχώς, έσα και να γράφουμε για το έργο αυτό, δέν μπορούμε να δώσουμε στον αναγνώστη σαφή εικόνα της ποιότητας των περιεχομένων εικόνων του, που αποπνέουν το ακριβό άρωμα της πνευματικής ευωδίας — και της Μοναχής που τις εικονογράφησε και του Μοναστηριού όπου πριν από χρόνια εγκαταβίωσε, κάτω από το περαρχήλι του μεγάλου Γέροντα και κτίτορος της Κοινοβιακής Μονής Ευαγγελισμού Μητρος 'Ηγαπημένου, του μακαριστού π. 'Αμφίλοχίου Μακρή, και τη στοργή της έμπειρης Καθηγουμένης Εύστοχίας. Προσφεύστατος ο τίτλος του έργου Δέησις, γιατί περιέχει ένα σεδαστό αριθμό από έκλεκτες εικονογραφίες της ισαμνης Μοναχής αλλά διαπρεπούς άγιογράφου 'Ολυμπιάδος, για την τέχνη της οποίας έχουμε ήδη ένθουσιώδεις εύλογίες και γνώμες απ' το Οίκουμενικό Πατριαρχείο, τον Κόντογλου, τον Τσαρούχη, τον Χατζηδάκη, καθώς και κρίσεις νεωτέρων ειδικών όπως των Καθηγητών Ν. Ζία, 'Αθ. Παλιούρα κ.ά. 'Ο Καθηγητής 'Α. Κομίνης και ο Γ. Γκεζερλής έκαμαν άγρια, που φρόντισαν και πραγματοποιήσαν αυτή την έκδοση, με την οποία όχι απλώς προσβάλλεται το προσωπικό τάλαγο της διακεκριμένης άγιογράφου, αλλά προσφέρεται κ' ένα παράδειγμα στους νεώτερους και άπειρους τεχνίτες, για να ιδούν πώς γίνεται συζαντινή άγιογραφία μέσα στην παράδοση της 'Εκκλησίας μας, ζωντανή και δυναμική, αλλά και λειτουργική όπως στον ιδ' αιώνα!

Μου έκανε πολλή βαθεία έντύπωση, που ανάμεσα στις άλλες εύχαριστίες της, ή Μοναχή 'Ολυμπιάς εύχαριστεί και τη Μονή της μετανοίας της: «Πρός τούτους, οι εύχαριστίες μου αναφέρονται προς την άγία Καθηγουμένη της Μονής της μετανοίας μου και τις αδελφές που μου συμπαραστάθηκαν με τον δικό τους τρόπο ή κάθε μιά, καθιστώντας έτσι πιό ανάλαφρο το βάρος των εύθυνών μου» (σελ. XV).

'Η Δέησις περιλαμβάνει 23 τοιχογραφίες και 33 φορητές εικόνες, όπου διακρίνει κανείς επιδράσεις από την Κρητική λεγόμενη Σχολή της συζαντινης άγιογραφίας και από τά μνημεία της συζαντινης και μετασυζαντινης Σερβίας. Στο δάθος, όμως, μπορεί κανείς να διακρίνει τον μεγάλο 'Αγιογράφο και δάσκαλό της (Φ. Κόντογλου), που φέτος έκλεισαν 25 χρόνια από την κοίμησή του, και ο οποίος παρακολούθησε κ' ένθάρρυνε, τόσο ώραία και τόσο δικαιολογημένα, τά πρώτα δήματα της ταλαντούχου 'Αγιογράφου Μοναχής.

Η. Β. ΠΑΣΧΟΣ

'Επισκόπου 'Αγτωγίου Γ. Κόμπου,

Μητροπολίτου Σιασίου και Σιατίστης, Σύνομος ιστορική ανασκόπησης του θεσμού της ιδιοκτησίας κατά την 'Ελληνικήν αρχαιότητα και τους Χριστιανικούς χρόνους, 'Αθήναι 1990, σελ. 71 ('Εκδόσεις - 'Ανάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ», τυπογραφείον τῆς 'Αποσταλικῆς Διακονίας).

Ὁ καὶ ἐξ ἄλλων ἐμπεριστατωμένων θεολογικῶν καὶ χριστιανικῶν βιβλίων γνωστὸς Σεβασμιώτατος συγγραφεὺς ἐξέδωκε προσφάτως τὸ ὡς ἄνω βιβλίον, τὸ ὁποῖον, ἐν ὀλίγοις, ἀλλὰ τεκμηριωμένα μᾶς πληροφορεῖ περὶ τοῦ πολυζητημένου θεσμοῦ τῆς ιδιοκτησίας τόσοσιν ὑπὸ τῶν Κοινωνιολόγων καὶ Οἰκονομολόγων, ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν Θεολόγων, διὰ τῆς παραθέσεως χωρίων καὶ γνωμῶν 'Ελλήνων συγγραφέων ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους μέχρι καὶ τῶν ἀπόψεων τῶν μεγάλων 'Ελλήνων Πατέρων τῆς 'Εκκλησίας τοῦ Δ' μ.Χ. αἰῶνος. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀναμφιδόλως προσφέρει εἰς ἡμᾶς, εἰδικούς καὶ μὴ, μίαν ἐμπεριστατωμένην μελέτην περὶ τοῦ θέματος τοῦ θεσμοῦ τῆς ιδιοκτησίας, ἰδίᾳ ὑπὸ τὴν χριστιανικὴν περὶ αὐτοῦ θεώρησιν καὶ πλουτίζει οὕτω τὴν παρ' ἡμῖν 'Ελληνικὴν καὶ 'Εκκλησιαστικὴν Βιβλιογραφίαν. Τὴν ὕλην τοῦ βιβλίου διαχωρίζει εἰς τέσσαρα κεφάλαια.

Εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον διαπραγματεύεται τὸ δικαίωμα τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας εἰς τὴν ἀρχαίαν 'Ελλάδα. Εἰς τὴν ἀρχὴν τούτου ἀναφέρει ὅτι, ὡς ἀπέδειξαν αἱ 'Εθνολογικαὶ καὶ ἱστορικαὶ ἔρευναι εἰς τὰς πρωτογόνους κοινωνίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἴσχυσε πρῶτον τὸ καθεστὼς τῆς κοινοκτημοσύνης, ἔπειτα τὸ κοινωνικὸ σύστημα τῆς οἰκογενειακῆς ιδιοκτησίας, τρίτη δὲ μορφή ἐξεδηλώθη ἡ ἀτομικὴ ιδιοκτησία, τὴν ὁποῖαν διηκούλυε καὶ ἐπετάχυνεν ἡ ἐξέλιξις τοῦ χρήματος. Ἐν συνεχείᾳ παραθέτει τὰς περὶ τοῦ χρήματος γνώμας, τοῦ μεγάλου φιλοσόφου 'Αριστοτέλους, τῶν τραγικῶν ποιητῶν Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, διὰ τῶν σχετικῶν χωρίων, καθὼς καὶ ἀρχαίων ποιητῶν. Ἐπίσης γίνεται ἡ διαπραγματεύσις τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας, ὅπως μαρτυρεῖται εἰς τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ 'Ησιόδου, καθὼς καὶ τοῦ μεγάλου ἱστοριογράφου Ἡροδότου, ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου, ἀναφερομένων εἰς περιπτώσεις διανομῆς γῆς καὶ λαφύρων. Μετὰ ταῦτα ὁ σ. ἀναφέρεται εἰς τὰς 'Αθήνας ὅπου διεμορφώθη τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἰτήματα τοῦ ὁποῖου ἦσαν: ἡ ἰσονομία, ἡ ἰσότης εἰς τὰ πολιτικὰ δικαιώματα (ἰσηγορία) καὶ ἡ ἰσότης ἐνώπιον τοῦ νόμου (ἰσονομία). Οὕτω παρατίθενται ἱκαναὶ μαρτυρίαι τῶν κλασσικῶν συγγραφέων καὶ φιλοσόφων - 'Αριστοτέλους, Πλάτωνος, Ἐπικούρου. Περι-

σσότερον δὲ παρατίθεται ἡ περὶ τοῦ πλούτου, ιδιοκτησίας καὶ κοινοκτημοσύνης ἀποψὶς τοῦ Πλάτωνος, ὅπως αὕτη περιλαμβάνεται εἰς τὰ περισπούδαστα ἔργα τοῦ Πολιτεῖαν καὶ Νόμους· ἔπεται δὲ καὶ ἡ τοῦ 'Αριστοτέλους τοιαύτη.

Εἰς τὸ δεύτερον Κεφάλαιον ὁ σ. διαπραγματεύεται τὸ δικαίωμα τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας εἰς τὴν Π. Διαθήκην. Καὶ εἰς τὸ Κεφάλαιον τοῦτο τὰ ὅσα ἀναφέρονται διανθίζονται καὶ τεκμηριώνονται διὰ τῶν παρατιθεμένων σχετικῶν χωρίων, ἀλλὰ καὶ τῶν πλουσίων παραπομπῶν εἰς τὰ σχετικὰ βιβλία καὶ συγγράμματα εἰδικῶν μελετητῶν. Ἡ διαπραγματεύσις τοῦ θέματος γίνεται βάσει τῆς Μωσαϊκῆς νομοθεσίας, ὡς αὕτη εὐρίσκεται διεσπαρμένη εἰς τὴν Πεντάτευχον, εἰς τὰ λοιπὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης καὶ βάσει τῶν Κοινωνικῶν Κηρυγμάτων τῶν Προφητῶν.

Εἰς τὸ τρίτον Κεφάλαιον ὁ Σεβ. σ. διαπραγματεύεται τὸ δικαίωμα τῆς ιδιοκτησίας ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ. Ἐν πρώτοις ἀναφέρεται εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν...» διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἡ ἐλευθερία τῆς προσελεύσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν νέαν θρησκείαν τῆς Χάριτος, ἀλλὰ καὶ ἡ παραίτησις ἐμμέσως ἐκ τοῦ δικαιώματος τῆς ιδιοκτησίας, διὰ τῶν λόγων Του «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς...» (Ματθ. 6, 19-21). Ὡς συμπέρασμα δὲ ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀνάδειξις κάποιου ὡς πραγματικοῦ μαθητοῦ τοῦ Κυρίου καὶ ἡ πρὸς τὴν τελειότητα ἀνύψωσις, ἀπαραιτήτως προϋποθέτουν τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ πάσαν ιδιοκτησίαν. Ἐν συνεχείᾳ καταδεικνύεται καὶ πάλιν, τεκμηριωμένα διὰ τῶν σχετικῶν χωρίων τῆς Κ. Δ., ὅτι ὁ κάτοχος ὑλικῶν ἀγαθῶν εἶναι διαχειριστῆς καὶ οἰκονόμος τούτων, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός. Ὡς κατακλείς δὲ τοῦ Κεφαλαίου αὐτοῦ εἶναι ὅτι ὁ Κύριος δὲν παρουσιάζεται ἀσχολούμενος περὶ τὴν ἀτομικὴν ιδιοκτησίαν ὡς οἰκονομικὸν καθεστὼς, ἀλλὰ περὶ τὴν ἠθικοθρησκευτικὴν χρῆσιν αὐτῆς.

Εἰς δὲ τὸ τέταρτον καὶ τελευταῖον Κεφάλαιον γίνεται ἡ διαπραγματεύσις τοῦ ἐν λόγῳ θέματος συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων τῆς 'Εκκλησίας. Αἱ ἀπόψεις τῶν Πατέρων, οἱ ὁποῖοι ἠσχολήθησαν διεξοδικώτερον μὲ τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς ἐποχῆς των καὶ μὲ τὸν θεσμὸν τῆς ιδιοκτησίας καὶ πλούτου, παρατίθενται διὰ τῶν σχετικῶν χωρίων ὡς καὶ διὰ τῶν πολλῶν παραπομπῶν.

Καταδεικνύεται ὅτι ὁ πλοῦτος, ὅταν δὲν θεωρῆται ὡς δῶρον καὶ παρακαταθήκη, χαρακτηρίζεται ὑπὸ πάντων τῶν Πατέρων ὡς ἐφάρμακος καὶ κατακριτέος, ἐνῶ ὅταν χρησιμοποιῆται ἐπ' ἀγαθῶν καὶ ὠφελείᾳ τόσοσιν

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Π Ρ Α Ξ Ε Ι Σ

Περὶ συστάσεως Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου Νικολάου Νέων Λιοσίων ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν

τοῦ κατόχου, ὅσον καὶ τοῦ πλησίον, τότε ὁ κτήτωρ τούτου ἀναδεικνύεται οἰκονόμος Θεοῦ.

Ὡς συμπέρασμα τίθεται ὅτι ὁ θεσμὸς τῆ ἰδιοκτησίας οὐ μόνον δὲν ἀποδοκιμάζεται ἀπὸ χριστιανικῆς σκοπιᾶς ἐξεταζόμενος, ἀλλὰ θεωρεῖται μάλιστα ἀνγκυκαῖος διὰ τὴν εὐρυθμίαν καὶ εὐτυχή κοινωνικὴν ζωὴν.

Ἄς σημειωθῆ δὲ ὅτι, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις του συγγραφέας, οὕτω καὶ εἰς τὴν παρούσαν, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σιατίστης πραγματεύεται τὸ σχετικὸν θέμα μετὰ σαφηνείας, γλαφυρότητος, ἐπιστημονικῆς εὐσυνειδησίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς ἀνέσεως, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐμβριθῆ μελέτην τόσοσων τῶν συγγραμμάτων τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας, ὅσον καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Πατερικῆς τοιαύτης.

Θεωροῦμεν ὅτι ἡ μελέτη τοῦ βιβλίου αὐτοῦ πολλὰ ἔχει νὰ προσφέρῃ, ἰδίᾳ κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, λόγῳ τῶν ἀνακατατάξεων ποῦ συμβαίνουσι, τῶν συνθηκῶν, τῶν προβλημάτων τῆς ἀνεργίας, τῆς οικονομικῆς κρίσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς καὶ πνευματικῆς τοιαύτης, καθὼς ἐπίσης καὶ τοῦ πάντοτε πολυσυζητημένου θέματος τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΙΛΙΟΣ

Ἀθῶνα σίου Κανελλόπουλου, Γιά τὴν ἀνακαίνωση τῆς Ὁρθοδοξίας, «Ἐκδοτικὴ Ἑστία», Ἀθήνα 1990, σσ. 142.

Οἱ πολιτικοὶ μας, δυστυχῶς, δὲν μᾶς ἔχουν συνηθίσει σὲ τέτοιες εὐχάριστες ἐκπλήξεις. Οἱ ἐξαίρεσεις εἶναι σπάνιες, ὅπου οἱ πολιτικοὶ μας νὰ βρίσκουσι καιρὸ ἢ διάθεσιν ν' ἀσχοληθοῦν καὶ μετὰ τὴν χριστιανικὴν σκέψιν στὰ σοβαρὰ, πέρ' ἀπὸ τοὺς χαριετισμοὺς ἐπικαιρῶν Συνεδρίων, ὅπου ὑποχρεώνονται νὰ φελλίζουσι λέξεις ἢ φράσεις, ποῦ τὸ νόημά τους οὔτε ἡ καρδιά οὔτε τὸ πνεῦμα τους τὸ πιάνουσι μετὰ σαφήνεια. Σὰ νὰ τὰ γράφει ἄλλος καὶ νὰ τὰ λείει ἀπὸ ὑποχρέωση, μονάχα γιά τὴν περίστασιν. Μετὰ τὸν κ. Κανελλόπουλο —τὸ βιβλίον

«ΕΝΟΡΙΑΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ἉΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΕΩΝ ΛΙΟΣΙΩΝ».

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν:

α) Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1 καὶ 29 τοῦ Ν. 590) 77 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»,

β) Τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 20 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1) 69 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ὀργανώσεως καὶ

του δὲν θέλει νὰ θυμίζει ὅτι ὁ συγγραφέας του εἶναι Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης— τὰ πράγματα εἶν' ἐντελῶς διαφορετικά. Γνωρίζει τὰ θέματα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ μας κείμενα καλά, καὶ μάλιστα ἀπὸ πρῶτο χέρι. Κινεῖται μετὰ ἀνέσῃ, καὶ χωρὶς δημοσιογραφικῆς προχειρότητος, ὅχι μονάχα στὸν ἐκκλησιαστικὸν χῶρον, μὰ καὶ στὰ δύσβατα θεολογικὰ μονοπάτια. Ἐνημερωμένος, ὅχι μονάχα στὴν ἑλληνικὴν μὰ καὶ στὴ διεθνή σχετικὴ βιβλιογραφία, ἐκπλήσσει μετὰ τὴν ζωντανὴν μετοχή του στοὺς σύγχρονους πνευματικὸς προβληματισμοὺς, ὅπου συνεισφέρει τὸ κατὰ δύναμιν - εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς. Ἡ εὐρυμάθειά του δὲν ἐμποδίζει τὴν συστηματικὴν ἐκθεσιν, ὅταν χρειάζεται, καὶ ἡ εὐκολία, μετὰ τὴν ὁποία κινεῖται στὴν κλασσικὴν μὰ καὶ τὴν πατερικὴν γραμματεία, τοῦ δίδουσι μιὰ πνευματικὴ ἀνέσῃ στὴν ἐξέτασιν τῶν θεμάτων του.

Ὅλ' αὐτὰ μᾶς τὰ δείχνει τὸ νέο βιβλίον του, μετὰ τὸν προκλητικὸν πραγματικὰ τίτλον «Γιά τὴν ἀνακαίνωση τῆς Ὁρθοδοξίας». Ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ μὴ συμφωνήσῃ μετὰ ὅλες τὶς θέσεις τοῦ συγγραφέα, μὰ εἴμαι σίγουρος πῶς δὲν θὰ τις προσπεράσει ἀδιάφορος. Ἰδίως τῶν δύο πολὺ σπουδαίων κειμένων τοῦ βιβλίου: «Σύγχρονα προβλήματα τῆς Ὁρθοδοξίας» (σελ. 15-51) καὶ «Ἀξίες μετριοπάθειας στὸ Χριστιανισμὸ» (σελ. 52-86), ποῦ μοῦ θυμίσαν ἕνα παλαιότερον βιβλίον τοῦ σ. γιά τὴν μεγάλη μορφή τοῦ ἁγ. Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ. Ἐέρω πῶς δὲν ξοφλῶ τὸ χρέος μου μ' αὐτὸ τὸ σύντομον σημεῖωμα. Ὁ ἀναγνώστης ἂς συνεχίσει μόνος του τὸ γόνημο διάλογον μετὰ τὸν διακεκομμένον συγγραφέα. Ἐγὼ κλείνω ἐδῶ, μετὰ μιὰ φράσιν του, ποῦ ἔχει ἀκόμη στ' αὐτιά μου: «Κάποτε, ἐπὶ τέλους, πρέπει νὰ γίνουμε περισσότεροι χριστιανοὶ ἀπ' ὅσο εἴμαστε. Κάποτε πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴν ἐμποδίζουν αὐτὰ τ' ἀνοιχτὰ ἀπὸ τὴν σταύρωση χέρια τοῦ Χριστοῦ νὰ ξανασιμῶσιν καὶ ν' ἀγκυλιώσιν ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα» (σελ. 104).

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σωμάτων καὶ Ὁργάνων», ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 67 τοῦ Ν. 590) 77 καὶ

γ) Τὰς ἐκ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τῆς Πολιτείας ἀπορρεούσας ὑποχρεώσεις ἡμῶν δημιουργίας Πνευματικῶν καὶ Φιλανθρωπικῶν ἔργων πρὸς κάλυψιν τῶν σχετικῶν ἀναγκῶν τοῦ Χριστεπωνύμου Πληρώματος,

ἀ π ο φ α σ ῖ ζ ο μ ε ν

τὴν σύστασιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Πνευματικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ΕΝΟΡΙΑΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΕΩΝ ΛΙΟΣΙΩΝ».

Ὁ τρόπος διοικήσεως καὶ λειτουργίας τοῦ ἐν λόγῳ Ἰδρύματος θὰ διέπεται ὑπὸ εἰδικοῦ Κανονισμοῦ, ὡς κατωτέρω, ἐγκρινομένου παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ δημοσιευομένου εἰς τὸ ἐπίσημον Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 16ῃ Ἀπριλίου 1991

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Κ Α Ν Ο Ν Ι Σ Μ Ο Σ

ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΕΩΝ ΛΙΟΣΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Ἄ ρ θ ρ ο 1

Τίτλος - Ἔδρα

Στὴν Ἐνορία τοῦ Ἁγίου Νικολάου Νέων Λιοσίων, τῆς Ἱ. Μ. Ἀττικῆς, συστήνεται Ἐκκλησιαστικὸ Ἰδρυμα τὸ ὁποῖο θὰ λειτουργεῖ σὲ κτίριο πού ἔχει ἀνεγερθεῖ γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό, μὲ τὴν ἐπωνυμία «Ἐνοριακὸ Πνευματικὸ Κέντρο» καὶ θὰ διέπεται ἀπὸ τὸν πῶ κάτω Κανονισμό.

Ἄ ρ θ ρ ο 2

Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου εἶναι νὰ παρέχει πληρέστερη καὶ ἀρτιότερη ποιμαντικὴ καὶ πολιτιστικὴ δράση στὰ πλαίσια τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἄ ρ θ ρ ο 3

Μέσα γιὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ.

Ἡ ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ θὰ ἐπιτυγχάνεται:

1. Μὲ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ ἀνθρώπινου πνευματικοῦ δυναμικοῦ τῆς Ἐνορίας καὶ τῆ συνδρομὴ ἱκανῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

2. Ἀπὸ τὴν Πνευματικὴν, Λειτουργικὴν, Κατηχητικὴν καὶ Ποιμαντικὴν Διακονίαν τῆς Ἐνορίας (θεῖον Κήρυγμα, Ἑσπερινὸς ὁμιλίαις, θεία Λειτουργία καὶ Κατηχητικὰ Σχολεῖα).

3. Μὲ τὴν ἔρευνα καὶ προώθησιν σὲ δημόσιες συζητήσεις τῶν προβλημάτων πού ἀπασχολοῦν τοὺς κατοίκους τῆς Ἐνορίας καὶ τοῦ Δήμου γενικώτερα (Ὁργάνωσιν διαλέξεων, σεμιναρίων καὶ δημοσίων συζητήσεων).

4. Μὲ τὴν συγκέντρωσιν λαογραφικοῦ ὕλικου γιὰ τὴν συνέχισιν τῆς λαϊκῆς τοπικῆς παράδοσης καὶ τὴν διδασκαλίαν μουσικῶν ὀργάνων.

5. Μὲ τὴν ὀργάνωσιν φιλανθρωπικῶν, ψυχαγωγικῶν ἐκδηλώσεων καὶ ἐκθέσεων.

6. Μὲ τὴν δημιουργίαν ὁμίλου παραδοσιακῶν χορῶν, Βυζαντινῆς χορωδίας, πινακοθήκης μὲ ἔργα τόπιων καλλιτεχνῶν, Βιβλιοθήκης, κινηματογραφικῶν προβολῶν καὶ θεατρικῶν παραστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Ἄ ρ θ ρ ο 4

Κεντρικὴ ὀργάνωσιν - διοίκησιν.

Τὸ Ἐνοριακὸ Πνευματικὸ Κέντρο ὑπόκειται στὴν Πνευματικὴ καὶ Διοικητικὴ ἐποπτεία τῆς Ἱ. Μ. Ἀττικῆς καὶ διοικεῖται ἀπὸ ἑπταμελὲς Διοικητικὸ Συμβούλιον πού ἀπαρτίζεται ἀπὸ:

α) Τὸν ἐκάστοτε Πρόεδρον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου ὡς Πρόεδρον.

β) Ἀπὸ δύο μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ

γ) Ἀπὸ τέσσερα μέλη τῆς Ἐνορίας πού διακρίνονται γιὰ τὴν πνευματικὴν τους κατάρτισιν καὶ ὀριμότητα.

Τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου διορίζονται γιὰ μίαν τριετίαν ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀττικῆς, ὕστερα ἀπὸ ἔγγραφη πρότασιν τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου.

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου συγκροτεῖται σὲ σῶμα ἐκλέγοντας Ἀντιπρόεδρον, Ταμίαν καὶ Γενικὸν Γραμματέα.

Ἄ ρ θ ρ ο 5

Ἀρμοδιότητες.

Ἀρμοδιότητες τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου εἶναι οἱ ἑξῆς:

1. Ἀποφασίζει σὲ κάθε θέμα πού ἀφορᾷ στὴν ἐπι-

τυχία των επιδιωκομένων σκοπών του, με σχετική πλειοψηφία των παρόντων μελών και σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

2. Συνεργάζεται με το 'Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Νικολάου και τήν Τοπική Αυτοδιοίκηση για τήν προαγωγή και επίτευξη των σκοπών του και διορίζει το αναγκαίο προσωπικό.

3. Μεριμνά για τήν εξεύρεση οικονομικών πόρων και τήν καλή και σωστή λειτουργία του.

4. Συνέρχεται τακτικά κάθε δίμηνο και ἔκτακτα μετά από πρόσκληση του Προέδρου ἢ αἴτηση τριῶν τουλάχιστον μελών του Δ.Σ. Για τήν ὑπαρξή ἀπαρτίας πρέπει νά παρευρίσκονται ὁ Πρόεδρος ἢ με ἐντολή του ὁ Ἀντιπρόεδρος και τὰ τρία τουλάχιστον ἀπό τὰ μέλη του Δ.Σ.

Ἄ ρ θ ρ ο 6

Τὸ 'Ενοριακὸ Πνευματικὸ Κέντρο διατηρεῖ διαχειριστικά βιβλία (βιβλίον Πρακτικῶν, Ταμείου και σχετικούς Φακέλλους). Ὁ ἐτήσιος Προϋπολογισμὸς και Ἀπολογισμὸς τοῦ 'Ιδρύματος ἐγκρίνεται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο τῆς 'Ι. Μ. Ἀττικῆς. Τὰ δὲ Βιβλία και Γραμμάτια εἰσπράξεων θεωροῦνται ἀπὸ τήν 'Ι. Μ. Ἀττικῆς.

Ἄ ρ θ ρ ο 7

Πόροι τοῦ 'Ενοριακοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου.

Πόροι τοῦ 'Ιδρύματος θὰ εἶναι:

1. Ἐτήσια ἐπιχορήγηση ἀπὸ τὸν 'Ενοριακὸ 'Ιερὸ Νὰὸ τοῦ 'Αγίου Νικολάου.
2. Ἀπὸ κάθε φύσεως προαιρετικὴς εἰσφορὴς, δωρεῆς ἢ κληρονομίης και κληροδοτήματα.
3. Ἔσοδα ἀπὸ τίς ἴδιες του τίς ἐκδηλώσεις και
4. Ἀπὸ κάθε παροχὴ ἀπὸ τὸ κράτος ἢ ἄλλη νόμιμη ἐπιχορήγηση.

Ἄ ρ θ ρ ο 8

Τὸ τυχὸν χρηματικὸ πλεόνασμα τῆς διαχειρίσεως κατατίθεται σύμφωνα με τὰ ἰσχύοντα για τοὺς 'Ενοριακοὺς 'Ι. Ναοὺς.

Τίς τραπεζικὴς ἐπιταγὴς για τήν ἀνάληψη τῶν καταθέσεων συνυπογράφουν ὁ Πρόεδρος και ὁ Ταμίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'.

Ἄ ρ θ ρ ο 9

Σφραγίδα, τελικὴς διατάξεις.

Τὸ «'Ενοριακὸ Πνευματικὸ Κέντρο» φέρει σφραγι-

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

'Ιερὰ Μητρόπολις Σάμου και 'Ικαρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» και τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς οργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κασμαδαίων Σάμου, β) Ἁγίου Νικολάου Καρκιναγρίου Ἱκαρίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικὰ και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κοτάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 24ῃ Ἀπριλίου 1991

Ἐν Σάμῳ τῇ 18ῃ Ἰουνίου 1991

† Ὁ Σάμου και Ἱκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΩΝ

δα με τὸν τίτλο «Ι. Μ. ΑΤΤΙΚΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν. ΛΙΟΣΙΩΝ» ποὺ στὸ κέντρο ἔχει τήν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Ἄ ρ θ ρ ο 10

Τὸ Ἐνοριακὸ Πνευματικὸ Κέντρο καταργεῖται με ἀπόφαση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἀττικῆς, ὅταν δὲν ἐκπληρώνει τίς ἐγκλησιολογικὴς προϋποθέσεις του. Κάθε κινητὸ και ἀκίνητο περιουσιακὸ του στοιχεῖο, ἀκόμη και οικονομικὸ, μεταδιδάξεται χωρὶς καμιά ἄλλη ἐνέργεια, στὸν Ἐνοριακὸ Ἱερὸ Νὰὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Νέων Λιოსίων.

Ἄ ρ θ ρ ο 11

Ὁ παρῶν Κανονισμὸς ἰσχύει ἀπὸ τότε ποὺ θὰ δημοσιευθεῖ, σύμφωνα με τὸ Νόμο, στὸ ἐπίσημο δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» και τήν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Κάθε τροποποίησή του μπορεῖ νά γίνει με ἀπόφαση τοῦ Δ.Σ. και ὕστερα ἀπὸ ἔγκριση τοῦ Μητροπολίτου.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 16ῃ Ἀπριλίου 1991

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Πατρών

Έχοντας ύπ' όψιν τās διατάξεις α) τών άρθρων 38, παράγρ. 2 και 67 του Ν. 590/1977, β) του Ν. Δ. 1398/1973, γ) του Ν. 673/1977 και προκειμένου ίνα προβώμεν εις άνακήρυξιν ύποψηφίων πρός πλήρωσιν τών κενών θέσεων τακτικών Διακόνων έν τοίς ί. ναοίς α) Παναγίας Άλεξιωτίσης Πατρών και β) Παντοκράτορος Πατρών,

καλοϋμεν τούς θυλομένους ίνα καταλάθωσι τās Διακονικές τάυτας θέσεις και έχοντας τά ύπό του άρθρου 34/16' του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων» προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης προκηρύξεως εις τό Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ύποβάλωσιν ήμίν τά νεομισμένα δικαιολογητικά διά τά περαιτέρω.

Έν Πάτραις, τή 17η Ιουνίου 1991

† Ό Πατρών ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος» και τών άρθρων 33-37 του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τās κενάς οργανικές θέσεις τακτικών έφημερίων τών Ίερών Ναών α) Γενήσεως του Χριστού Μολάων (β' θέσις), β) Άγ. Γεωργίου τής Ένορίας Κουπίων και γ) Άγίου Νικολάου τής Ένορίας Άγ. Νικολάου Μονεμβασίας, καλοϋμεν τούς θυλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ύποβάλωσι τά απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τών άνωτέρω κενών θέσεων.

Έν Σπάρτη τή 25η Ιουνίου 1991

† Ό Μονεμβασίας και Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος» και τών άρθρων 33-37 του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τήν κενήν οργανικήν θέσην τακτικού έφημερίου του Ίερού Ναού άγίου Γεωργίου Χανδρινού, καλοϋμεν τούς θυλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ύποβάλωσι τά απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τής άνωτέρω κενής θέσεως.

Έν Καλαμάτα τή 1η Ιουλίου 1991

† Ό Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »**ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ****ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Έκδιδόμενον κατά δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ό Παραμυθίας **ΤΙΤΟΣ**

† Ό Γρεβενών **ΣΕΡΓΙΟΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ**ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Όμότ. Καθηγητής του Πανεπιστημίου Άθηνών
Άρχων Διδάσκαλος του Εϋαγγελίου
τής Άγίας του Χριστού Μεγάλης Έκκλησίας

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

Α) Έσωτερικού: Δραχμαί 300 έτησίως.

Β) Έξωτερικού: Δολλάρια 20 έτησίως.

Τιμή έκάστου τεύχους μετά του «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εϋαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ό Κάρολος Γιούνγκ από χριστιανική σκοπιά.

Ήλια Β. Οϊκονόμου, Προσωπικές τής Θεολογικής Σχολής του Παν/μίου Άθηνών.

Βλασ. Ίω. Φεϊδᾶ, Τό σύγχρονο πρόβλημα τής Οντίας.

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ή ποιμαντορική επίσκεψις τής Α.Θ.Π. του Οίκουμ. Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου εις Η.Π.Α.

Οίκουμ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Άλεξίου Β' εις τό Οίκουμ. Πατριαρχείον.

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ή επίσημος επίσκεψις του Σεβ. Αρχιεπισκόπου Καρελίας και πάσης Φιλανδίας κ. Ιωάννου στην Έκκλησία τής Έλλάδος.

Άρχιμ. Παύλου Άθανάτοϋ, Ή θέσις του ανθρώπου κατά τούς Μυστικούς Πατέρας τής Όρθοδόξου Έκκλησίας.

Άρχιμ. Γεροθέου Βλάχοϋ, Όρθόδοξη και Αντική Παράδοση στη ζωή μας.

Ιωάννου Δ. Μποργάτσου, Αί απόψεις του Κων. Οικονόμου του εξ Οικονόμων περι τής Τετραφωνίας και του Λεσβίου συστήματος.

Παναγ. Θ. Παπαθεοδώρου, Έννοια και περιεχόμενο των λέξεων σιγγίλιο - σύγκελλος - πρωτοσύγκελλος.

Χάρεη Μεττή, Όφφικια και όφφικιάλοι του Οίκουμ. Πατριαρχείου.

Κων. Γ. Χαράλαμπίου, Οι Βόρειοι Έλληνες.

Παρατηρήσεις και Σχόλια.

Έκκλησιαστικά Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Πράξεις συστάσεως έκκλησ. Ίδρυμάτων.

Παράρτημα.